

**MAHARASHTRA
EPITOME OF AGRICULTURE**

1985-86

G.I.P.E.

कृषि विषयक संक्षिप्त माहिती महाराष्ट्र - १९८५-८६

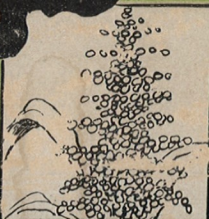
219

राज्य महोत्सवी महाराष्ट्र
१९६०-१९८५

epitome
OF AGRICULTURE
IN MAHARASHTRA-1985-86

23155/8
M6.1
222364

कृषिविषयक संक्षिप्त माहिती

१९८५-८६

Epitome of Agriculture
in Maharashtra
1985-86

प्रस्तावना

वार्षिक ऋतू व पीके अहवालाबरोबरच कृषि विभागाद्वारे गेल्या तीन वर्षांपासून महाराष्ट्र राज्यातील "कृषिविषयक संक्षिप्त माहितीचे" पुस्तक प्रसिद्ध करण्यात येत आहे. कृषिविषयक सांख्यिकी माहिती भारतातील सर्व तुलनात्मक आकडेवारीसह सुटसुटीत असलेले हे पुस्तक उत्तम प्रतिसादात्मक उत्तेजन देणारे असून ते आता अद्यावत करण्यात आले आहे. प्रमुख पिकांच्या जिल्हावार उत्पन्नाची माहिती यात समाविष्ट करण्यात आली आहे; कारण त्यामुळे निरनिराळ्या जिल्ह्यातील उत्पादकतेचे तुलनात्मक चित्र, ओझरती ज्वर फिरविल्यास दृष्टोत्पत्तीस येते. मी आशा करतो की, हे सुटसुटीत पुस्तक उपयुक्त ठरेल.

मंत्रालय विस्तार,
मुंबई-४०० ०३२. }
१६ ऑगस्ट १९८५.

के. राजन,
सचिव (कृषि),
कृषि व सहकार विभाग

PREFACE

In addition to publishing annually Season and Crop Report, the Department of Agriculture brought out from 3 years a handy volume giving statistical information relating to salient features of agriculture in the State as contrasted with all India figures called the 'Epitome of Agriculture in Maharashtra'. Response to this handy volume has been very encouraging. This has been updated now. Districtwise information on yields of major crops have also been included, so that a comparative picture of productivity in different districts can be seen at a glance. I hope this handy volume will be found to be useful.

Mantralaya Annexe, }
Bombay-400 032. }
16th August 1985. }

K. Rajan
Secretary to the Government (Agriculture),
Agriculture and Co-operative Department.

अनुक्रमणिका

अ. नं.	तपशील	पृष्ठ
१	महाराष्ट्रातील भूमि उपयोग वर्गीकरण (नकाशासहीत)	१४
२	सन १९७९-८० चे महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय भौगोलिक क्षेत्र, निव्वळ व एकूण बागाईत व एकूण क्षेत्र व दुसोटा क्षेत्र.	१८
३	वहिती खातेदारांची संख्या व वहितीचे क्षेत्र-महाराष्ट्र राज्य (कृषि गणना १९७६-७७) (नकाशासहीत)	२५
४	महाराष्ट्र राज्यातील निरनिराळ्या प्रकारांसाठी उपयोगात आणलेल्या विहिरींची संख्या (नकाशासहीत)	२७
५	महाराष्ट्र राज्यातील जलसिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजणारे निव्वळ बागाईत क्षेत्र व एकूण बागाईत क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८२-८३	२८
६	महाराष्ट्र राज्यातील मुख्य पिकांखालील एकूण बागाईत क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८३-८४	३२
७	भारतातील परिस्थितीशी तुलना करता महाराष्ट्रातील रामायनिक खतांचा वापर (नकाशासहीत)	४२
८	महाराष्ट्रातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९५१-५२ ते १९८४-८५	४४
९	महाराष्ट्रातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९५१-५२ ते १९८४-८५	५८
१०	महाराष्ट्रातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न १९५१-५२ ते १९८४-८५	७२
११	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५	८२
१२	तांदूळाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	११२

CONTENTS

Sr. No.	Particulars	Page
1	Land use classification of Maharashtra (with chart)	15
2	Districtwise Geographical area and net and gross irrigated and total area and area cropped more than once in Maharashtra State during 1979-80.	19
3	Number and Area of Operational holdings Maharashtra State 1976-77 Agricultural Census .. (with chart)	25
4	Number of wells used for different purposes in Maharashtra State (with chart)	27
5	Net area irrigated by different Sources and gross area irrigated in Maharashtra State from 1960-61 to 1982-83.	29
6	Irrigated area under principal crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1983-84 ..	33
7	Fertiliser consumption in Maharashtra as compared to India (with chart)	43
8	<i>Area of principal crops</i> in Maharashtra 1951-52 to 1984-85	45
9	<i>Production of principal crops</i> in Maharashtra 1951-52 to 1984-85	59
10	<i>Average yield of principal crops</i> in Maharashtra 1951-52 to 1984-85	73
11	Districtwise average yield of principal crops in Maharashtra State 1980-81 to 1984-85 ..	83
12	Area, average yield and production of <i>Rice</i>	113

अ. क्र.	तपशील	पृष्ठ
१३	खरीप ज्वारीचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	११४
१४	रबी ज्वारीचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	११५
१५	बाजरीचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	११६
१६	गव्हाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	११७
१७	एकूण तृण धान्याचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन (नकाशासहीत)	११९
१८	तुरीचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२०
१९	हरभऱ्याचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२१
२०	उडीदांचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२२
२१	मुगाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२३
२२	एकूण कडधान्याचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन (नकाशासहीत)	१२५
२३	एकूण अन्नधान्याचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन (नकाशासहीत)	१२७
२४	कापसाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२८
२५	उसाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१२९
२६	भुईमुगाचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१३०
२७	तीळ, जवस, करडई व सूर्यफुलांचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन	१३१

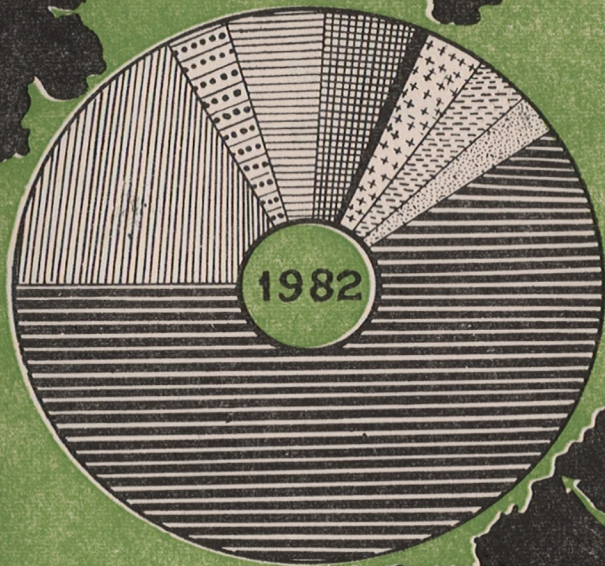

Sr. No.	Particulars	Page
13	Area, average yield and production of <i>Kh. Jowar</i>	114
14	Area, average yield and production of <i>Rabi Jowar</i>	115
15	Area, average yield and production of <i>Bajra</i>	116
16	Area, average yield and production of <i>Wheat</i>	117
17	Area, average yield and production of <i>total cereals</i> (with chart)	119
18	Area, average yield and production of <i>Tur</i>	120
19	Area, average yield and production of <i>Gram</i>	121
20	Area, average yield and production of <i>Udid</i>	122
21	Area, average yield and production of <i>Mung</i>	123
22	Area, average yield and production of <i>total Pulses</i> (with chart)	125
23	Area, average yield and production of <i>total foodgrains</i> (with chart)	127
24	Area, average yield and production of <i>cotton</i>	128
25	Area, average yield and production of <i>Sugarcane</i>	129
26	Area, average yield and production of <i>Groundnut</i>	130
27	Area, average yield and production of <i>Sesamum, Linseed, Safflower, Sunflower</i>	131

अ. क्र.	तपशील	पृष्ठ
२८	एकूण तेलबियांचे क्षेत्र, सरासरी उत्पन्न व उत्पादन (नकाशासहीत)	१३५
२९	महाराष्ट्रातील संकरीत आणि अधिक उत्पन्न देणाऱ्या जातींची व्याप्ती	१३६
३०	महाराष्ट्रातील प्रमुख फळे आणि भाजीपाला क्षेत्र	१३८
३१	महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या क्षेत्राचा एकमेकांशी तुलनात्मक निर्देशांक	१४२
३२	महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या उत्पादनाचा एकमेकांशी तुलनात्मक निर्देशांक	१५०
३३	महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या सरासरी उत्पन्नाचा एकमेकांशी तुलनात्मक निर्देशांक	१५८
३४	महाराष्ट्रातील यंत्रसामग्री व अवजारे	१६६
३५	मृद संधारण कार्यक्रम-वर्षानिहाय साध्य (नकाशासहीत)	१६९
३६	आयाकट विकासाचा भूविकास कार्यक्रम-वर्षानिहाय साध्य (नकाशासहीत)	१७१

Sr. No.	Particulars	..	..	Page
28	Area, average yield and production of <i>total Oilseeds</i> (with chart)	..	..	135
29	Coverage under Hybrid and High yielding varieties in Maharashtra	..	..	137
30	Area under major <i>fruits and Vegetables</i> in Maharashtra	..	..	139
31	Comparative Index number of <i>area</i> in Maharashtra vis-a-vis All India	..	..	143
32	Comparative Index number of <i>production</i> in M. S. vis-a-vis All India	..	..	151
33	Comparative Index number of <i>average yield</i> in M. S. vis-a-vis All India	..	..	159
34	Machinery and implements in Maharashtra	..	..	167
35	Soil conservation Programme—yearwise Achievement (with chart)	..	..	169
36	Land Development Programme under Ayacut Development—yearwise Achievement (with chart)	..	..	171

LAND USE (MAHARASHTRA)

	FOREST	17.3%
	LAND PUT TO NON-AGRI. USES	5.3%
	BARREN & UNCULTURABLE LAND	5.6%
	PERMANENT PASTURES & OTHER GRAZING LAND	5.1%
	LAND UNDER MISC. TREE CROPS & GROVES ETC. ...	0.6%
	CULTURABLE WASTE LAND	3.2%
	CURRENT FALLOWS	2.8%
	OTHER FALLOWS	2.6%
	NET AREA SOWN	59.5%

१. महाराष्ट्रातील भूमि उपयोग वर्गीकरण

(प्रमाण : लाख हेक्टर्स)

तपशील	1960-61	65-66	68-69	73-74	77-78
1	2	3	4	5	6
१ भौगोलिक क्षेत्र ..	307.58	307.69	307.68	307.58	307.58
२ जंगले ..	54.11	54.17	54.19	53.67	53.18
३ पेरणीसाठी उपलब्ध नसलेले—					
(अ) बिगर शेती उपयोगाकरिता आणलेले क्षेत्र.	7.00	6.95	6.91	9.13	10.00
(ब) ओसाड जमीन व मशागतीस अयोग्य क्षेत्र.	17.95	17.67	17.80	17.60	17.38
एकूण अ + ब ..	24.95	24.62	24.71	26.73	27.38
४ पडीत जमीन सोडून इतर मशागतीस अयोग्य क्षेत्र—					
(अ) कायमची कुरणे व चराऊ कुरणे	14.41	14.06	13.80	16.23	15.81
(ब) किरकोळ झाडे, झुडुपे यांच्या समूहाखालील क्षेत्र.	1.85	1.72	1.93	1.96	1.93
(क) मशागतयोग्य पडीत जमीन ..	9.33	8.49	7.17	10.92	10.06
एकूण ..	25.59	24.27	22.90	29.11	27.80

1. Land Use Classification of Maharashtra

(Unit in lakh ha.)

1978-79 7	79-80 8	80-81 9	81-82 10	82-83 11	Particulars
307.58	307.58	307.58	307.58	307.58	Geographical Area
53.26	53.29	53.09	53.02	53.12	Forests
					Not available for cultivation--
10.26	10.43	10.32	9.91	9.98	(A) Land put to non-agril. uses.
17.40	17.37	17.33	17.30	17.22	(B) Barren and unculturable land.
27.66	27.80	27.65	27.21	27.20	Total A + B
					Other uncultivated Land excluding fallow land--
15.69	15.76	15.75	15.82	15.84	(A) Permanent pastures and grazing land.
2.10	2.09	1.86	1.85	1.83	(B) Land under misc. tree crops and groves.
9.95	9.93	9.93	9.87	9.87	(C) Culturable waste land.
27.74	27.78	27.54	27.54	27.54	Total

१. महाराष्ट्रातील भूमि उपयोग वर्गीकरण—समाप्त

(प्रमाण : लाख हेक्टर्स)

तपशील 1	1960-61 2	65-66 3	68-69 4	73-74 5	77-78 6
५ पडीत जमिनी—					
(अ) चालू पड ..	11.96	11.34	11.02	7.60	8.42
(ब) इतर पड ..	12.18	11.96	11.19	7.23	8.54
एकूण ..	24.14	23.30	22.21	14.83	16.96
६ पिकाखालील क्षेत्र—					
(अ) निव्वळ पेरणी क्षेत्र ..	178.79	181.33	183.67	183.24	182.26
(ब) दुसोटा क्षेत्र ..	9.44	8.39	10.00	11.62	16.03
पिकाखालील एकूण क्षेत्र ..	188.23	189.72	193.67	194.86	198.29
७ ओलित क्षेत्र—					
निव्वळ ओलिताचे क्षेत्र ..	10.72	12.06	13.74	14.72	18.91
एकूण ओलिताचे क्षेत्र ..	12.20	13.88	15.57	17.64	23.58

टीप :—सन १९८०-८१ ते १९८२-८३ चे आंकडे अस्थायी स्वरूपाचे आहेत.

1. Land Use Classification of Maharashtra—*Concl'd.*

(Unit in lakh ha.)

1978-79 7	79-80 8	80-81 9	81-82 10	82-83 11	Particulars
					Fallow Lands—
7.79	7.87	8.29	8.56	8.66	(A) Current fallows
8.65	9.01	8.02	8.02	8.04	(B) Other fallows
16.44	16.88	16.31	16.58	16.70	Total
					Cropped area—
182.48	181.83	182.99	183.14	183.02	(A) Net area sown
16.66	17.81	18.34	20.72	19.66	(B) Area sown more than once
199.14	199.64	201.33	203.86	202.67	Total cropped area
					Irrigated Area—
19.26	19.60	19.79	20.25	19.08	Net area irrigated
24.04	24.32	25.16	26.86	25.31	Gross area irrigated

Note :— Figures for 1980-81 to 1982-83 are provisional.

२. सन १९७९-८० चे महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय भौगोलिक क्षेत्र, निव्वळ व एकूण बागाईत व एकूण क्षेत्र व दुसोटा क्षेत्र

(क्षेत्र '०००' हेक्टरमध्ये)

तपशील 1	वृहन्मुंबई Gr. Bombay 2	ठाणे Thane 3	रायगड Raigad 4	रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग Ratnagiri & Sindhudurg 5	कोकण विभाग Konkan Dn. 6
१ भौगोलिक क्षेत्र ..	38	934	687	1279	2938
२ निव्वळ पिकाखालील क्षेत्र--					
एकूण ..	6	267	185	355	813 (28%)
बागाईत ..	1	7	9	15	32
३ निव्वळ बागाईत क्षेत्राची एकूण निव्वळ पिकाखालील क्षेत्राशी टक्केवारी ..	17	3	5	4	4
४ एकूण पिकाखालील क्षेत्र—					
एकूण ..	6	278	214	368	866 (29%)
बागाईत ..	1	8	9	17	35
५ एकूण बागाईत क्षेत्राची एकूण पिकाखालील क्षेत्राशी टक्केवारी ..	17	3	4	5	4
६ दुसोटा क्षेत्र—					
एकूण ..	—	11	29	13	53
बागाईत ..	—	1	—	2	3

टीप.— अनुक्रमांक २ व ४ मधील कंसातील आकडे भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी दर्शवितात.

2. Districtwise Geographical area, net and gross irrigated and total area and area cropped more than once in Maharashtra State during 1979-80

(Area in ' 000 ' ha.)

नाशिक Nashik 7	धुळे Dhule 8	जळगाव Jalgaon 9	नाशिक विभाग Nasik Dn. 10	Particulars
1563	1438	1164	4165	Geographical area
				Net cropped area—
904	706	814	2424 (58%)	Total
118	70	100	288	Irrigated
13	10	12	12	% Net irrigated area to net cropped area %
				Grossed cropped area—
1001	790	943	2734 (66%)	Total
151	91	121	363	Irrigated
15	12	13	13	% Gross irrigated area to total cropped area %
				Area cropped more than once—
97	84	129	310	Total
33	21	20	74	Irrigated

Note.— Figures in brackets in Sr. Nos. 2 and 4 are the percentages to Geographical area.

२. सन १९७१-८० चे महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय भौगोलिक क्षेत्र, निव्वळ व एकूण बागाईत व एकूण क्षेत्र व दुसोटा क्षेत्र—चालू

(क्षेत्र '०००' हेक्टरमध्ये)

तपशील	अहमदनगर Ahmadnagar 11	पुणे Pune 12	सोलापूर Solapur 13	पुणे विभाग Pune Dn. 14	सांगली Sangli 15	सातारा Satara 16	कोल्हापूर Kolhapur 17	कोल्हापूर विभाग Kolhapur Dn. 18
१ भौगोलिक क्षेत्र	.. 1702	1562	1501	4765	861	1058	818	2737
२ निव्वळ पिकाखालील क्षेत्र—								
एकूण	.. 1162	1001	1138	3301(69%)	617	578	426	1621(59%)
बागाईत	.. 193	160	130	483	65	99	61	225
३ निव्वळ बागाईत क्षेत्राची एकूण निव्वळ पिकाखालील क्षेत्राशी टक्केवारी	.. 17	16	11	15	10	17	14	14
४ एकूण पिकाखालील क्षेत्र—								
एकूण	.. 1242	1140	1222	3604(76%)	643	650	439	1732(63%)
बागाईत	.. 273	205	164	642	91	127	69	287
५ एकूण बागाईत क्षेत्राची एकूण पिकाखालील क्षेत्राशी टक्केवारी	.. 22	18	13	18	14	20	16	17
६ दुसोटा क्षेत्र—								
एकूण	.. 80	139	84	303	26	72	13	111
बागाईत	.. 80	46	34	160	26	28	8	62

टीप.— अनुक्रमांक २ व ४ मधील कंसातील आंकडे भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी दर्शवितात.

2. Districtwise Geographical area, net and gross irrigated and total area and area cropped more than once in Maharashtra State during 1979-80—Contd.

(Area in '000' ha.)

औरंगाबाद व जालना Aurangabad & Jalna 19	परभणी Parabhani 20	बीड Beed 21	नांदेड Nanded 22	उस्मानाबाद व लातूर Osmanabad & Latur 23	औरंगाबाद विभाग Aurangabad Dn. 24	Particulars
1627	1250	1117	1033	1403	6430	Geographical area
1215	1017	793	729	1109	4863 (76%)	Net cropped area— Total
137	66	99	38	138	478	Irrigated
11	6	12	5	12	10	% Net irrigated area to net cropped area %
1348	1135	845	785	1298	5411 (84%)	Gross cropped area— Total
172	80	116	47	168	583	Irrigated
13	7	14	6	13	11	% Gross irrigated area to total cropped area %
133	118	52	59	189	548	Area cropped more than once— Total
35	14	17	9	31	106	Irrigated

Note.— Figures in brackets in Sr. Nos. 2 and 4 are the percentages to Geographical area.

२. सन १९७९-८० चे महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय भौगोलिक क्षेत्र, निव्वळ व एकूण बागाईत व एकूण क्षेत्र व दुसोटा क्षेत्र—समाप्त

(क्षेत्र '०००' हेक्टरमध्ये)

तपशील	बुलढाणा Buldhana	अकोला Akola	अमरावती Amravati	यवतमाळ Yavatmal	अमरावती विभाग Amravati Division
	25	26	27	28	29
१ भौगोलिक क्षेत्र ..	967	1056	1222	1352	4597
२ निव्वळ पिकाखालील क्षेत्र—					
एकूण ..	683	804	723	863	3073(67%)
बागाईत ..	30	20	32	24	106
३ निव्वळ बागाईत क्षेत्राची एकूण निव्वळ पिकाखालील क्षेत्राशी टक्केवारी ..	4	2	4	3	3
४ एकूण पिकाखालील क्षेत्र—					
एकूण ..	758	889	769	878	3294(72%)
बागाईत ..	38	26	40	28	132
५ एकूण बागाईत क्षेत्राची एकूण पिकाखालील क्षेत्राशी टक्केवारी ..	5	3	5	3	4
६ दुसोटा क्षेत्र—					
एकूण ..	75	85	46	15	221
बागाईत ..	8	6	8	4	26

टीप.—अनुक्रमांक २ व ४ मधील कंसातील आंकडे भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी दर्शवितात.

2. Districtwise Geographical area, net and gross irrigated and total area and area cropped more than once in Maharashtra State during 1979-80—Concl'd.

(Area in '000' ha.)

वर्धा Wardha	नागपूर Nagpur	भंडारा Bhandara	चंद्रपूर व गडचिरोली Chandrapur and Gadchiroli	नागपूर विभाग Nagpur Division	महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State	Particulars
30	31	32	33	34	35	
629	986	928	2583	5126	30758	1 Geographical area
442	566	389	691	2088 (41%)	18183 (59%)	2 Net cropped area—
32	55	139	122	348	1960	Total
7	10	36	18	17	11	Irrigated
						3 % Net irrigated area to net cropped area
472	605	516	730	2323 (45%)	19964 (65%)	4 Gross cropped area—
37	66	157	130	390	2432	Total
8	11	30	18	17	12	Irrigated
						5 % Gross irrigated area to total cropped area %
30	39	127	39	235	1781	6 Area cropped more than once—
5	11	18	8	42	473	Total
						Irrigated

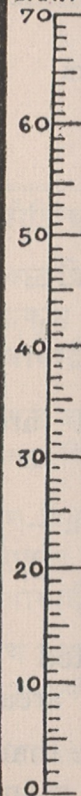
Note.— Figures in brackets in Sr. Nos. 2 and 4 are the percentages to Geographical area.

LAND HOLDINGS

AGRI. CENSUS-1976-77

(MAHARASHTRA)

LAKH

■ NUMBER OF HOLDINGS
□ AREA IN HECTARE

BELOW-1

1-2

2-3

3-4

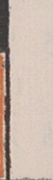
4-5

5-10

10-20

ABOVE-20

SIZE IN HECTARE

३. वहिती खातेदारांची संख्या व वहितीचे क्षेत्र-महाराष्ट्र राज्य, (कृषि गणना १९७६-७७)

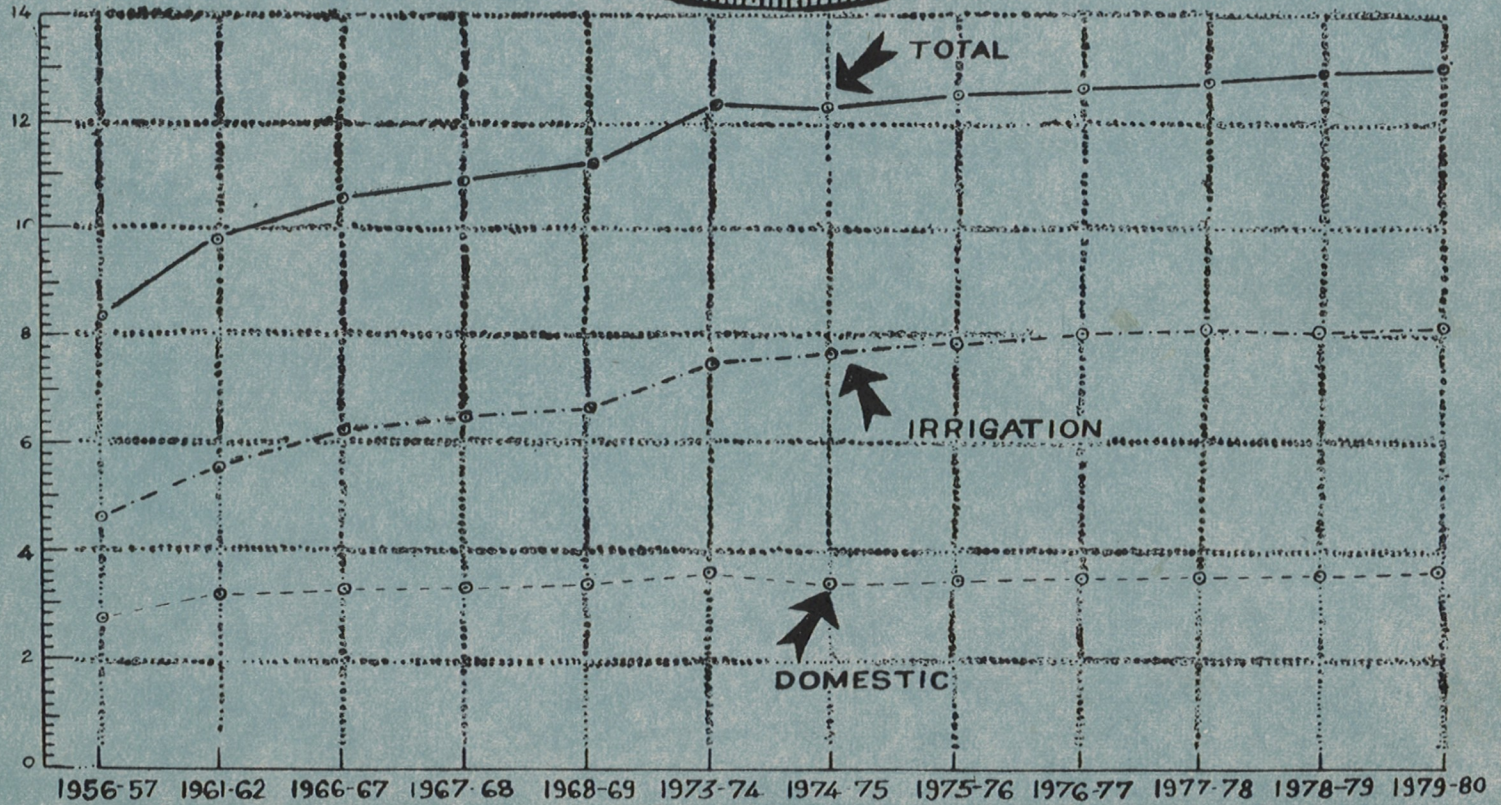
3. Number and Area of Operational holdings, Maharashtra State (1976-77 Agricultural Census)

आकारमान गट	संख्या ('००' मध्ये) Number in '00'	एकूणाचे शेकडा प्रमाण Percentages to total	मालकीचे क्षेत्र ('००' हे. मध्ये) Area owned in '00'ha.	एकूणाचे .शेकडा प्रमाण Percentages to total	Size of holdings (in ha.)
०.५ हे. चे आत	8125	14.1	1987	0.9	Below 0.5
०.५ ते १.० हे.	6930	12.1	5075	2.4	0.5 to 1.0
१.० ते २.० हे.	11421	19.8	16756	7.9	1.0 to 2.0
२.० ते ३.० हे.	7902	13.7	19329	9.2	2.0 to 3.0
३.० ते ४.० हे.	5493	9.5	18999	9.0	3.0 to 4.0
४.० ते ५.० हे.	4105	7.1	18297	8.7	4.0 to 5.0
५.० ते ६.० हे.	3121	5.4	15764	7.5	5.0 to 6.0
६.० ते ७.५ हे.	3065	5.3	21766	10.3	6.0 to 7.5
७.५ ते १०.० हे.	3226	5.6	27551	13.1	7.5 to 10.0
१०.० ते २०.० हे.	3693	6.4	48931	23.2	10.0 to 20.0
२०.० ते ३०.० हे.	440	0.8	10290	4.9	20.0 to 30.0
३०.० ते ४०.० हे.	76	0.13	2590	1.2	30.0 to 40.0
४०.० ते ५०.० हे.	22	0.03	968	0.4	40.0 to 50.0
५०.० हे. व त्यापेक्षा जास्त असणारे क्षेत्र.	24	0.04	2745	1.3	50.0 and above
एकूण ..	57643	100.00	211048	100.0	Total

NUMBER OF WELLS (MAHARASHTRA)

LAKH

४. महाराष्ट्र राज्यातील निरनिराळ्या प्रकारांसाठी उपयोगात आणलेल्या विहिरींची संख्या

4. Number of wells used for different purposes in Maharashtra State

अ. क्र.	वर्ष	एकूण बागायती विहिरी No. of Irrigation wells in '000'	चालू वर्षाच्या वाढीव क्षेत्राची मागील वर्षाशी टक्केवारी % increase over previous year	घरगुती विहिरींची संख्या ' ००० ' Domestic wells in '000'	वापरात नसलेल्या विहिरी ' ००० ' Abandoned wells in '000'	एकूण विहिरी Total wells	Year	Sr. No.
१	१९५६-५७	466	..	264	104	834	1956-57	1
२	१९६१-६२	557	19.5	322	105	984	1961-62	2
३	१९६६-६७	624	12.0	326	119	1069	1966-67	3
४	१९६७-६८	642	2.9	327	115	1084	1967-68	4
५	१९६८-६९	665	3.6	332	118	1115	1968-69	5
६	१९७३-७४	753	13.2	358	137	1248	1973-74	6
७	१९७४-७५	764	1.5	333	137	1234	1974-75	7
८	१९७५-७६	779	2.0	336	136	1251	1975-76	8
९	१९७६-७७	785	0.8	339	137	1261	1976-77	9
१०	१९७७-७८	804	2.4	342	137	1283	1977-78	10
११	१९७८-७९	817	1.6	340	137	1294	1978-79	11
१२	१९७९-८०	817	—	341	135	1293	1979-80	12

५. महाराष्ट्र राज्यातील जलसिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजणारे निव्वळ बागाईत क्षेत्र व एकूण बागाईत क्षेत्र
१९६०-६१ ते १९८२-८३

(आकडे '००' हेक्टरात)

तपशील	१९६०-६१ 1960-61	६१-६२ 61-62	६२-६३ 62-63	६३-६४ 63-64	६४-६५ 64-65	६५-६६ 65-66
1	2	3	4	5	6	7
निरनिराळ्या साधनांनी भिजणारे निव्वळ बागाईत क्षेत्र--						
१ विहिरी व्यतिरिक्त इतर साधनांनी भिजणारे क्षेत्र ..	4769	4704	4942	4996	5080	4956
२ विहिरी ..	5953	6108	6315	6506	6826	7107
३ एकूण निव्वळ बागाईत क्षेत्र ..	10722	10812	11257	11502	11906	12063
४ दुब्रार बागाईत क्षेत्र ..	1476	1524	1525	1636	1733	1817
५ एकूण बागाईत क्षेत्र ..	12198	12336	12782	13138	13639	13880

**5. Net area irrigated by different Sources and gross area irrigated in Maharashtra State
from 1960-61 to 1982-83**

(Figures in '00' ha.)

१९६६-६७ 1966-67 8	६७-६८ 67-68 9	६८-६९ 68-69 10	६९-७० 69-70 11	७०-७१ 70-71 12	७१-७२ 71-72 13	Particulars
						Net area irrigated by different sources—
5090	5541	5781	6101	5790	5765	Surface irrigation
6982	7210	7964	8211	7679	7707	Well irrigation
12072	12751	13745	14312	13469	13672	Total net area irrigated
1961	2011	1823	1970	2234	2544	Area irrigated more than once
14133	14762	15548	16232	15703	16216	Gross irrigated area

५. महाराष्ट्र राज्यातील जलसिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजणारे निव्वळ बागाईत क्षेत्र व एकूण बागाईत क्षेत्र
१९६०-६१ ते १९८२-८३—समाप्त

(आंकडे '००' हेक्टरात)

तपशील	१९७२-७३	७३-७४	७४-७५	७५-७६	७६-७७
१	१९७२-७३ १९७२-७३ १४	७३-७४ ७३-७४ १५	७४-७५ ७४-७५ १६	७५-७६ ७५-७६ १७	७६-७७ ७६-७७ १८

निरनिराळ्या साधनांनी भिजणारे
निव्वळ बागाईत क्षेत्र—

१	विहिरी व्यतिरिक्त इतर साधनांनी भिजणारे क्षेत्र ..	५६२९	६३१८	६७६३	७१७३	७४१३
२	विहिरी ..	७१३३	८३९९	९३५८	१०८४२	१०९१९
३	एकूण निव्वळ बागाईत क्षेत्र ..	१२७६२	१४७१७	१६१२१	१८०१५	१८३३२
४	दुबार बागाईत क्षेत्र ..	१९१३	२९२१	३२०७	३६९२	४०८८
५	एकूण बागाईत क्षेत्र ..	१४६७५	१७६३८	१९३२८	२१७०७	२२४२०

टीप. — सन १९८०-८१ ते १९८२-८३ चे आंकडे अस्थायी स्वरूपाचे आहेत.

**5. Net area irrigated by different Sources and gross area irrigated in Maharashtra State
from 1960-61 to 1982-83—Concl'd.**

(Figures in '00' ha.)

१९७७-७८ 1977-78 19	७८-७९ 78-79 20	७९-८० 79-80 21	८०-८१ 80-81 22	८१-८२ 81-82 23	८२-८३ 82-83 24	Particulars
						Net area irrigated by different sources—
8093	8299	8228	8410	8710	8268	1 Surface irrigation
10822	10967	11375	11380	11540	10817	2 Well irrigation
18915	19266	19603	19790	20250	19085	3 Total net area irrigated
4661	4779	4712	5370	6610	6225	4 Area irrigated more than once
23576	24045	24315	25160	26860	25310	5 Gross irrigated area

Note. — Figures for the years 1980-81 to 1982-83 are provisional.

६. महाराष्ट्र राज्यातील मुख्य पिकांखालील एकूण बागाईत क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८३-८४
(क्षेत्र "००" हेक्टरात)

बागाईत क्षेत्र Irrigated area						
वर्षे Years						
पिके	१९६०-६१	६१-६२	६२-६३	६३-६४	६४-६५	६५-६६
1	1960-61	61-62	62-63	63-64	64-65	65-66
	2	3	4	5	6	7
तांदूळ ..	2,724	2,660	2,809	2,842	2,874	2,489
गहू ..	1,386	1,413	1,414	1,444	1,586	2,050
खरीप ज्वारी ..	77	91	122	104	101	102
रबी ज्वारी ..	2,581	2,731	2,829	3,019	3,023	3,059
बाजरी ..	327	337	325	314	356	276
मका ..	97	109	110	111	126	176
इतर तृणधान्ये ..	28	25	36	34	16	17
एकूण तृणधान्ये ..	7,220	7,366	7,645	7,868	8,082	8,169
तूर ..	40	41	30	34	64	27
हरभरा ..	378	363	327	350	388	442
इतर कडधान्ये ..	24	35	40	53	45	44
एकूण कडधान्ये ..	442	439	397	437	497	513
एकूण अन्नधान्ये ..	7,662	7,805	8,042	8,305	8,579	8,682

टीप.—सन १९८०-८१ ते ८३-८४ चे आंकडे अस्थायी स्वरूपाचे आहेत.

6. Irrigated area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960--61 to 1983--84

(Area in '00' hectares)

बागाईत क्षेत्र Irrigated area						
वर्षे Years						
१९६६-६७ 1966-67 8	६७-६८ 67-68 9	६८-६९ 68-69 10	६९-७० 69-70 11	७०-७१ 70-71 12	७१-७२ 71-72 13	Crops
2,897	3,000	3,075	3,137	3,138	3,193	Rice
2,110	2,214	2,349	2,629	2,753	2,986	Wheat
103	175	229	217	207	184	Kharif Jowar
2,840	2,840	2,780	2,675	2,395	2,819	Rabi Jowar
450	420	493	512	594	310	Bajri
185	180	188	206	165	180	Maize
17	11	62	66	29	35	Other cereals
8,602	8,840	9,176	9,442	9,281	9,707	Total cereals
32	31	20	30	8	8	Tur
387	478	536	498	462	561	Gram
47	27	91	130	40	49	Other Pulses
466	536	647	658	510	618	Total pulses
9,068	9,376	9,823	10,100	9,791	10,325	Total foodgrains

Note. — Figures for the years 1980-81 and 1983-84 are provisional.

६. महाराष्ट्र राज्यातील मुख्य पिकांखालील एकूण बागाईत क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८३-८४—समाप्त

(क्षेत्र "००" हेक्टरात)

बागाईत क्षेत्र Irrigated area						
पिके 1	वर्षे Years					
	१९७२-७३ 1972-73 14	७३-७४ 73-74 15	७४-७५ 74-75 16	७५-७६ 75-76 17	७६-७७ 76-77 18	७७-७८ 77-78 19
तांदूळ	.. 3,452	3,401	3,494	3,824	3,767	3,781
गहू	.. 2,483	3,362	3,709	4,904	5,198	5,404
खरीप ज्वारी	.. 222	258	248	403	562	864
रबी ज्वारी	.. 1,865	2,869	3,472	3,916*	3,802	3,873
बाजरी	.. 436	754	680	634	678	747
मका	.. 158	274	240	279	282	297
इतर तृणधान्ये	.. 12	40	24	28	27	39
एकूण तृणधान्ये	.. 8,628	10,958	11,867	13,988	14,316	15,005
तूर	.. 11	14	20	26	24	20
हरभरा	.. 419	540	612	678	676	729
इतर कडधान्ये	.. 32	45	44	30	72	88
एकूण कडधान्ये	.. 462	599	676	734	772	837
एकूण अन्नधान्ये	.. 9,090	11,557	12,543	14,722	15,088	15,842

टीप.—सन १९८०-८१ ते १९८३-८४ चे आंकडे अस्थायी स्वरूपाचे आहेत.

* उन्हाळी ज्वारीचा समावेश आहे.

6. Irrigated area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1983-84—*Concl'd.*

(Area in '00' hectares)

वागाईत क्षेत्र Irrigated area							Crops
वर्षे Years							
१९७८-७९ 1978-79 20	७९-८० 79-80 21	८०-८१ 80-81 22	८१-८२ 81-82 23	८२-८३ 82-83 24	८३-८४ 83-84 25		
3,933	3,974	4,120	4,090	3891	3715	Rice	
5,588	5,710	5,770	6,120	5384	6502	Wheat	
794	836	380	380	251	330	Kharif Jowar	
3,902	4,120	3,370	3,500	3448	3531	Rabi Jowar	
664	526	520	570	424	495	Bajri	
303	311	550	610	450	450	Maize	
25	21					Other cereals	
15,209	15,498	14,710	15,270	13,848	15023	Total cereals	
24	28	50	—	—	—	Tur	
732	745	850	1,050	967	1131	Gram	
74	89	—	—	—	50	Other pulses	
830	862	900	1,050	967	1181	Total pulses	
16,039	16,360	15,610	16,320	14,815	16204	Total foodgrains	

Note.—Figures for the years 1980-81 to 1983-84 are provisional.

* Including Summer Jowar.

६. महाराष्ट्र राज्यातील मुख्य पिकांखालील एकूण बागाईत क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८३-८४

(क्षेत्र "००" हेक्टरात)

बागाईत क्षेत्र Irrigated area

वर्षे Years

पिके	१९६०-६१ 1960-61	६१-६२ 61-62	६२-६३ 62-63	६३-६४ 63-64	६४-६५ 64-65	६५-६६ 65-66
1	2	3	4	5	6	7
ऊस ..	1,552	1,541	1,351	1,369	1,587	1,709
कपाशी ..	360	419	660	730	652	472
भुईमूग (खरीप) ..	130	162	103	111	164	259
हळद ..	82	74	83	85	87	88
बटाटे ..	117	95	90	118	106	83
मिरची ..	635	658	679	743	752	711
तंबाखू ..	17	15	15	13	12	11
इतर पिके ..	1,643	1,566	1,758	1,664	1,700	1,865
एकूण बागाईत क्षेत्र ..	12,198	12,335	12,781	13,138	13,639	13,880

टीप. — सन १९८०-८१ ते १९८३-८४ चे आंकडे अस्थायी स्वरूपाचे आहेत.

6. Irrigated area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1983-84

(Area in '00' hectares)

बागाईत क्षेत्र Irrigated area						
वर्षे Years						
१९६६-६७ 1966-67 8	६७-६८ 67-68 9	६८-६९ 68-69 10	६९-७० 69-70 11	७०-७१ 70-71 12	७१-७२ 71-72 13	Crops
1,560	1,582	2,013	2,218	2,039	1,935	Sugarcane
435	574	659	663	726	748	Cotton
119	148	161	171	213	223	Groundnut (kh.)
89	89	87	96	101	107	Turmeric
67	71	93	79	81	94	Potato
734	756	679	697	593	633	Chillies
8	8	7	8	7	6	Tobacco
2,053	2,158	2,046	2,200	2,152	2,145	Other crops
14,133	14,762	15,568	16,232	15,703	16,216	Total irrigated area

Note.—Figures for the years 1980-81 to 1983-84 are provisional.

६. महाराष्ट्र राज्यातील मुख्य पिकांखालील एकूण बागाईत क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८३-८४-समाप्त
(क्षेत्र " ०० " हेक्टरान)

बागाईत क्षेत्र Irrigated area

वर्षे Years

पिके	१९७२-७३ 1972-73 14	७३-७४ 73-74 15	७४-७५ 74-75 16	७५-७६ 75-76 17	७६-७७ 76-77 18	७७-७८ 77-78 19
1						
ऊस ..	2,055	2,145	2,475	2,678	2,979	3,195
कपाशी ..	603	566	761	670	648	710
भुईमूग (खरीप) ..	225	178	210	273	332	350
हळद ..	80	105	92	80	58	56
बटाटे ..	78	80	94	100	101	97
मिरची ..	506	583	569	559	630	638
तंबाखू ..	6	4	10	10	8	13
इतर पिके ..	2,032	2,420	2,574	2,615	2,576	2,675
एकूण बागाईत क्षेत्र ..	14,675	17,638	19,328	21,707	22,420	23,576

टीप.—सन १९८०-८१ ते ८३-८४ चे आंकडे अस्थायी स्वरूपाचे आहेत.

6. Irrigated area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1983-84—Concl'd.

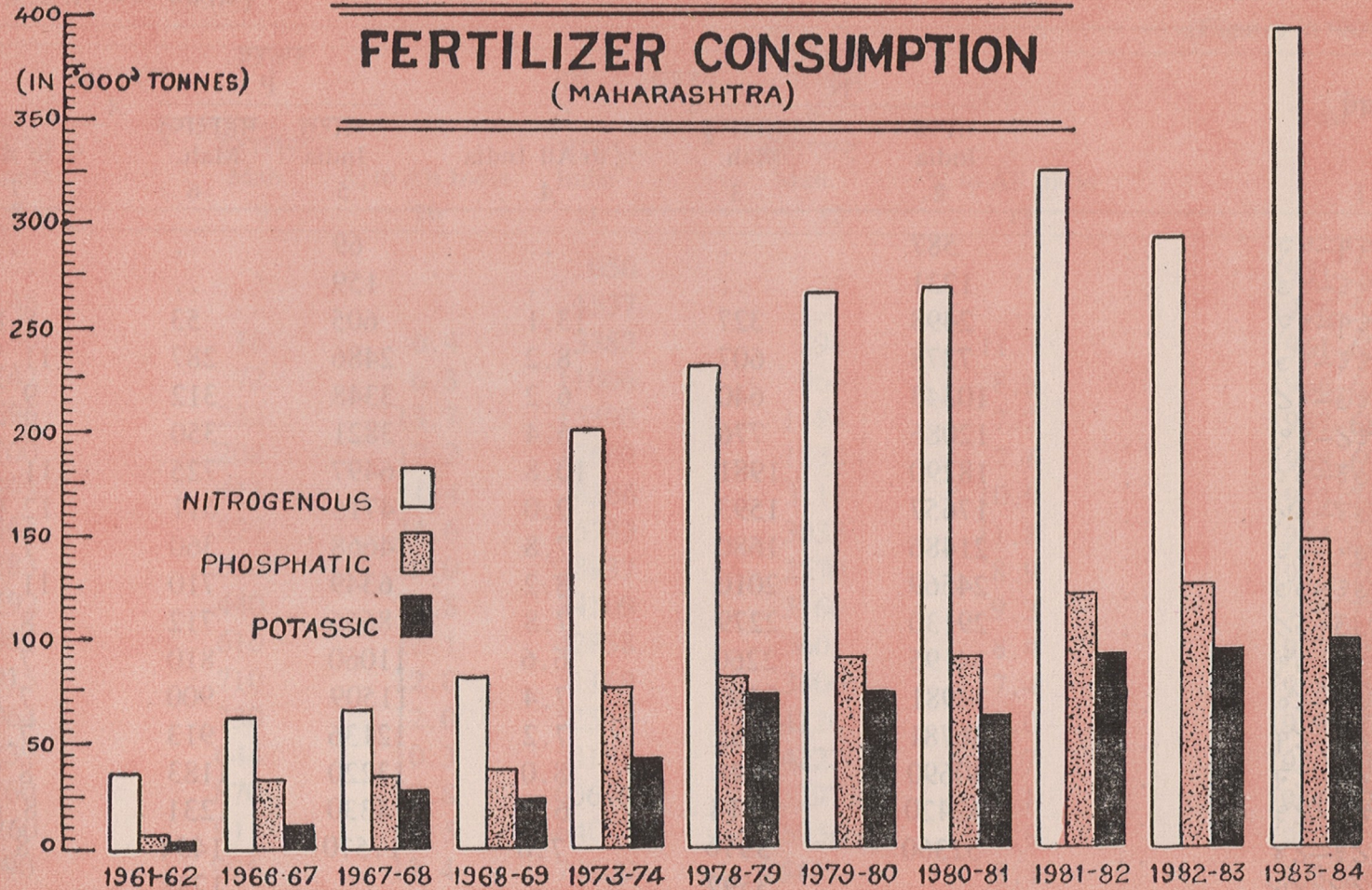
(Area in '00' hectares)

बागाईत क्षेत्र Irrigated area						
वर्षे Years						
१९७८-७९ 1978-79 20	७९-८० 79-80 21	८०-८१ 80-81 22	८१-८२ 81-82 23	८२-८३ 82-83 24	८३-८४ 83-84 25	Crops
3,127	2,949	3,170	3,660	3,896	3,593	Sugarcane
911	1,040	1,500	1,410	1,187	1,038	Cotton
408	167	270	310	277	272	Groundnut (kh.)
63	66	4,610	5,160	5,135	6,226	Turmeric
106	112					Potato
593	629					Chillies
15	17					Tobacco
2,783	2,975					Other crops
24,045	24,315	25,160	26,860	25,310	27,333	Total irrigated area

Note.—Figures for the years 1980-81 to 1983-84 are provisional.

FERTILIZER CONSUMPTION (MAHARASHTRA)

(IN '000 TONNES)

७. भारतातील परिस्थितीशी तुलना करता महाराष्ट्रातील रासायनिक खतांचा वापर

(आंकडे '००' मे. ट. मध्ये)

वर्ष	नत्र N			स्फुरद P		
	भारत India	महाराष्ट्र Mah.	% to All India	भारत India	महाराष्ट्र Mah.	% to All India
1	2	3	4	5	6	7
१९५१-५२	587	..	..	69	..	..
१९५६-५७	1231	..	..	159	..	..
१९६१-६२	2498	327	13.1	605	53	8.8
१९६६-६७	7378	607	8.2	2486	287	11.5
१९६७-६८	10343	640	6.2	3348	312	9.3
१९६८-६९	12086	776	6.4	3821	350	9.2
१९७३-७४	18290	1981	10.8	6497	725	11.2
१९७४-७५	17657	1593	9.0	4715	611	12.9
१९७५-७६	21486	1680	7.8	4668	360	7.7
१९७६-७७	24569	2010	8.2	6349	710	11.2
१९७७-७८	29130	2279	7.8	8666	712	8.2
१९७८-७९	34195	2260	6.6	11060	810	7.3
१९७९-८०	34981	2590	7.4	11509	900	7.8
१९८०-८१	36781	2665	7.2	12136	913	7.5
१९८१-८२	40690	3238	8.0	13220	1183	8.9
१९८२-८३	42420	2914	6.9	14330	1231	8.6
१९८३-८४	52360	3976	7.6	17570	1454	8.3
१९८४-८५	..	3592	..	..	1292	..

7. Fertiliser consumption in Maharashtra as compared to India

(Figures in '00' M. T.)

पालाश K		% to All India	नत्र + स्फुरद + पालाश N + P + K		% to All India	Year
भारत India	महाराष्ट्र Mah.		भारत India	महाराष्ट्र Mah.		
8	9	10	11	12	13	
..	..	..	656	..	..	1951-52
148	..	..	1537	..	..	1956-57
280	18	6.4	3383	398	11.8	1961-62
1142	72	6.3	11006	966	8.8	1966-67
1696	232	13.7	15390	1184	7.7	1967-68
1700	208	12.2	17607	1333	7.6	1968-69
3598	411	11.4	28386	3117	10.9	1973-74
3361	829	24.6	25733	3033	11.8	1974-75
2783	530	19.0	28937	2570	8.9	1975-76
3192	440	13.8	34109	3160	9.3	1976-77
5062	610	12.1	42858	3601	8.4	1977-78
5915	710	12.0	51169	3800	7.4	1978-79
6064	730	12.0	52554	4220	8.0	1979-80
6239	644	10.3	55156	4223	7.7	1980-81
6760	870	12.8	60670	5291	9.1	1981-82
7260	911	12.5	64010	5056	7.9	1982-83
7990	991	12.4	79200	6421	8.1	1983-84
..	930	..	..	5814	..	1984-85

८. महाराष्ट्रातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९५१-५२ ते १९८४-८५

(क्षेत्र '०००' हेक्टरमध्ये)

पिके	सरासरी	वर्षे Years			
		१९५१-५२ 1951-52	१९५२-५३ 1952-53	१९५३-५४ 1953-54	१९५४-५५ 1954-55
1	2	3	4	5	6
तांदूळ (एकूण)	.. 1466	1120	1111	1153	1176
गहू	.. 1190	676	646	709	801
खरीप ज्वारी } रबी ज्वारी }	.. 6382	5317	5740	5646	5547
बाजरी	.. 1778	1782	1753	1986	1962
इतर तृणधान्ये	.. 493	511	498	546	518
एकूण तृणधान्ये	.. 11309	9406	9748	10040	10004
तूर	.. 661	566	533	595	563
हरभरा	.. 449	453	380	393	445
इतर कडधान्ये	.. 1744	1457	1421	1607	1606
एकूण कडधान्ये	.. 2854	2476	2334	2595	2614
एकूण अन्नधान्ये	.. 14163	11882	12082	12635	12618
उस	.. 286	91	85	75	85
कापूस	.. 2247	2281	2298	2620	2630
भुईमूग	.. 876	939	1003	840	1104

8. Area of Principal Crops in Maharashtra 1951-52 to 1984-85

(Area in '000' ha.)

वर्षे Years					Crops
१९५५-५६ 1955-56 7	१९५६-५७ 1956-57 8	१९५७-५८ 1957-58 9	१९५८-५९ 1958-59 10	१९५९-६० 1959-60 11	
1182	1212	1244	1259	1274	Rice (Total)
932	933	870	860	961	Wheat
5738	2531	2455	2569	2432	Kharif Jowar
	3181	3270	3382	3512	Rabi Jowar
1742	1858	1813	1800	1736	Bajri
497	509	500	485	475	Other Cereals
10091	10224	10152	10355	10390	Total Cereals
560	554	557	565	534	Tur
494	480	444	426	459	Gram
1403	1488	1464	1429	1466	Other Pulses
2457	2522	2465	2420	2459	Total Pulses
12548	12746	12617	12775	12849	Total foodgrains
91	103	113	118	133	Sugarcane
2835	2621	2543	2567	2492	Cotton
1034	1115	1142	1161	1139	Groundnut

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९५१-५२ ते १९८४-८५—चालू

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिकाचे नाव	सर्वसाधारण (Normal) 12	१९६०-६१ 1960-61 13	१९६१-६२ 1961-62 14	१९६२-६३ 1962-63 15
तांदूळ (एकूण)	14,66	13,00	13,19	13,41
खरीप ज्वारी	30,18	25,49	24,26	25,67
बाजरी	17,78	16,35	16,88	16,80
नाचणी	2,18	2,30	2,25	2,26
मका	62	0,27	0,27	0,29
कोद्रा	34	0,45	0,47	0,46
इतर खरीप तृणधान्ये	1,68	1,72	1,61	1,53
एकूण खरीप तृणधान्ये	67,44	59,58	58,93	60,42
तूर	6,61	5,30	5,62	5,44
इतर खरीप डाळी	15,23	12,35	12,69	12,56
एकूण—खरीप डाळी	21,84	17,65	18,31	18,00
एकूण—खरीप अन्नधान्ये	89,28	77,23	77,24	78,42

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1984-85—Contd.

(Area in thousand hectares)

१९६३-६४ 1963-64 16	१९६४-६५ 1964-65 17	१९६५-६६ 1965-66 18	१९६६-६७ 1966-67 19	१९६७-६८ 1967-68 20	Name of Crop
13,51	13,70	13,21	13,54	13,39	Rice (Total)
25,10	25,50	26,04	26,36	25,59	Kharif Jowar
17,05	17,40	18,28	20,18	20,27	Bajri
2,26	2,31	2,31	2,24	2,10	Ragi
0,28	0,30	0,42	0,43	0,42	Maize
0,42	0,41	0,38	0,36	0,37	Kodra
1,57	1,52	1,59	1,61	1,68	Other Kharif Millets
60,19	61,14	62,23	64,72	63,82	Total—Kharif Cereals
5,66	5,84	5,64	6,02	6,04	Tur
12,64	12,68	12,96	13,58	13,86	Other Kharif Pulses
18,30	18,52	18,60	19,60	19,90	Total—Kharif Pulses
78,49	79,66	80,83	84,32	83,72	Total—Kharif Foodgrains

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९५१-५२ ते १९८४-८५—चालू

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिकाचे नाव 1	१९६८-६९ 1968-69 21	६९-७० 69-70 22	७०-७१ 70-71 23	७१-७२ 71-72 24	७२-७३ 72-73 25	७३-७४ 73-74 26	७४-७५ 74-75 27	७५-७६ 75-76 28	७६-७७ 76-77 29
तांदूळ (एकूण)	.. 13,28	13,24	13,52	13,40	13,32	13,51	13,57	14,16	14,63
खरीप ज्वारी	.. 25,32	24,84	25,37	22,83	24,94	27,63	26,06	27,49	29,93
बाजरी	.. 20,34	21,23	20,39	13,12	14,29	22,15	18,44	18,08	17,30
नाचणी	.. 2,13	2,15	1,90	1,84	1,90	2,05	2,06	2,10	2,08
मका	.. 0,45	0,46	0,46	0,38	0,35	0,52	0,52	0,60	0,60
कोदा	.. 0,37	0,38	0,27	0,28	0,28	0,39	0,28	0,28	0,29
इतर खरीप तृणधान्ये	.. 1,52	1,63	1,44	1,35	1,37	1,66	1,75	1,64	1,55
एकूण—खरीप तृणधान्ये	.. 63,41	63,93	63,35	53,20	56,45	67,91	62,68	64,35	66,38
तूर	.. 6,14	6,29	6,27	5,04	5,01	6,24	6,14	6,76	6,38
इतर खरीप डाळी	.. 14,36	16,56	14,16	11,17	11,92	15,89	16,30	16,00	16,56
एकूण—खरीप डाळी	.. 20,50	22,85	20,43	16,21	16,93	22,13	22,44	22,76	22,94
एकूण खरीप अन्नधान्ये	.. 83,91	86,78	83,78	69,41	73,38	90,04	85,12	87,11	89,32

सूचना.— सन १९७९-८० ते १९८४-८५ चे आंकडे अस्थायी आहेत.

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1984-85—Contd.

(Area in thousand hectares)

१९७७-७८ 1977-78 30	७८-७९ 78-79 31	७९-८० 79-80 32	८०-८१ 80-81 33	८१-८२ 81-82 34	८२-८३ 82-83 35	८३-८४ 83-84 36	८४-८५ 84-85 37	Name of Crop
14,80	14,96	14,85	15,04	15,16	14,87	15,21	15,20	Rice (Total)
30,55	30,08	30,33	29,98	30,48	28,71	29,51	28,70	Kharif Jowar
16,47	15,98	14,28	17,09	17,44	13,90	18,13	17,61	Bajri
2,11	2,10	2,20	2,21	2,25	2,26	2,28	2,27	Ragi
0,58	0,63	0,55	0,60	0,61	0,55	0,74	85	Maize
0,31	0,28	0,32	0,32	0,20	0,26	0,36	31	Kodra
1,47	1,53	1,48	1,60	1,59	1,38	1,62	1,01	Other Kharif Millets
66,29	65,56	64,01	66,84	67,83	61,93	67,85	65,95	Total—Kharif Cereals
6,44	6,63	6,63	7,05	7,05	6,80	7,31	7,58	Tur
15,81	15,18	13,94	15,15	13,57	12,75	14,97	13,83	Other Kharif Pulses
22,25	21,81	20,57	22,21	20,62	19,55	22,28	21,41	Total—Kharif Pulses
88,54	87,37	84,58	89,05	88,45	81,48	90,13	87,36	Total—Kharif Foodgrains

Note.— Figures for the years in 1979-80 to 1984-85 are provisional.

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९५१-५२ ते १९८४-८५—चालू

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिकाचे नाव 1	सर्वसाधारण (Normal) 2	१९६०-६१ 1960-61 3	१९६१-६२ 1961-62 4	१९६२-६३ 1962-63 5
रबी ज्वारी	33,64	37,36	37,28	35,61
गहू	11,90	9,07	9,07	8,80
इतर रबी तृणधान्ये	11	0,05	0,06	0,09
एकूण—रबी तृणधान्ये	45,65	46,48	46,41	44,50
हरभरा	4,49	4,02	4,04	3,72
इतर रबी डाळी	2,21	1,82	1,87	1,78
एकूण—रबी डाळी	6,70	5,84	5,91	5,50
एकूण—रबी अन्नधान्ये	52,35	52,32	52,32	50,00
एकूण अन्नधान्ये	1,41,63	1,29,55	1,29,56	1,28,42
कापूस	22,47	25,00	26,92	26,60
ऊस	2,86	1,56	1,54	1,35
तंबाखू	0,11	0,25	0,24	0,19

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1984-85—Contd.

(Area in thousand hectares)

१९६३-६४ 1963-64 6	१९६४-६५ 1964-65 7	१९६५-६६ 1965-66 8	१९६६-६७ 1966-67 9	१९६७-६८ 1967-68 10	Name of Crop
36,44	35,20	34,53	34,45	34,24	Rabi Jowar
8,89	8,86	8,33	8,40	8,28	Wheat
0,06	0,07	0,03	0,05	0,09	Other Rabi Millets
45,39	44,13	42,89	42,90	42,61	Total—Rabi Cereals
3,76	3,59	3,12	3,37	3,44	Gram
1,73	1,91	1,58	1,53	1,67	Other Rabi Pulses
5,49	5,50	4,70	4,90	5,11	Total—Rabi Pulses
50,88	49,63	47,59	47,80	47,72	Total—Rabi Foodgrains
1,29,37	1,29,29	1,28,42	1,32,12	1,31,44	Total—Foodgrains
28,02	28,24	27,16	26,14	27,08	Cotton
1,37	1,59	1,33	1,56	1,58	Sugarcane
0,18	0,16	0,13	0,14	0,13	Tobacco

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९५१-५२ ते १९८४-८५—चालू

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिकाचे नाव	१९६८-६९ 1968-69 11	६९-७० 69-70 12	७०-७१ 70-71 13	७१-७२ 71-72 14	७२-७३ 72-73 15	७३-७४ 73-74 16	७४-७५ 74-75 17	७५-७६ 75-76 18	७६-७७ 76-77 19
रबी ज्वारी	33,54	30,46	31,66	37,86	29,49	33,25	34,17	33,15	32,90
गहू	8,39	8,37	8,12	9,78	7,10	9,65	9,48	11,69	11,69
इतर रबी तृणधान्ये	0,13	0,06	0,07	0,07	0,05	0,10	0,09	0,12	0,08
एकूण—रबी तृणधान्ये	42,06	38,89	39,85	47,71	36,64	43,00	43,74	44,96	44,67
हरभरा	3,55	3,47	3,10	4,34	2,59	3,51	4,08	4,46	4,21
इतर रबी डाळी	2,27	1,55	2,13	2,27	1,72	1,98	2,04	1,92	1,90
एकूण—रबी डाळी	5,82	5,02	5,23	6,61	4,31	5,49	6,12	6,38	6,11
एकूण—रबी अन्नधान्ये	47,88	43,91	45,08	54,32	40,95	48,49	49,86	51,34	50,78
एकूण—अन्नधान्ये	1,31,79	1,30,69	1,28,86	1,23,73	1,14,33	1,38,53	1,34,98	1,38,45	1,40,10
कापूस	27,16	28,05	27,50	25,29	25,43	23,48	24,97	23,07	21,62
ऊस	2,01	2,22	2,04	1,94	2,06	2,15	2,48	2,68	2,98
तंबाखू	0,11	0,12	0,12	0,12	0,10	0,12	0,10	0,11	0,13

टिपणी.—सन १९७९-८० ते १९८४-८५ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1984-85—Contd.

(Area in thousand hectares)

१९७७-७८ 1977-78 20	७८-७९ 78-79 21	७९-८० 79-80 22	८०-८१ 80-81 23	८१-८२ 81-82 24	८२-८३ 82-83 25	८३-८४ 83-84 26	८४-८५ 84-85 27	Name of Crop
33,10	33,85	37,91	34,40	35,29	37,75	35,89	36,92	Rabi Jowar
11,67	11,45	11,64	10,79	11,28	10,23	11,83	9,89	Wheat
0,11	0,08	0,54	0,29	0,28	0,39	0,36	35	Other Rabi Millets
44,88	45,38	50,09	45,48	46,85	48,37	48,08	47,16	Total—Rabi Cereals
4,24	4,28	4,53	4,29	4,61	4,37	4,95	5,09	Gram
1,70	1,92	1,56	1,54	2,29	1,82	2,38	1,83	Other Rabi Pulses
5,94	6,20	6,09	5,83	6,90	6,19	7,33	6,92	Total—Rabi Pulses
50,82	51,58	56,18	51,31	53,75	54,56	55,41	54,08	Total—Rabi Foodgrains
1,39,36	1,38,95	1,40,76	1,40,36	1,42,20	1,36,04	1,45,54	1,41,44	Total—Foodgrains
22,75	25,02	25,88	26,67	27,10	26,55	26,85	26,84	Cotton
3,20	3,13	2,74	3,17	3,66	3,90	3,59	3,54	Sugarcane
0,14	0,11	0,14	0,12	0,12	0,12	0,10	7	Tobacco

Note.—Figures for the years in 1979-80 to 1984-85 are provisional.

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८४-८५—चालू

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिकाचे नाव 1	सर्वसाधारण Normal 2	१९६०-६१ 1960-61 3	१९६१-६२ 1961-62 4	१९६२-६३ 1962-63 5
भुईमूग	8,76	10,83	11,18	11,45
जवस	2,84	2,31	2,46	2,23
सिरस व मोहरी	0,04	0,07	0,04	0,03
एरंडी	0,05	0,05	0,05	0,04
तीळ	1,69	1,28	1,19	1,33
कारळे	1,05	0,83	0,76	0,80
करडई	4,99	3,31	3,39	3,19
सूर्यफूल	..	..	..	..
उन्हाळी भुईमूग	..	..	..	..
सोयाबीन	..	..	..	..
एकूण—तेल पिके	19,42	18,68	19,06	19,07

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1984-85—Contd.

(Area in thousand hectares)

१९६३-६४ 1963-64 6	१९६४-६५ 1964-65 7	१९६५-६६ 1965-66 8	१९६६-६७ 1966-67 9	१९६७-६८ 1967-68 10	Name of Crop
11,36	11,22	11,17	9,76	9,19	Groundnut
2,10	2,03	1,83	1,83	1,84	Linseed
0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	Rape and Mustard
0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	Castor Seed
1,26	1,21	1,26	1,47	1,80	Seasamum
0,79	0,71	0,71	0,76	0,82	Niger
3,07	3,10	3,00	3,31	3,59	Safflower
..	..	..	..	..	Sunflower
..	..	..	..	..	Summer Groundnut
..	..	..	..	..	Soybean
18,66	18,35	18,05	17,21	17,32	Total—Oil-seeds

८. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे क्षेत्र १९६०-६१ ते १९८४-८५—समाप्त

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

पिकाचे नाव	१९६८-६९	६९-७०	७०-७१	७१-७२	७२-७३	७३-७४	७४-७५	७५-७६	७६-७७
1	1968-69	69-70	70-71	71-72	72-73	73-74	74-75	75-76	76-77
	11	12	13	14	15	16	17	18	19
भुईमूग	9,28	8,99	9,04	8,35	8,17	7,58	8,00	8,54	9,05
जवस	2,87	1,88	1,96	2,39	1,98	2,37	3,01	2,99	2,81
सिरस व मोहरी	0,06	0,04	0,03	0,04	0,02	0,04	0,04	0,04	0,05
एरंडी	0,03	0,04	0,03	0,03	0,03	0,04	0,07	0,05	0,04
तीळ	1,54	1,52	1,24	1,18	1,33	1,49	1,74	1,52	1,60
कारळे	0,76	0,81	0,83	0,79	0,78	0,95	1,06	1,02	0,94
करडई	3,86	3,74	4,05	5,31	3,67	4,37	5,03	4,73	4,88
सूर्यकूल	..	..	..	..	..	..	..	..	..
उन्हाळी भुईमूग	..	..	..	..	..	..	..	..	..
सोयाबीन	..	..	..	..	..	..	..	..	..
एकूण—तेल पिके	17,40	17,02	17,18	18,09	15,98	16,84	18,95	18,89	19,37

सूचना.— सन १९७९-८० ते १९८४-८५ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

8. Area under Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1984-85—*Concl'd.*

(Area in thousand hectares)

१९७७-७८ 1977-78 20	७८-७९ 78-79 21	७९-८० 79-80 22	८०-८१ 80-81 23	८१-८२ 81-82 24	८२-८३ 82-83 25	८३-८४ 83-84 26	८४-८५ 84-85 27	Name of Crop
8,64	8,02	7,23	7,12	6,76	6,17	6,13	6,27	Groundnut (Kg.)
2,92	2,89	2,61	2,49	2,53	2,45	2,57	2,49	Linseed
0,04	0,05	0,04	0,04	0,05	0,05	0,06	0,05	Rape and Mustard
0,05	0,03	0,05	0,05	0,04	0,05	0,06	0,05	Castor Seed
1,62	1,59	2,05	1,91	1,78	1,99	2,05	2,21	Sesamum
0,90	0,90	1,03	1,02	1,01	0,87	0,95	97	Niger
4,94	4,86	5,34	5,20	5,42	5,47	5,68	6,10	Safflower
..	..	..	0,63	1,43	1,36	2,26	2,04	Sunflower (Kharif)
..	..	..	..	..	58	74	1,21	Sunflower (Rabi)
..	..	..	1,21	1,48	0,98	1,97	1,10	Summer Groundnut
..	..	..	..	..	..	..	35	Soyabean
19,11	18,34	18,35	19,67	20,50	19,97	22,47	22,84	Total—Oil-seeds

Note.— Figures for the years 1979-80 to 1984-85 are provisional.

९. महाराष्ट्रातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९५१-५२ ते १९८४-८५

(उत्पादन हजार टनामध्ये)

पिके 1	सरासरी 2	वर्षे Years			
		१९५१-५२ 1951-52 3	१९५२-५३ 1952-53 4	१९५३-५४ 1953-54 5	१९५४-५५ 1954-55 6
तांदूळ (एकूण)	2210	921	970	1132	1171
गहू	1033	249	206	279	374
खरीप ज्वारी } रबी ज्वारी }	4430	2314	2232	2650	3141
बाजरी	630	395	261	541	514
इतर तृणधान्ये	374	238	247	285	293
एकूण तृणधान्ये	8677	4117	3917	4887	5493
तूर	350	463	379	528	386
हरभरा	154	121	106	146	173
इतर कडधान्ये	549	362	296	475	439
एकूण कडधान्ये	1053	946	781	1149	998
एकूण अन्नधान्ये	9730	5063	4698	6036	6491
उस	2395	626	560	538	633
कापूस	959	1131	857	1118	1079
भुईमूग	625	544	423	643	848

टीप.— (१) उसाचे उत्पादन गुळाचे स्वरूपात.

(२) कापसाचे उत्पादन लिटमध्ये असून प्रत्येकी १८० किलोच्या १०० गाटीच्या प्रमाणात आहे.

9. Production of Principal Crops in Maharashtra 1951-52 to 1984-85

(Production in '000' tonnes)

वर्ष Years					Crops
१९५५-५६ 1955-56 7	१९५६-५७ 1956-57 8	१९५७-५८ 1957-58 9	१९५८-५९ 1958-59 10	१९५९-६० 1959-60 11	
1198	1210	1197	1380	1277	Rice (Total)
400	327	297	416	397	Wheat
2333	1886	1421	1469	1328	Kharif Jowar
446	1178	1592	1786	1554	Rabi Jowar
265	447	515	469	497	Bajri
	294	277	266	250	Other Cereals
4642	5342	5299	5786	5303	Total Cereals
405	361	338	356	288	Tur
185	162	134	135	140	Gram
342	390	395	343	342	Other Pulses
932	913	867	834	770	Total Pulses
5574	6255	6166	6620	6073	Total Foodgrains
683	789	877	903	979	Sugarcane
755	1222	1269	1222	684	Cotton
718	765	667	679	751	Groundnut

Note.—(1) Production of Sugarcane is in terms of Gur.

(2) Production of Cotton is in terms of lint and production is '00' bales of 180 Kg. each.

९. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९५१-५२ ते १९८४-८५

(आंकडे हजार मे. टनात)

पिकाचे नाव 1	सर्वसाधारण Normal 12	१९६०-६१ 1960-61 13	१९६१-६२ 1961-62 14	१९६२-६३ 1962-63 15
तांदूळ (एकूण)	22,10	13,69	15,09	12,67
खरीप ज्वारी	28,97	22,02	14,40	15,59
बाजरी	6,30	4,89	4,32	5,54
नाचणी	1,78	1,70	1,69	1,53
मका	1,03	0,19	0,20	0,20
कोद्रा	0,19	0,22	0,22	0,21
इतर खरीप तृणधान्ये	0,68	0,59	0,61	0,57
एकूण—खरीप तृणधान्ये	61,05	43,30	36,53	36,31
तूर	3,50	4,68	3,44	3,08
इतर खरीप डाळी	4,94	3,32	3,26	3,32
एकूण—खरीप डाळी	8,44	8,00	6,70	6,40
एकूण—खरीप अन्नधान्ये	69,49	51,30	43,23	42,71

9. Production of Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1984-85

(Figures in thousand tonnes)

१९६३-६४ 1963-64 16	१९६४-६५ 1964-65 17	१९६५-६६ 1965-66 18	१९६६-६७ 1966-67 19	१९६७-६८ 1967-68 20	Name of Crop
15,13	14,55	8,84	10,52	14,13	Rice (Total)
14,96	16,88	11,45	13,79	16,21	Kharif Jowar
4,72	4,78	3,70	4,66	5,54	Bajri
1,64	1,89	1,13	1,50	1,67	Ragi
0,19	0,20	0,26	0,26	0,32	Maize
0,22	0,20	0,18	0,17	0,22	Kodra
0,49	0,60	0,40	0,45	0,60	Other Kharif Millets
37,35	39,10	25,96	31,35	38,69	Total—Kharif Cereals
3,60	3,52	2,48	3,07	3,04	Tur
3,00	3,08	2,56	3,27	3,75	Other Kharif Pulses
6,60	6,60	5,04	6,34	6,79	Total—Kharif Pulses
43,95	45,70	31,00	37,69	45,48	Total—Kharif Foodgrains

९. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९५१-५२ ते १९८४-८५—चालू

(आंकडे हजार मे. टनात)

पिकाचे नाव 1	१९६८-६९ 1968-69 21	६९-७० 69-70 22	७०-७१ 70-71 23	७१-७२ 71-72 24	७२-७३ 72-73 25	७३-७४ 73-74 26	७४-७५ 74-75 27	७५-७६ 75-76 28	७६-७७ 76-77 29
तांदूळ (एकूण) ..	13,18	13,67	16,62	13,95	7,57	16,37	14,64	22,86	19,92
खरीप ज्वारी ..	18,56	16,47	8,88	10,80	9,07	12,89	21,18	22,45	28,76
बाजरी ..	6,39	7,14	8,24	2,63	2,26	8,50	5,92	5,60	6,58
नाचणी ..	1,80	1,24	1,63	1,49	0,81	1,97	1,77	1,88	1,69
मका ..	0,31	0,30	0,26	0,23	0,16	0,42	0,39	0,86	1,13
कोद्रा ..	0,19	0,20	0,14	0,12	0,12	0,20	0,16	0,15	0,17
इतर खरीप तृणधान्ये ..	0,57	0,62	0,36	0,28	0,26	0,62	0,76	0,64	0,75
एकूण—खरीप तृणधान्ये ..	41,00	39,64	36,13	29,50	20,25	40,97	44,82	54,44	59,00
तूर ..	3,01	2,92	2,71	2,28	1,80	3,22	3,77	4,08	2,94
इतर खरीप डाळी ..	3,84	3,82	2,71	1,85	1,63	3,75	5,24	5,28	5,66
एकूण—खरीप डाळी ..	6,85	6,74	5,42	4,13	3,43	6,97	9,01	9,36	8,60
एकूण खरीप अन्नधान्ये ..	47,85	46,38	41,55	33,63	23,68	47,94	53,83	63,80	67,60

टीप.—सन १९७९-८० ते १९८४-८५ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

9. Production of Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1984-85—Contd.

(Figures in thousand tonnes)

१९७७-७८ 1977-78 30	७८-७९ 78-79 31	७९-८० 79-80 32	८०-८१ 80-81 33	८१-८२ 81-82 34	८२-८३ 82-83 35	८३-८४ 83-84 36	८४-८५ 84-85 37	Name of Crop
23,54	22,12	18,28	23,61	24,36	19,49	24,60	19,36	Rice (Total)
33,94	30,98	34,40	28,27	32,73	32,63	30,96	29,67	Kharif Jowar
6,06	5,50	6,07	7,60	7,79	4,45	9,08	5,66	Bajri
1,61	1,90	2,02	2,10	2,28	2,15	2,41	2,62	Ragi
0,88	1,13	0,85	0,99	1,04	0,78	1,22	1,17	Maize
0,18	0,18	0,19	0,18	0,18	0,14	0,20	19	Kodra
0,64	0,78	0,56	0,57	0,58	0,55	0,87	23	Other Kharif Millets
66,85	62,59	62,37	63,32	68,96	60,19	69,34	58,90	Total—Kharif Cereals
3,32	3,89	4,11	3,60	4,27	3,99	4,87	4,85	Tur
5,03	4,64	4,03	2,91	3,87	3,82	5,02	3,76	Other Kharif Pulses
8,35	8,53	8,14	6,51	8,14	7,81	9,89	8,61	Total—Kharif Pulses
75,20	71,12	70,51	69,83	77,10	68,00	79,23	67,51	Total—Kharif Foodgrains

Note.—Figures for the years 1979-80 to 1984-85 are provisional.

१. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९५१-५२ ते १९८४-८५—चालू

(आंकडे हजार मे. टनात)

पिकाचे नाव 1	सर्वसाधारण Normal 2	१९६०-६१ 1960-61 3	१९६१-६२ 1961-62 4	१९६२-६३ 1962-63 5
रबी ज्वारी	15,33	20,22	15,27	17,88
गहू	10,33	4,01	4,23	4,52
इतर रबी तृणधान्ये	0,06	0,01	0,01	0,03
एकूण—रबी तृणधान्ये	25,72	24,24	19,51	22,43
हरभरा	1,54	1,34	1,36	1,48
इतर रबी डाळी	0,55	0,56	0,52	0,43
एकूण—रबी डाळी	2,09	1,90	1,88	1,91
एकूण रबी अन्नधान्ये	27,81	26,14	21,39	24,34
एकूण—अन्नधान्ये	97,30	77,44	64,62	67,05
कापूस (रुई)	9,59	16,73	10,02	13,47
ऊस (गूळ)	23,95	11,56	11,52	10,20
तंबाखू	0,06	0,12	0,13	0,12

सूचना.—(१) कपाशीचे उत्पादन हे “हजार गाठीत” असून एक गाठ १७० किलोची आहे.

(२) उसाचे उत्पादन हे गुळाचे असून १९६४-६५ पासून ते कापणी झालेल्या क्षेत्रावर काढलेले आहे. पूर्वीचे उत्पादन आणेवारीवर आधारित आहे.

9. Production of Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1984-85—*Contd.*

(Figures in thousand tonnes)

१९६३-६४ 1963-64 6	१९६४-६५ 1964-65 7	१९६५-६६ 1965-66 8	१९६६-६७ 1966-67 9	१९६७-६८ 1967-68 10	Name of Crop
17,06	15,70	11,49	16,81	16,06	Rabi Jowar
3,42	4,08	2,80	3,64	3,52	Wheat
0,05	0,02	0,03	0,08	0,07	Other Rabi Millets
20,53	19,80	14,32	20,53	19,65	Total—Rabi Cereals
1,15	1,21	0,79	1,05	0,95	Gram
0,72	0,79	0,81	0,25	0,27	Other Rabi Pulses
1,87	2,00	1,60	1,30	1,22	Total—Rabi Pulses
22,40	21,80	15,92	21,83	20,87	Total—Rabi Foodgrains
66,35	67,50	46,92	59,52	66,35	Total—Foodgrains
15,17	13,25	10,51	11,31	13,62	Cotton (lint)
11,01	11,13	11,20	10,81	11,37	Sugarcane (Gur)
0,09	0,08	0,06	0,07	0,05	Tobacco

Note.— (i) The production of Cotton is in thousand bales of 170 Kg. each.

(ii) The production of Sugarcane is in terms of Gur and based on harvested area since 1964-65. Earlier production is based on annawari.

९. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९५१-५२ ते १९८४-८५—चालू

(आंकडे हजार मे. टनात)

पिकाचे नाव 1	१९६८-६९ 1968-69 11	६९-७० 69-70 12	७०-७१ 70-71 13	७१-७२ 71-72 14	७२-७३ 72-73 15	७३-७४ 73-74 16	७४-७५ 74-75 17	७५-७६ 75-76 18	७६-७७ 76-77 19
रबी ज्वारी ..	13,98	12,98	6,70	8,02	4,07	15,30	15,49	12,22	17,54
गहू ..	4,13	3,88	4,40	4,96	2,51	5,47	7,54	11,99	9,13
इतर रबी तृणधान्ये ..	0,02	0,03	0,14	0,15	0,01	0,03	0,05	0,03	0,05
एकूण—रबी तृणधान्ये ..	18,13	16,89	11,24	13,13	6,59	20,80	23,08	24,24	26,72
हरभरा ..	1,18	0,95	0,87	1,32	0,49	1,29	1,44	1,81	1,32
इतर रबी डाळी ..	0,41	0,66	0,48	0,48	0,28	0,42	0,65	0,51	0,51
एकूण—रबी डाळी ..	1,59	1,61	1,35	1,80	0,77	1,71	2,09	2,32	1,83
एकूण—रबी अन्नधान्ये ..	19,72	18,50	12,59	14,93	7,36	22,51	25,17	26,56	28,55
एकूण—अन्नधान्ये ..	67,57	64,88	54,14	48,56	31,04	70,45	79,00	90,36	96,15
कापूस (रुई) ..	14,50	12,79	4,85	12,96	11,21	11,20	17,04	7,80	8,47
ऊस (गूळ) ..	15,08	16,17	16,41	14,29	14,49	15,44	20,33	22,19	24,45
तंबाखू ..	0,04	0,06	0,05	0,05	0,04	0,06	0,05	0,05	0,07

टीप.— १) कपाशीचे उत्पादन हे 'हजार गाटीत' असून एक गाठ १७० किलोची आहे. २) उसाचे उत्पादन हे गुळाचे असून १९६४-६५ पासून ते कापणी झालेल्या क्षेत्रावर काढलेले आहे. पूर्वीचे उत्पादन आणेवारीवर आधारित आहे. ३) सन १९७९-८० ते १९८४-८५ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

9. Production of Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1984-85—Contd.

(Figures in thousand tonnes)

१९७७-७८ 1977-78 20	७८-७९ 78-79 21	७९-८० 79-80 22	८०-८१ 80-81 23	८१-८२ 81-82 24	८२-८३ 82-83 25	८३-८४ 83-84 26	८४-८५ 84-85 27	Name of crops
16,85	17,04	20,24	16,00	16,18	13,90	15,82	18,36	Rabi Jowar
9,80	9,28	10,06	9,31	9,89	8,03	11,42	8,57	Wheat
0,04	0,05	0,57	0,37	0,31	0,41	0,35	39	Other Rabi Millets
26,69	26,37	30,87	25,68	26,38	22,34	27,59	27,32	Total—Rabi Cereals
1,31	1,48	1,74	1,50	1,77	1,48	2,12	2,02	Gram
0,38	0,46	0,50	0,31	0,48	0,34	0,57	51	Other Rabi Pulses
1,69	1,94	2,24	1,81	2,25	1,82	2,69	2,53	Total—Rabi Pulses
28,38	28,31	33,11	27,49	28,63	24,16	30,28	29,85	Total—Rabi Foodgrains
1,03,58	99,43	1,03,62	97,32	1,05,73	92,16	1,09,51	97,36	Total—Foodgrains
12,44	13,38	16,95	12,69	14,65	16,26	8,14	14,67	Cotton (lint)
27,47	25,80	21,07	25,94	31,52	33,26	28,38	28,11	Sugarcane (Gur)
0,07	0,06	0,08	0,07	0,07	0,07	0,08	0,05	Tobacco

- Note.*— 1) The production of cotton is in 'Thousand bales' of 170 kg. each.
 2) The production of sugarcane is based on harvested area since 1964-65 and earlier production is based on annawari.
 3) Figures for the year 1979-80 to 1984-85 are provisional.

९. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९६०-६१ ते १९८४-८५—चालू

(आंकडे हजार मे. टनात)

पिकाचे नाव 1	सर्वसाधारण Normal 2	१९६०-६१ 1960-61 3	१९६१-६२ 1961-62 4	१९६२-६३ 1962-63 5
भुईमूग	6,25	8,00	7,82	8,07
उन्हाळी भुईमूग	—	—	—	—
जवस	0,61	0,53	0,54	0,48
सिरस व मोहरी	0,01	0,01	0,01	0,01
एरंडी	0,02	0,01	0,01	0,01
तीळ	0,39	0,28	0,23	0,28
कारळे	0,12	—	—	—
करडई	1,69	—	—	—
सूर्यफूल	—	—	—	—
सोयाबीन	—	—	—	—
एकूण—तेल पिके	9,09	—	—	—

9. Production of Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1984-85—Contd.

(Figures in thousand tonnes)

१९६३-६४ 1963-64 6	१९६४-६५ 1964-65 7	१९६५-६६ 1965-66 8	१९६६-६७ 1966-67 9	१९६७-६८ 1967-68 10	Name of Crop
7,81	8,40	4,73	4,53	6,43	Groundnut
—	—	—	—	—	Summer Groundnut
0,44	0,42	0,33	0,36	0,32	Linseed
0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	Rape and Mustard
0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	Castorseed
0,27	0,27	0,27	0,29	0,38	Sesamum
—	—	—	—	—	Nigerseeds
—	—	—	—	—	Safflower
—	—	—	—	—	Sunflower
—	—	—	—	—	Soybean
—	—	—	—	—	Total oil-seeds

५

९. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे उत्पादन १९६०-६१ ते १९८४-८५—समाप्त

(आकडे हजार मे. टनात)

पिकाचे नाव	१९६८-६९	६९-७०	७०-७१	७१-७२	७२-७३	७३-७४	७४-७५	७५-७६	७६-७७
1	1968-69	69-70	70-71	71-72	72-73	73-74	74-75	75-76	76-77
	11	12	13	14	15	16	17	18	19
भुईमूग (खरीप)	.. 6,57	5,84	5,86	5,04	2,08	5,66	5,90	6,93	5,83
उन्हाळी भुईमूग	.. —	—	—	—	—	—	—	—	—
जवस	.. 0,32	0,35	0,31	0,39	0,30	0,44	0,73	0,59	0,57
सिरस व मोहरी	.. 0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
एरंडी	.. 0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,03
तीळ	.. 0,31	0,31	0,18	0,18	0,24	0,28	0,39	0,31	0,31
कारळे	.. 0,16	0,17	0,14	0,13	0,04	0,13	0,16	0,13	0,10
करडई	.. 0,77	0,28	1,02	1,34	0,84	1,56	1,94	1,84	1,81
सूर्यफूल	.. —	—	—	—	—	—	—	—	—
सोयाबीन	.. —	—	—	—	—	—	—	—	—
एकूण—तेल पिके	.. 8,15	6,97	7,53	7,10	3,52	8,09	9,15	9,82	8,66

टीप.— सन १९७९-८० ते १९८४-८५ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

9. Production of Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1984-85—*Concl'd.*

(Figures in thousand tonnes)

१९७७-७८ 1977-78 20	७८-७९ 78-79 21	७९-८० 79-80 22	८०-८१ 80-81 23	८१-८२ 81-82 24	८२-८३ 82-83 25	८३-८४ 83-84 26	८४-८५ 84-85 27	Name of Crop
5,81	4,87	5,38	4,41	4,35	4,19	5,26	5,73	Groundnut (Kh.)
—	—	—	1,70	2,60	1,31	2,81	157	Summer Groundnut
0,70	0,66	0,58	0,52	0,58	0,52	0,65	62	Linseed
0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	2	Rape and Mustard
0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,02	0,03	2	Castorseed
0,41	0,46	0,48	0,36	0,32	0,47	0,51	52	Sesamum
0,11	0,16	0,18	0,18	0,24	0,14	0,20	23	Niger seed
1,36	1,68	1,94	2,46	3,24	2,78	3,73	364	Safflower
—	—	—	40	0,92	83	70	100	Sunflower (Kharif)
—	—	—	—	—	32	39	70	Sunflower (Rabi)
—	—	—	—	—	—	—	12	Soybean
8,42	7,86	8,59	10,05	12,28	10,60	14,30	14,17	Total—Oil-seeds

Note.— Figures for the years 1979-80 to 1984-85 are provisional.

१०. महाराष्ट्रातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न १९५१-५२ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरमध्ये)

पिके 1	वर्षे Years			
	१९५१-५२ 1951-52 2	१९५२-५३ 1952-53 3	१९५३-५४ 1953-54 4	१९५४-५५ 1954-55 5
तांदूळ (एकूण)	822	873	982	996
गहू	367	319	394	467
खरीप ज्वारी } रबी ज्वारी }	435	389	469	566
वाजरी	222	149	272	262
इतर तृणधान्ये	468	497	523	567
एकूण तृणधान्ये	438	402	487	549
तूर	818	711	889	686
हरभरा	266	278	370	389
इतर कडधान्ये	245	209	295	273
एकूण कडधान्ये	382	335	443	382
एकूण अन्नधान्ये	426	389	478	514
ऊस	6879	6591	7154	7455
कापूस	89	67	77	74
भुईमूग	579	422	766	768

10. Average yield of Principal Crops in Maharashtra 1951-52 to 1984-85

(Average yield in kg./ha.)

वर्ष Years					Crops
१९५५-५६ 1955-56 6	१९५६-५७ 1956-57 7	१९५७-५८ 1957-58 8	१९५८-५९ 1958-59 9	१९५९-६० 1959-60 10	
1014	998	962	1097	1002	Rice (Total)
429	351	340	484	413	Wheat
406	745	578	572	546	Kharif Jowar
256	370	487	528	442	Rabi Jowar
256	240	280	260	286	Bajri
535	579	554	549	527	Other Cereals
460	523	522	559	510	Total Cereals
723	651	606	631	539	Tur
374	337	302	316	305	Gram
244	1262	270	240	233	Other Pulses
379	362	352	343	313	Total Pulses
366	491	489	518	473	Total Foodgrains
7492	7698	7751	7638	7358	Sugarcane
48	84	90	86	49	Cotton
694	686	585	584	660	Groundnut

१०. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न १९५१-५२ ते १९८४-८५

(आकडे किलो/हेक्टर)

पिके	१९६०-६१ 1960-61 11	६१-६२ 61-62 12	६२-६३ 62-63 13	६३-६४ 63-64 14
तांदूळ (एकूण)	1,054	1,145	945	1,120
खरीप ज्वारी	864	594	607	596
बाजरी	299	256	330	277
नाचणी	741	755	676	729
मका	697	717	666	678
कोद्रा	497	507	504	526
तूर	<u>883</u>	613	564	636
रबी ज्वारी	541	409	502	468
गहू	<u>442</u>	466	514	385
हरभरा	334	338	398	306
एकूण—खरीप अन्नधान्ये	664	560	545	560
एकूण—रबी अन्नधान्ये	500	409	487	440
एकूण—अन्नधान्ये	598	498	522	513

10. Average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1984-85

(Figures in kg./ha.)

१९६४-६५ 1964-65 15	६५-६६ 65-66 16	६६-६७ 66-67 17	६७-६८ 67-68 18	६८-६९ 68-69 19	Crops
1,062	669	777	1,055	993	Rice (Total)
662	440	523	633	733	Kharif Jowar
275	202	231	273	314	Bajri
819	490	648	796	847	Ragi
655	624	597	769	682	Maize
486	469	455	584	500	Kodra
601	440	511	503	491	Tur
446	333	488	469	417	Rabi Jowar
460	336	433	425	492	Wheat
338	252	312	276	333	Gram
574	384	447	546	568	Total—Kharif Foodgrains
439	334	457	437	416	Total—Rabi Foodgrains
522	365	450	505	513	Total—Foodgrains

१०. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न १९५१-५२ ते १९८४-८५—चालू

(आंकडे किलो/हेक्टर)

पिके 1	१९६९-७० 1969-70 20	७०-७१ 70-71 21	७१-७२ 71-72 22	७२-७३ 72-73 23	७३-७४ 73-74 24	७४-७५ 74-75 25	७५-७६ 75-76 26	७६-७७ 76-77 27
तांदूळ (एकूण)	.. 1,032	1,229	1,041	568	1,212	1,079	1,615	1,362
खरीप ज्वारी	.. 663	350	473	364	467	813	817	961
बाजरी	.. 335	404	201	158	384	320	310	380
नाचणी	.. 577	855	807	428	963	857	895	813
मका	.. 659	559	607	470	813	742	1,441	1,893
कोद्रा	.. 539	521	431	427	505	570	532	579
तूर	.. 465	<u>432</u>	<u>452</u>	<u>360</u>	517	612	604	461
रबी ज्वारी	.. 426	212	212	138	460	453	367	533
गहू	.. 463	542	506	353	567	796	1,026	781
हरभरा	.. 274	<u>281</u>	<u>305</u>	<u>188</u>	367	350	404	313
एकूण—खरीप अन्नधान्ये	.. 534	496	485	323	532	633	732	757
एकूण—रबी अन्नधान्ये	.. 421	279	275	180	464	501	517	562
एकूण—अन्नधान्ये	.. 496	420	392	272	509	636	653	686

टीप :- सन १९७९-८० ते १९८४-८५ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

10. Average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1951-52 to 1984-85—*Contd.*

(Figures in kg./ha.)

१९७७-७८ 1977-78 28	७८-७९ 78-79 29	७९-८० 79-80 30	८०-८१ 80-81 31	८१-८२ 81-82 32	८२-८३ 82-83 33	८३-८४ 83-84 34	८४-८५ 84-85 35	Crops
1,590	1,479	1,231	1,570	1,607	1,311	16,17	12,74	Rice (Total)
1,111	1,030	1,134	943	1,074	1,136	10,49	10,34	Kharif Jowar
368	344	425	445	447	320	501	3,22	Bajri
763	904	918	947	1,012	952	10,56	11,52	Ragi
1,503	1,794	1,624	1,642	1,705	1,427	16,38	13,73	Maize
589	615	586	559	600	517	538	6,20	Kodra
515	587	621	500	605	586	666	6,40	Tur
509	503	534	465	458	368	441	4,97	Rabi Jowar
839	811	864	863	876	786	965	8,66	Wheat
309	346	383	350	383	339	428	3,96	Gram
849	814	834	783	872	835	879	7,70	Total-Kharif Foodgrains
558	549	589	536	533	443	546	5,58	Total-Rabi Foodgrains
743	716	736	693	743	677	752	6,88	Total-Foodgrains

Note.— Figures for the years 1979-80 to 1984-85 are provisional.

१०. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न १९६०-६१ ते १९८४-८५—चालू

(आंकडे किलो/हेक्टर)

पिके		१९६०-६१ 1960-61 2	६१-६२ 61-62 3	६२-६३ 62-63 4	६३-६४ 63-64 5
1					
कपाशी (रई)	.. ..	114	63	86	92
ऊस (गूळ)	.. ..	<u>7,436</u>	<u>7,461</u>	<u>7,546</u>	8,038
भुईमूग	.. ..	739	700	705	687
तीळ	.. ..	219	193	210	214
जवस	.. ..	227	129	215	209
करडई	.. ..	-	-	-	-
कारळे	.. ..	-	-	-	-
उन्हाळी भुईमूग	.. ..	-	-	-	-
सोयाबीन	.. ..	-	-	-	-

10. Average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1984-85—*Contd.*

(Figures in kg./ha.)

१९६४-६५ 1964-65 6	६५-६६ 65-66 7	६६-६७ 66-67 8	६७-६८ 67-68 9	६८-६९ 68-69 10	Crops
80	66	73	85	91	Cotton (lint)
9,020	8,444	9,012	9,023	9,664	Sugarcane (Gur)
749	423	464	699	709	Groundnut
223	214	197	211	200	Sesamum
207	100	197	174	171	Linseed
—	—	—	—	199	Safflower
—	—	—	—	210	Nigerseed
—	—	—	—	—	Summer Groundnut
—	—	—	—	—	Soybean

१०. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे सरासरी उत्पन्न १९६०-६१ ते १९८४-८५—ममाप्त

(आकडे किलो/हेक्टर)

पिके	१९६९-७० 1969-70 11	७०-७१ 70-71 12	७१-७२ 71-72 13	७२-७३ 72-73 14	७३-७४ 73-74 15	७४-७५ 74-75 16	७५-७६ 75-76 17	७६-७७ 76-77 18
कपाशी (रुई) ..	78	30	87	75	81	116	58	67
ऊस (गूळ) ..	9,014	9,837	9,283	8,814	8,845	10,103	9,718	9,834
भुईमूग ..	650	649	604	254	746	737	810	644
तीळ ..	204	155	152	180	186	225	207	194
जवस ..	186	158	163	152	184	242	197	204
करडई ..	75	252	252	229	357	386	388	355
कारळे ..	210	169	164	51	137	151	128	94
उन्हाळी भुईमूग ..	-	-	-	-	-	-	-	-
सोयाबीन ..	-	-	-	-	-	-	-	-

टीप.— सन १९७९-८० ते १९८४-८५ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

10. Average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1960-61 to 1984-85—*Concl'd.*

(Figures in kg./ha.)

१९७७-७८ 1977-78 19	७८-७९ 78-79 20	७९-८० 79-80 21	८०-८१ 80-81 22	८१-८२ 81-82 23	८२-८३ 82-83 24	८३-८४ 83-84 25	८४-८५ 84-85 26	Crops
93	90	111	81	92	104	52	93	Cotton (lint)
10,460	9,960	9,494	10,152	10,608	10,210	9,650	9,606	Sugarcane (Gur)
672	607	744	619	643	680	859	914	Groundnut (Kh.)
253	288	235	188	178	235	249	235	Sesamum
240	229	223	210	229	214	252	248	Linseed
275	346	363	472	598	507	657	596	Safflower
119	176	170	175	239	164	213	234	Nigerseed
—	—	—	1,405	1,753	1,331	1,423	1,432	Summer Groundnut
—	—	—	—	—	—	—	330	Soybean

Note :- Figures for the years 1979-80 to 1984-85 are provisional.

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे	तांदूळ Rice (Total)					गहू Wheat				
		१९८०-८१ 1980-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85	८०-८१ 80-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
१	बृहन्मुंबई	1600	889	1667	1606	1400	..	..	..	..	..
२	ठाणे	1951	2060	1782	2026	1788	1270	990	..	..	..
३	रायगड	1837	1907	1866	1794	2140	..	..	..	..	..
४	रत्नागिरी	1463	1881	1682	1967	2105	..	..	..	..	..
५	सिंधुदूर्ग	..	1743	1570	1546	1764	..	..	..	..	..
एकूण कोकण विभाग		1863	1925	1758	1863	1955	1270	990	..	..	..
६	नाशिक	1113	1455	1062	1368	1121	884	812	687	776	776
७	धळे	734	845	616	799	912	944	1142	740	1276	1032
८	जळगाव	1824	1632	1470	1675	1573	1129	1319	1061	1079	1000
एकूण नाशिक विभाग		1076	1264	959	1212	1099	959	1016	790	985	892
९	अहमदनगर	1878	1250	1493	1735	1406	1115	1132	1150	1308	1200
१०	पुणे	2013	1468	1405	1614	1367	975	972	1066	1226	1164
११	सोलापूर	2056	1345	1488	1600	1475	726	972	761	1187	822
एकूण पुणे विभाग		2000	1434	1420	1626	1377	957	1039	1010	1251	1082

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85
(Average yield in kg. per hectare)

खरीप ज्वारी Kharif Jowar					रब्बी ज्वारी Rabi Jowar					Districts
८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
80-81 13	81-82 14	82-83 15	83-84 16	84-85 17	80-81 18	81-82 19	82-83 20	83-84 21	84-85 22	
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
1994	1073	..	..	..	..	..	..	..	..	Thane
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
1994	1073	..	..	..	..	..	..	..	..	Total Kokan Division
1676	1817	901	987	1222	395	446	430	413	349	Nasik
1027	1229	508	1174	997	519	784	696	707	645	Dhule
1265	1404	1228	1374	1095	850	1102	649	1035	1033	Jalgaon
1239	1390	1009	1286	1080	550	748	589	688	628	Total Nasik Division
1487	1046	986	1371	1064	472	292	362	418	626	Ahmednagar
1328	1491	1000	1486	1438	455	438	346	430	537	Pune
981	920	972	1695	1133	369	323	181	342	401	Solapur
1342	1246	991	1480	1270	423	344	282	389	508	Total Pune Division

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे 2	तांदूळ Rice (Total)					गहू Wheat				
		१९८०-८१ 1980-81 3	८१-८२ 81-82 4	८२-८३ 82-83 5	८३-८४ 83-84 6	८४-८५ 84-85 7	८०-८१ 80-81 8	८१-८२ 81-82 9	८२-८३ 82-83 10	८३-८४ 83-84 11	८४-८५ 84-85 12
१२	सातारा	.. 1772	1517	1528	1709	1933	1189	1002	1180	1192	1314
१३	सांगली	.. 2069	1578	1720	1912	1957	697	701	619	908	734
१४	कोल्हापूर	.. 2133	2468	1892	2167	2281	1228	913	1006	1278	1084
एकूण कोल्हापूर विभाग		2042	2131	1786	2027	2163	953	838	879	1084	1034
१५	औरंगाबाद	.. 1081	884	587	851	628	950	786	719	988	494
१६	जालना	.. ..	1175	564	974	474	..	927	710	885	708
१७	परभणी	.. 1128	1368	674	957	536	839	819	806	864	881
१८	बीड	.. 1262	558	700	938	677	964	822	591	654	686
१९	नांदेड	.. 1313	1595	734	1096	606	679	701	719	657	732
२०	उस्मानाबाद	.. 910	1312	627	967	638	634	780	721	979	809
२१	लातूर	.. ..	..	..	779	500	..	..	..	822	665
एकूण औरंगाबाद विभाग		1117	1333	670	958	574	828	807	716	837	722

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

खरीप ज्वारी Kharif Jowar					रब्बी ज्वारी Rabi Jowar					Districts
८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1191	1118	1252	1566	1577	683	583	562	585	715	Satara
1218	1143	1110	1919	1037	296	393	418	416	477	Sangli
1647	1524	1472	2362	2211	615	558	419	396	508	Kolhapur
1273	1192	1231	1867	1420	546	515	504	514	611	Total Kolhapur Division
1066	1118	945	1127	575	446	499	415	303	189	Aurangabad
..	1284	1143	1271	788	..	713	446	571	456	Jalana
730	1198	1212	719	917	503	758	362	393	638	Parbhani
872	677	731	727	935	546	500	424	466	473	Beed
753	734	1478	343	1172	469	553	611	479	669	Nanded
749	1051	1074	819	1029	586	625	433	618	595	Osmanabad
..	..	..	622	1069	..	..	664	536	720	Latur
799	966	1153	677	999	510	595	435	557	465	Total Aurangabad Division

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे	तांदूळ Rice (Total)					गहू Wheat				
		१९८०-८१ 1980-81 3	८१-८२ 81-82 4	८२-८३ 82-83 5	८३-८४ 83-84 6	८४-८५ 84-85 7	८०-८१ 80-81 8	८१-८२ 81-82 9	८२-८३ 82-83 10	८३-८४ 83-84 11	८४-८५ 84-85 12
२२	बुलढाणा	.. 1100	1400	656	867	518	828	959	654	964	826
२३	अकोला	.. 1023	1267	646	803	438	702	760	639	870	846
२४	अमरावती	.. 801	1150	519	748	436	782	737	691	1006	933
२५	यवतमाळ	.. 784	1129	698	824	392	1051	1042	890	1152	862
	एकूण अमरावती विभाग	.. 869	1193	618	795	430	807	846	698	974	879
२६	वर्धा	.. 620	1418	1258	852	495	1285	1019	1202	1264	1015
२७	नागपूर	.. 1444	1488	1100	1330	469	638	755	670	792	897
२८	भंडारा	.. 1432	1346	875	1544	679	669	624	628	714	491
२९	चंद्रपूर	.. 1341	1403	1217	1749	880	499	511	483	658	475
३०	गडचिरोली	.. ..	..	1207	1448	619	..	..	..	597	446
	एकूण नागपूर विभाग	.. 1380	1382	1044	1545	714	746	702	729	840	771
	एकूण महाराष्ट्र राज्य	.. 1570	1607	1311	1617	1274	863	876	786	965	866

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

खरीप ज्वारी Kharif Jowar					रब्बी ज्वारी Rabi Jowar					Districts
८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
80-81 13	81-82 14	82-83 15	83-84 16	84-85 17	80-81 18	81-82 19	82-83 20	83-84 21	84-85 22	
1202	1461	1251	1534	846	425	375	405	465	340	Buldhana
776	898	741	975	916	425	500	405	465	340	Akola
1103	1318	1346	1234	1155	..	..	..	..	..	Amravati
801	956	1382	1067	1149	..	..	..	..	..	Yavatmal
956	1140	1161	1192	1009	400	400	410	465	340	Total Amravati Division
823	870	1281	951	1104	425	364	407	465	340	Wardha
661	737	1073	730	614	437	364	333	570	310	Nagpur
388	371	704	414	356	474	583	499	734	356	Bhandara
498	443	650	656	638	414	368	423	393	340	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	394	325	391	Gadchiroli
699	747	1100	800	799	426	391	407	466	341	Total Nagpur Division
943	1074	1136	1049	1034	465	458	368	441	497	Total Maharashtra State

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं Sr.No.	जिल्हे	बाजरी Bajri					इतर तृणधान्ये Other Cereals					
		१९८०-८१ 1980-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85	८०-८१ 80-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
१	बृहन्मंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
२	ठाणे	..	..	..	..	..	842	867	877	981	793	
३	रायगड	..	..	..	..	..	839	921	849	864	838	
४	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	843	777	804	} 860	1005	
५	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	1000	..		1041	
	एकूण कोकण विभाग ..	..	..	..	..	..	842	845	828	886	927	
६	नाशिक	..	549	456	278	422	245	750	817	809	999	923
७	धुळे	..	634	690	467	823	564	591	630	580	739	878
८	जळगाव	..	572	662	485	657	555	750	1176	875	1125	1556
	एकूण नाशिक विभाग ..	..	571	542	363	558	376	683	742	720	900	911
९	अहमदनगर	..	451	251	190	491	307	1033	962	800	980	846
१०	पुणे	..	407	417	377	491	330	1308	1407	1172	1282	1097
११	सोलापूर	..	275	392	146	473	280	1493	1229	1233	1248	1298
	एकूण पुणे विभाग ..	..	422	319	237	490	314	1302	1265	1106	1207	1105

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

एकूण तृणधान्ये Total Cereals					तूर Tur					Districts
८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1600	889	1667	1667	1400	..	..	..	..	..	Greater Bombay
1760	1856	1649	1875	1637	316	351	325	326	400	Thane
1679	1746	1721	1660	1926	412	347	347	421	421	Raigad
1473	1383	1281	1477	1935	433	333	..	..	..	Ratnagiri
..	1655	1506		1666	..	..	333	250	421	Sindhudurg
1625	1676	1559	1654	1728	445	344	339	348	421	Total Konkan Division
702	670	499	623	505	712	878	830	772	818	Nasik
729	879	571	919	772	626	870	612	864	800	Dhule
1054	1183	968	1125	946	756	809	609	831	878	Jalgaon
807	873	654	854	705	697	845	648	832	794	Total Nasik Division
558	377	410	550	577	449	489	497	537	506	Ahmednagar
654	623	523	650	639	523	639	356	776	657	Pune
427	400	244	448	455	207	266	344	464	382	Solapur
549	459	383	547	557	276	338	371	512	452	Total Pune Division

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr.No.	जिल्हे	बाजरी Bajri					इतर तूणधान्ये Other Cereals				
		१९८०-८१ 1980-81 3	८१-८२ 81-82 4	८२-८३ 82-83 5	८३-८४ 83-84 6	८४-८५ 84-85 7	८०-८१ 80-81 8	८१-८२ 81-82 9	८२-८३ 82-83 10	८३-८४ 83-84 11	८४-८५ 84-85 12
१२	सातारा	218	260	145	352	243	849	908	610	927	1186
१३	सांगली	181	292	125	292	155	1287	1320	1164	1123	1117
१४	कोल्हापूर	169	226	84	228	177	896	1127	888	1011	1046
एकूण कोल्हापूर विभाग		201	275	135	325	203	940	1021	876	1014	1086
१५	औरंगाबाद	472	739	472	529	232	706	1023	1550	1694	1620
१६	जालना	..	684	336	568	377	..	..	..	1708	1714
१७	परभणी	521	347	400	515	303	1296	917	1150	967	850
१८	बीड	390	409	344	543	381	471	441	396	500	841
१९	नांदेड	440	600	392	583	300	488	421	477	568	469
२०	उस्मानाबाद	226	470	379	381	313	520	570	667	} 619	527
२१	लातूर	..	..	..	568	317	..	..	..		573
एकूण औरंगाबाद विभाग		428	588	402	528	309	576	639	789	763	763

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

एकूण तृणधान्ये Total Cereals					तूर Tur					Districts
८०-८१ 80-81 11	८१-८२ 81-82 12	८२-८३ 82-83 13	८३-८४ 83-84 14	८४-८५ 84-85 15	८०-८१ 80-81 16	८१-८२ 81-82 17	८२-८३ 82-83 18	८३-८४ 83-84 19	८४-८५ 84-85 20	
792	729	741	870	941	672	727	356	838	696	Satara
734	732	658	996	679	540	774	356	852	683	Sangli
1622	1733	1431	1755	1786	723	736	738	881	784	Kolhapur
942	936	866	1106	1028	592	752	451	854	744	Total Kop. Divn.
610	676	535	633 }	280	323	549	331	447	406	Aurangabad
..	883	624		565	..	545	301	574	436	Jalna
668	963	771	625	770	708	566	505	605	698	Parbhani
637	550	488	559	566	292	485	555	574	398	Beed
764	788	1221	472	997	336	445	533	485	516	Nanded
664	868	793	677 }	737	329	490	390	662	474	Osmanabad
..	..	..		998	..	..	..	559	620	Latur
658	774	714	608	658	395	506	439	569	526	Total A'bad Divn.

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरो उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr.No.	जिल्हे	बाजरी Bajri					इतर तृणधान्ये Other Cereals				
		१९८०-८१ 1980-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85	८०-८१ 80-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
२२	बुलढाणा ..	428	505	393	585	308	2400	1375	440	861	1700
२३	अकोला ..	388	514	391	500	325	600	615	833	750	1667
२४	अमरावती ..	374	370	377	407	333	375	413	373	341	574
२५	यवतमाळ ..	356	504	396	551	311	625	833	800	1000	1500
एकूण अमरावती विभाग		387	426	391	523	316	602	591	430	523	924
२६	वर्धा ..	340	344	376	343	333	1000	..	..	..	..
२७	नागपूर ..	341	344	376	343	400	857	833	857	500	1500
२८	भंडारा ..	..	..	..	..	..	458	667	472	270	568
२९	चंद्रपूर	}	..	376	..	..	393	638	854	582	375
३०	गडचिरोली										842
एकूण नागपूर विभाग ..		340	333	364	343	364	443	651	714	484	730
एकूण महाराष्ट्र राज्य ..		445	447	320	501	322	838	873	833	943	960

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

एकूण तृणधान्ये Total Cereals					तूर Tur					Districts
१९८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
1980-81	81-82	82-83	83-84	84-85	80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1123	1354	1148	1397	828	739	804	524	531	628	Buldhana
763	888	719	948	891	529	615	832	752	682	Akola
993	1147	1143	1123	1052	782	623	706	822	886	Amravati
802	956	1287	1049	1076	742	995	1038	705	808	Yavatmal
914	1077	1062	1125	960	722	762	790	711	706	Total Amravati Dn.
906	926	1255	1008	1043	731	1010	1256	1263	1195	Wardha
717	770	845	784	646	448	518	413	690	658	Nagpur
1259	1214	819	1392	638	436	494	404	643	656	Bhandara
884	906	852	1048	602 583	433	494	404	608	648 656	{ Chandrapur Gadchiroli
947	956	893	1071	673	632	668	684	862	833	Total Nagpur Dn.
792	831	748	836	762	500	605	586	666	640	Total Mah. State

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे	हरभरा Gram					इतर डाळी Other Pulses					
		१९८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
		1980-81	81-82	82-83	83-84	84-85	80-81	81-82	82-83	83-84*	84-85	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
१	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
२	ठाणे	331	300	322	430	406	257	265	295	266	270	
३	रायगड	317	352	322	430	406	233	224	217	233	282	
४	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	222	217	192	234	250	
५	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	224		244	
एकूण कोंकण विभाग ..		307	333	322	430	417	238	236	241	246	270	
६	नाशिक	411	428	429	423	415	340	291	274	335	350	
७	धुळे	408	360	402	520	493	194	324	312	353	417	
८	जळगाव	452	448	379	731	546	233	521	442	461	296	
एकूण नाशिक विभाग ..		419	418	414	519	464	242	412	369	410	347	
९	अहमदनगर	417	393	327	505	552	114	151	186	364	333	
१०	पुणे	376	522	405	567	541	181	222	255	285	284	
११	सोलापूर	286	310	241	433	274	172	210	207	268	253	
एकूण पुणे विभाग ..		353	413	329	503	456	156	198	221	293	277	

* टीप :- इतर डाळीमध्ये मूग व उडीद या पिकांचा समावेश आहे.

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

उडीद Udid					मूग Mung					District
१९८०-८१ 1980-81 13	८१-८२ 81-82 14	८२-८३ 82-83 15	८३-८४ 83-84 16	८४-८५ 84-85 17	८०-८१ 80-81 18	८१-८२ 81-82 19	८२-८३ 82-83 20	८३-८४ 83-84 21	८४-८५ 84-85 22	
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
283	278	273	348	205	167	..	500	500	500	Thane
182	250	280	294	250	214	189	136	200	231	Raigad
235	294	304	353	200	200	335	200	..	..	Ratnagiri
..	..	..	..	250	..	..	..	..	..	Sindhudurg
253	276	284	338	221	205	200	172	217	250	Total Kokan Division
382	340	339	301	279	363	391	385	299	576	Nasik
280	392	392	365	279	187	440	412	343	573	Dhule
233	577	431	503	279	232	582	581	486	308	Jalgaon
260	508	414	462	279	228	493	487	419	436	Total Nasik Division
250	364	333	357	250	178	270	273	372	305	Ahmednagar
175	257	255	263	205	83	108	143	356	300	Pune
169	214	200	222	176	172	221	213	352	303	Solapur
156	257	269	270	200	160	221	207	361	303	Total Pune Division

* Note :- Other pulses include Udid and Mung crops.

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे	हरभरा Gram					इतर डाळी Other Pulses					
		१९८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
		३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	
१२	सातारा	..	396	423	353	380	598	257	272	319	256	261
१३	सांगली	..	378	334	317	413	387	254	289	273	349	338
१४	कोल्हापूर	..	517	450	468	527	470	273	300	390	349	336
एकूण कोल्हापूर विभाग		..	409	390	367	435	483	258	283	306	310	305
१५	औरंगाबाद	..	570	21	238	302	} 232	186	257	260	367	288
१६	जालना	..	..	507	270	478						
१७	परभणी	..	207	380	275	310	312	166	241	316	301	259
१८	बीड	..	360	391	378	326	291	131	238	218	337	272
१९	नांदेड	..	363	282	278	272	300	181	251	390	217	267
२०	उस्मानाबाद	..	318	426	404	562	396	183	229	267	} 298	239
२१	लातूर	..	..	..	351	436	375	..	..	..		238
एकूण औरंगाबाद विभाग		..	318	377	323	391	321	172	246	287	317	267

11. Districtwise average yield of Principal Crop in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

उडीद Udid					मूग Mung					Districts
८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
208	352	335	257	271	200	364	367	256	308	Satara
238	385	380	352	271	228	375	375	400	286	Sangli
286	417	400	357	294	333	333	..	333	250	Kolhapur
235	379	369	304	274	224	369	368	289	300	Total Kolhapur Divn.
250	282	317	350	134	190	351	294	394	307	Aurangabad
									307	Jalna
148	284	283	252	137	168	236	369	353	307	Parbhani
167	286	289	297	135	90	237	198	405	307	Beed
185	283	283	101	194	178	236	407	280	304	Nanded
239	282	282	328	197	151	237	290	250	304	Osmanabad
				197					304	Latur
213	283	293	287	171	157	260	335	345	306	Total Aurangabad Divn.

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे	हरभरा Gram					इतर डाळी Other Pulses				
		१९८०-८१ 1980-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85	८०-८१ 80-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
२२	बुलढाणा	.. 298	303	407	418	454	258	226	223	333	197
२३	अकोला	.. 229	353	197	327	396	124	264	286	283	167
२४	अमरावती	.. 302	384	420	430	427	249	244	245	283	218
२५	यवतमाळ	.. 277	253	281	344	426	130	242	240	302	161
	एकूण अमरावती विभाग	.. 272	333	318	380	422	186	243	252	304	184
२६	वर्धा	.. 312	288	250	320	353	88	174	183	182	264
२७	नागपूर	.. 381	397	345	381	384	140	207	167	226	271
२८	भंडारा	.. 553	333	370	387	527	225	227	183	207	294
२९	चंद्रपूर	.. 432	353	302	343	240	148	175	} 173	226	263
३०	गडचिरोली	.. ..	..	294	325	250	..	..		226	230
	एकूण नागपूर विभाग	.. 563	356	327	363	375	151	198	176	215	266
	एकूण महाराष्ट्र राज्य	.. 350	383	339	428	396	193	274	285	322	273

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

उडीद Udid					मूग Mung					District
८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
281	230	231	393	128	260	186	186	300	231	Buldhana
130	203	298	277	128	104	369	274	301	231	Akola
153	294	300	250	124	327	237	240	299	231	Amravati
46	275	275	299	126	117	223	224	298	151	Yavatmal
182	229	275	315	128	189	249	227	300	215	Total Amravati Division
250	250	235	214	200	67	185	186	148	300	Wardha
111	286	286	278	222	111	190	182	154	295	Nagpur
232	229	186	206	291	142	205	167	189	267	Bhandara
183	198	198	274	287	118	189	186	126	292	Chandrapur
..	..	..	..	207	..	..	..	..	308	Gadchiroli
196	221	198	233	268	97	190	205	142	295	Total Nagpur Division
222	337	319	348	198	173	294	325	335	310	Total Maharashtra State

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार सरासरी हेक्टरी उत्पन्न १९८०-८१ ते १९८४-८५
(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

जिल्हे	एकूण कडधान्ये Total Pulses					एकूण अन्नधान्ये Total Foodgrain					Districts
	१९८०-८१ 1980-81 1	८१-८२ 81-82 2	८२-८३ 82-83 3	८३-८४ 83-84 4	८४-८५ 84-85 5	८०-८१ 80-81 6	८१-८२ 81-82 7	८२-८३ 82-83 8	८३-८४ 83-84 9	८४-८५ 84-85 10	
वृ. मुंबई	..	..	..	..	..	1600	889	1667	1667	1400	Gr. Bom.
ठाणे	272	280	305	285	295	1626	1691	1519	1697	1434	Thane
रायगड	259	246	246	277	307	1560	1590	1594	1541	1763	Raigad
रत्नागिरी	225	219	192	235	250	1405	1271	1244	1402	1591	Ratnagiri
सिंधुदुर्ग	..	..	227		267	..	1655	1358		1600	Sindhudurg
कोकण वि.	255	252	258	269	293	1523	1550	1453	1537	1594	Konkan Dn.
नाशिक	343	352	339	380	392	651	625	475	588	489	Nasik
धुळे	247	377	342	407	461	617	766	519	795	700	Dhule
जळगाव	270	536	450	492	354	774	983	801	892	773	Jalgaon
नाशिक वि.	281	442	392	445	398	687	779	594	752	639	Nasik Dn.
अ. नगर	243	289	314	458	482	532	371	406	545	572	Ahmednagar
पुणे	278	379	344	440	425	619	599	509	631	618	Pune
सोलापूर	211	257	261	374	291	397	382	254	438	436	Solapur
पुणे वि.	238	302	299	413	380	510	443	377	534	541	Pune Dn.

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

जिल्हे	एकूण कडधान्ये Total pulses					एकूण अन्नधान्ये Total foodgrain					Districts
	१९८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
सातारा	328	351	333	351	392	730	675	690	801	866	Satara
सांगली	336	383	297	429	398	662	665	599	900	633	Sangli
कोल्हापूर	425	430	493	534	504	1492	1578	1327	1613	1614	Kolhapur
कोल्हापूर वि.	346	379	345	417	416	854	848	795	1006	939	Kolhapur Dn.
औरंगाबाद	236	289	270	393	299	513	575	495	574	284	Aurangabad
जालना	..	531	..	..	317	..	843	..	..	487	Jalna
परभणी	307	341	357	373	362	554	769	644	544	628	Parbhani
बीड	200	358	383	416	320	538	519	473	538	528	Beed
नांदेड	260	321	424	312	354	643	675	1027	433	835	Nanded
उस्मानाबाद	260	369	337	470	380	540	722	660	620	638	Osmanabad
लातूर	..	..	..	..	413	..	..	..	..	754	Latur
औरंगाबाद वि.	25	347	338	403	351	548	670	622	557	571	Aurangabad Dn.

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार सरासरी हेक्टरी उत्पन्न १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

जिल्हे	एकूण कडधान्ये Total Pulses					एकूण अन्नधान्ये Total foodgrains					Districts
	१९८०-८१ 1980-81 1	८१-८२ 81-82 2	८२-८३ 82-83 3	८३-८४ 83-84 4	८४-८५ 84-85 5	८०-८१ 80-81 6	८१-८२ 81-82 7	८२-८३ 82-83 8	८३-८४ 83-84 9	८४-८५ 84-85 10	
बुलढाणा	408	393	331	394	354	923	1052	884	1043	641	Buldhana
अकोला	273	397	460	432	385	625	742	635	768	716	Akola
अमरावती	554	493	546	587	490	890	1000	994	970	872	Amravati
यवतमाळ	440	606	655	540	539	710	867	1118	911	912	Yavatmal
अमरावती वि.	402	461	483	471	430	781	909	891	916	778	Amravati Dn.
वर्धा	581	648	820	852	838	827	859	711	970	989	Wardha
नागपूर	369	423	353	521	505	653	704	755	733	616	Nagpur
भंडारा	348	259	246	263	401	1176	1009	737	1151	608	Bhandara
चंद्रपूर	215	232	218	287	326	773	786	739	911	547	Chandrapur
गडचिरोली	..	..		244	540					Gadchiroli	
नागपूर वि.	352	351	367	423	481	850	872	799	941	637	Nagpur Dn.
महा. राज्य	296	378	374	425	393	693	743	677	752	688	Mah. State

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in Kg. per hectare)

अ. नं. जिल्हे Sr. No.	ऊस (गूळ) Sugarcane (Gur)					कापूस (रुई) Cotton (Lint)					Districts
	१९८०-८१ 1980-81 3	८१-८२ 81-82 4	८२-८३ 82-83 5	८३-८४ 83-84 6	८४-८५ 84-85 7	८०-८१ 80-81 8	८१-८२ 81-82 9	८२-८३ 82-83 10	८३-८४ 83-84 11	८४-८५ 84-85 12	
१ वृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gr. Bom.
२ ठाणे	11000	11000	..	..	..	..	..	..	..	..	Thane
३ रायगड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Raigad
४ रत्नागिरी	8750	9400	..	..	..	..	..	..	..	..	Ratnagiri
५ सिंधुदुर्ग	..		..	..	..	..	..	..	..	..	..
कोकण वि.	9200	9667	..	..	..	..	..	..	..	..	Kokan Dn.
६ नाशिक	11422	12134	11000	9785	11491	151	148	203	123	145	Nashik
७ धुळे	11115	10060	9000	7724	9204	119	123	131	93	151	Dhule
८ जळगाव	9721	9987	9000	7989	9519	104	127	126	94	108	Jalgaon
नाशिक वि.	10377	11185	10000	8911	10530	109	127	128	94	119	Nashik Dn.
९ अहमदनगर	11605	11133	11000	11300	11176	265	207	245	144	206	A'nagar
१० पुणे	11781	12192	12000	12647	10801	276	283	304	154	252	Pune
११ सोलापूर	11271	11173	12000	11450	9899	279	281	262	150	217	Solapur
पुणे वि.	11583	11392	11590	11657	10783	274	262	265	150	219	Pune Dn.

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं Sr. No,	जिल्हे 1	ऊस (गूळ) Sugarcane (Gur)					कापूस (रुई) Cotton (Lint)					Districts
		१९८०-८१ 1980-81 3	८१-८२ 81-82 4	८२-८३ 82-83 5	८३-८४ 83-84 6	८४-८५ 84-85 7	८०-८१ 80-81 8	८१-८२ 81-82 9	८२-८३ 82-83 10	८३-८४ 83-84 11	८४-८५ 84-85 12	
१२	सातारा	10787	13077	9000	9772	10191	341	266	216	142	264	Satara
१३	सांगली	10233	11633	11000	10158	8977	217	205	212	128	238	Sangli
१४	कोल्हापूर	9946	9847	10000	8946	9662	95	122	164	91	122	Kolhapur
	कोल्हापूर वि.	10195	10979	10250	9425	9621	303	242	213	135	225	Kolha. Dn.
१५	औरंगाबाद	7723	9629	9000	8286	9628	119	128	109	80	134	Aurangabad
१६	जालना	..	9304	9000	7744	10000	..	128	122	78	154	Jalna
१७	परभणी	5821	7182	8000	5075	4608	80	94	114	36	109	Parbhani
१८	बीड	6920	8324	9000	7100	6696	84	91	131	57	130	Beed
१९	नांदेड	5174	4864	8000	5286	5211	79	69	140	24	123	Nanded
२०	उस्मानाबाद	7615	7004	8000	6595	5082	54	88	91	..	..	Osmanabad
२१	लातूर	..	..	..	6600	5250	..	..	..	13	120	Latur
	औरंगाबाद वि.	7118	8069	8000	6896	6893	87	95	123	43	125	A'bad Dn.

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

अ. नं. Sr. No.	जिल्हे Districts	ऊस (गूळ) Sugarcane (Gur)					कापूस रुई Cotton (Lint)					
		१९८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
२२	बुलढाणा	8000	8900	6000	7545	10091	78	105	65	60	48	Buldhana
२३	अकोला	7667	9000	6000	6667	9667	64	82	66	41	79	Akola
२४	अमरावती	8000	9000	6000	6750	10000	58	78	83	40	76	Amravati
२५	यवतमाळ	8000	8833	6000	7267	9769	74	69	103	43	86	Yeotmal
	अमरावती वि.	7692	8893	6000	7242	9906	68	81	81	45	74	Amrawati Dn.
२६	वर्धा	8000	9000	6000	6500	10000	73	80	150	72	80	Wardha
२७	नागपूर	8000	9000	6000	6500	10000	64	87	118	42	92	Nagpur
२८	भंडारा	8000	8857	6000	8000	9800	..	..	..	..	..	Bhandara
२९	चंद्रपूर	8000	9000	7000	7000	10000	60	81	92	61	102	Chandrapur
३०	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
	नागपूर वि.	8000	8917	6000	7417	9900	69	81	132	62	76	Nagpur Dn.
	महाराष्ट्र राज्य	10152	10608	10000	9652	9606	81	92	104	52	93	Mah. State

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr.No.	जिल्हे	सुर्यफूल Sunflower					करडई Safflower				
		१९८०-८१ 1980-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85	८०-८१ 80-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
१	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
२	ठाणे	..	..	..	..	364	..	..	..	..	..
३	रायगड	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
४	रत्नागिरी	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
५	सिंधुदूर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
एकूण कोकण विभाग		..	..	..	..	364	..	..	..	..	..
६	नाशिक	..	500	..	500	400	500	500	507	468	592
७	धुळे	1000	..	500	750	375	..	500	507	468	592
८	जळगाव	..	500	385	500	500	488	536	484	468	592
एकूण नाशिक विभाग		1000	400	400	571	412	490	529	480	468	592
९	अहमदनगर	..	1000	692	536	782	414	539	497	682	544
१०	पुणे	..	..	1000	500	421	414	321	455	597	512
११	सोलापूर	517	518	715	529	618	413	599	384	539	526
एकूण पुणे विभाग		517	521	715	528	633	414	505	448	612	530

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

भुईमूग Groundnut (kharip)					उन्हाळी भुईमूग Summer Groundnut					Districts
८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Greater Bombay
..	..	..	..	..	..	1405	1216	2411	1055	Thane
..	..	..	..	..	..	1405	1216	2411	1055	Raigad
..	..	..	..	..	1504	1405	1216	2411	1055	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	1405	1216	2411	1055	Sindhudurg
..	..	..	..	..	1504	1405	1216	2411	1055	Total Kokan Division
698	564	328	510	620	1373	1591	1903	1212	1935	Nasik
564	627	365	703	802	778	1221	1059	1055	1205	Dhule
493	604	499	739	597	1945	1458	931	1461	1059	Jalgaon
578	603	397	668	694	1504	1406	1114	1305	1240	Total Nasik Division
872	584	756	820	954	1717	1789	1627	1779	1984	Ahmednagar
800	1230	756	1138	1263	1480	1991	1962	2118	2329	Pune
739	463	702	820	954	1215	2527	2228	1657	1574	Solapur
578	882	741	993	1151	1463	2122	2026	1765	1816	Total Pune Division

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr.No.	जिल्हे	सूर्यफूल Sunflower					करडई Safflower				
		१९८०-८१ 1980-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85	८०-८१ 80-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
१२	सातारा	1000	..	1000	450	427	404	500	507	612	493
१३	सांगली	667	1000	833	500	431	409	500	507	612	524
१४	कोल्हापूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	एकूण कोल्हापूर विभाग	750	1000	875	454	430	407	500	506	612	518
१५	औरंगाबाद	600	..	400	500	389	538	521	433	503	527
१६	जालना	..	500	500	545	405	..	608	397	754	658
१७	परभणी	490	597	585	308	426	490	768	750	847	777
१८	बीड	484	542	521	315	482	489	1006	817	957	813
१९	नांदेड	429	417	375	125	420	500	733	581	750	658
२०	उस्मानाबाद	706	706	630	297	436	489	738	655	813	726
२१	लातूर	..	..	486	315	590	..	..	384	559	655
	एकूण औरंगाबाद विभाग	655	671	583	305	488	509	712	582	750	699

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

भुईमूग Groundnut (kh)					उन्हाळी भुईमूग Summer Groundnut					Districts
८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
870	878	1157	1209	1804	1480	2642	2106	2511	2572	Satara
636	655	818	1445	1127	2094	2050	918	1945	1904	Sangli
1042	832	1201	1370	1621	1480	2050	918	2370	1904	Kolhapur
857	800	1098	1322	1567	1654	2403	1833	2370	2328	Total Kolhapur Divn.
356	328	514	616	320	928	1601	1714	1256	994	Aurangabad
..	459	742	631	639		1934	1144	1207	950	Jalna
370	418	742	832	426	1565	1781	1111	1563	1338	Parbhani
372	584	418	545	518	875	1247	1159	1363	1100	Beed
355	318	600	545	332	1646	1122	1092	1065	1037	Nanded
404	460	690	519	663	1275	2701	1663	1624	1769	Osmanabad
..	..	614	332	548	..	..	1074	1589	1276	Latur
380	444	612	509	515	1310	1809	1141	1379	1488	Total Aurangabad Divn.

११. महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांचे जिल्हावार हेक्टरी उत्पादन १९८०-८१ ते १९८४-८५

(सरासरी उत्पन्न किलो हेक्टरी)

अ. नं. Sr.No.	जिल्हे	सुर्यफूल Sanflower					करडई Safflower					
		१९८०-८१ 1980-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85	८०-८१ 80-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	८४-८५ 84-85	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
२२	बुलढाणा	..	429	437	455	453	500	490	364	313	323	378
२३	अकोला	..	600	..	400	500	500	490	359	304	306	337
२४	अमरावती	..	..	500	500	500	500	500	500	507	319	366
२५	यवतमाळ	..	..	..	..	478	1000	..	500	507	319	366
एकूण अमरावती विभाग ..			500	474	452	466	522	489	364	312	319	366
२६	वर्धा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
२७	नागपूर	..	..	..	..	..	300	..	..	..	..	..
२८	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
२९	चंद्रपूर	..	..	..	..	..	500	..	..	..	..	..
३०	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
एकूण नागपूर विभाग ..			..	..	..	..	333	..	..	..	..	..
एकूण महाराष्ट्र राज्य ..			630	645	594	364	523	472	598	507	657	596

11. Districtwise average yield of Principal Crops in Maharashtra State from 1980-81 to 1984-85

(Average yield in kg. per hectare)

भुईमूग Groundnut (kharip)					उन्हाळी भुईमूग Summer Groundnut					Districts
८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	
80-81 13	81-82 14	82-83 15	83-84 16	84-85 17	80-81 18	81-82 19	82-83 20	83-84 21	84-85 22	
373	523	300	646	367	1119	1150	911	1453	658	Buldhana
361	405	765	651	377	1119	1150	972	639	596	Akola
543	618	846	875	531	1119	1150	1100	759	724	Amravati
388	509	379	915	281	1119	2018	895	1027	853	Yavatmal
424	526	571	783	409	1119	1629	944	986	705	Total Amravati Division
571	505	1282	979	891	1119	1428	988	943	551	Wardha
643	401	954	704	461	1119	1428	988	1340	1225	Nagpur
643	509	1086	818	668	..	1428	988	1038	700	Bhandara
643	509	1086	818	668	..	1428	988	1038	700	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	988	1038	700	Gadchiroli
614	448	1086	818	668	1119	1423	988	1038	724	Total Nagpur Division
619	643	680	859	914	1405	1753	1331	1423	1432	Total Maharashtra State

१२. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)
 पीक : तांदूळ (एकूण) Crop : Rice (Total)

बाब	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	2	3	4	5	6	7	
१ एकूण क्षेत्र	14.96	14.85	15.04	15.16	14.87	15.21	Total area
२ संकरित/अ. उ. दे. जातीच्या बियाणाचे क्षेत्र	8.53	8.76	9.41	9.60	9.22	10.32	Hy/HYV area
३ टक्केवारी २ ची १ शी.	57.0	59.0	62.6	63.3	62.0	67.9	% 2 to 1
४ तांदळाचे सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (कि. ग्रॅ. मध्ये)	14.79	12.32	15.70	16.07	13.11	16.17	Average yield of Rice kg./ha.
५ तांदळाचे एकूण उत्पादन	22.12	18.29	23.15	24.42	19.49	24.61	Total production of Rice
६ ओलिताचे क्षेत्र	3.93	3.91	4.06	3.98	3.89	3.72	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	26.3	26.3	27.4	27.0	26.2	24.5	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रातील तांदळाचे उत्पादन	6.39	5.29	7.03	6.36	4.95	6.66	Production of Rice from irrigated area
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	28.9	28.9	29.8	26.1	25.4	27.1	% to total production

टीप : सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आहेत.

Note .- Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

12. Area (Lakh ha.), Average yield (kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State—*Concl'd.*

पीक : तांदूळ (एकूण)

Crop : Rice (Total)

बाब	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	2	3	4	5	6	7	
८ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र	404.82	394.14	401.52	407.08	382.62	409.90	(a) Area
(ब) उत्पादन	537.73	423.30	536.31	532.48	471.16	597.68	(b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी—							% to all India—
(अ) क्षेत्र	3.7	3.8	3.7	3.7	3.9	3.7	(a) Area
(ब) उत्पादन	3.9	4.3	4.4	4.6	4.1	4.1	(b) Production

१३. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)
पीक : खरीप ज्वारी Crop : Kh. Jowar

बाव	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	2	3	4	5	6	7	
१ एकूण क्षेत्र	.. 30.08	30.33	29.98	30.48	28.71	29.51	Total area
२ संकरित/अधिक उत्पादन देणाऱ्या जातीच्या बियाणांचे क्षेत्र	16.62	16.56	17.60	18.53	19.03	19.13	Hybrid/HYV area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	.. 55.3	54.6	58.7	60.8	66.3	64.8	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (कि.ग्रॅ.मध्ये)	1030	1134	943	1074	1136	1049	Average yield in kg./ha.
५ एकूण उत्पादन	.. 30.98	34.40	28.27	32.73	32.63	30.96	Total production
६ ओलिताचे क्षेत्र	.. 0.79	0.47	0.38	0.38	0.25	0.33	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	2.6	1.5	1.3	1.3	0.9	1.1	% to total area
७ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र	.. 100.13	101.15	101.81	104.77	98.33	100.84	(a) Area
(ब) उत्पादन	.. 79.30	77.21	75.03	87.70	74.77	85.97	(b) Production
८ अखिल भारताशी टक्केवारी—							% to all India—
(अ) क्षेत्र	.. 30.0	30.0	29.4	29.1	29.2	29.3	(a) Area
(ब) उत्पादन	.. 39.1	44.6	37.7	37.3	43.6	36.0	(b) Production

टीप.—सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.— Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

14. Area (Lakh ha.), Average yield (Kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : रबी ज्वारी

Crop : Rabi Jowar

वाव	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	2	3	4	5	6	7	
१ एकूण क्षेत्र	33.85	35.41	34.98	35.67	37.76	35.89	Total area
२ संकरित क्षेत्र	0.59	0.77	1.66	1.22	3.31	12.87	Hy. area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	1.7	2.0	4.8	3.5	8.8	35.9	% 2 to 1
४ मरामरी हेक्टरी उत्पादन (कि.ग्रं.मध्ये)	503	534	465	458	368	441	Average yield in kg./ha.
५ एकूण उत्पादन	17.04	20.24	16.00	16.18	13.90	15.82	Total Production
६ ओलिताचे क्षेत्र	3.90	3.41	3.37	3.50	3.45	3.53	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	11.5	9.0	9.8	9.9	9.1	9.8	% to total area
७ ओलितांचे क्षेत्रातील उत्पादन	3.15	3.30	3.40	3.24	3.05	3.38	Production from irrigated area
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	18.5	16.3	21.3	20.0	21.9	21.4	% to total production
८ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र	61.33	65.59	56.28	61.22	65.43	61.80	(a) Area
(ब) उत्पादन	35.06	39.27	29.27	32.92	32.77	33.37	(b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी—							% to all India—
(अ) क्षेत्र	55.2	57.8	61.1	57.6	57.7	58.1	(a) Area
(ब) उत्पादन	48.6	51.5	54.7	49.1	42.4	47.4	(b) Production

टीप.— सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.—Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

१५. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

पीक : बाजरी

Crop : Bajra

वाब	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	2	3	4	5	6	7	
१ एकूण क्षेत्र ..	15.98	14.28	17.09	17.44	13.90	18.13	Total area
२ संकरित क्षेत्र ..	2.80	4.11	6.10	6.69	7.43	11.18	Hy. area
३ टक्केवारी २ ची १ शी ..	17.5	28.8	35.7	38.4	53.5	61.7	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) ..	344	425	445	447	320	501	Average yield in kg./ha.
५ एकूण उत्पादन ..	5.51	6.07	7.60	7.79	4.45	9.08	Total Production
६ ओलिताचे क्षेत्र	0.66	0.58	0.52	0.57	0.42	0.50	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	4.1	4.1	3.0	3.3	3.0	2.8	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रातील उत्पादन	0.48	0.23	0.55	0.48	0.24	0.56	Production from Irrigated area
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	8.7	3.8	7.2	6.2	5.4	6.2	% to total production
८ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र ..	113.93	105.79	116.57	117.84	109.42	118.10	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	55.66	39.48	53.43	55.37	51.31	76.24	(b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी—							% to all India—
(अ) क्षेत्र ..	14.0	13.5	14.7	14.8	12.7	15.4	(a) Area
(ब) उत्पादन ..	9.9	15.4	14.2	14.1	8.7	11.9	(b) Production

टीप.—सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.—Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

16. Area (Lakh ha.), Average yield (kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

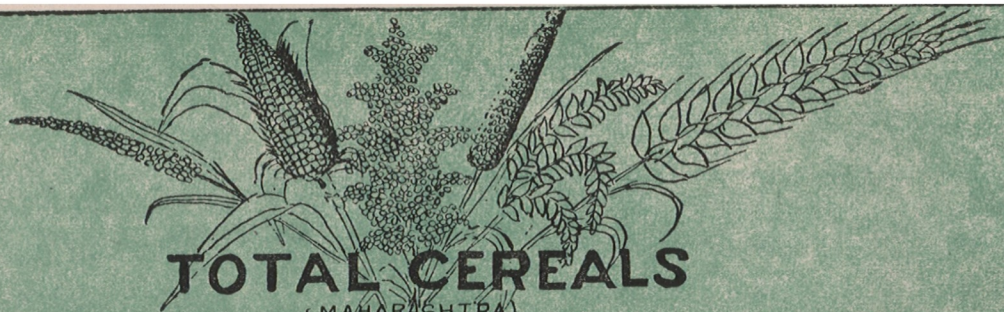
पीक : गहू

Crop : Wheat

बाव 1	१९७८-७९ 1978-79	७९-८० 79-80	८०-८१ 80-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	Item
	2	3	4	5	6	7	
१ एकूण क्षेत्र	11.44	11.64	10.79	11.28	10.23	11.83	Total area
२ संकरित/अ. उ. दे. क्षेत्र	9.36	9.73	8.14	8.77	7.93	10.98	Hy/HYV area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	81.8	83.6	75.4	77.7	77.5	92.8	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पादन (किलोग्रॅममध्ये)	811	864	863	876	786	965	Average yield (kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन	9.28	10.06	9.31	9.89	8.03	11.42	Total Production
६ ओलिताचे क्षेत्र	5.59	5.82	5.77	6.12	5.38	6.50	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	48.8	50.0	53.5	54.3	52.6	54.9	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रातील उत्पादन	6.33	6.45	7.21	7.15	5.79	8.38	Production from irrigated
एकूण उत्पादनाची टक्केवारी	68.2	64.1	77.4	72.3	72.1	73.4	area % to total production
८ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र	226.41	221.72	222.79	221.44	235.67	243.95	(a) Area
(ब) उत्पादन	355.08	318.30	363.13	374.52	427.94	451.48	(b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी—							% to All India—
(अ) क्षेत्र	5.1	5.2	4.8	5.1	4.3	4.8	(a) Area
(ब) उत्पादन	2.6	3.2	2.6	2.6	1.9	2.5	(b) Production

टीप.— सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

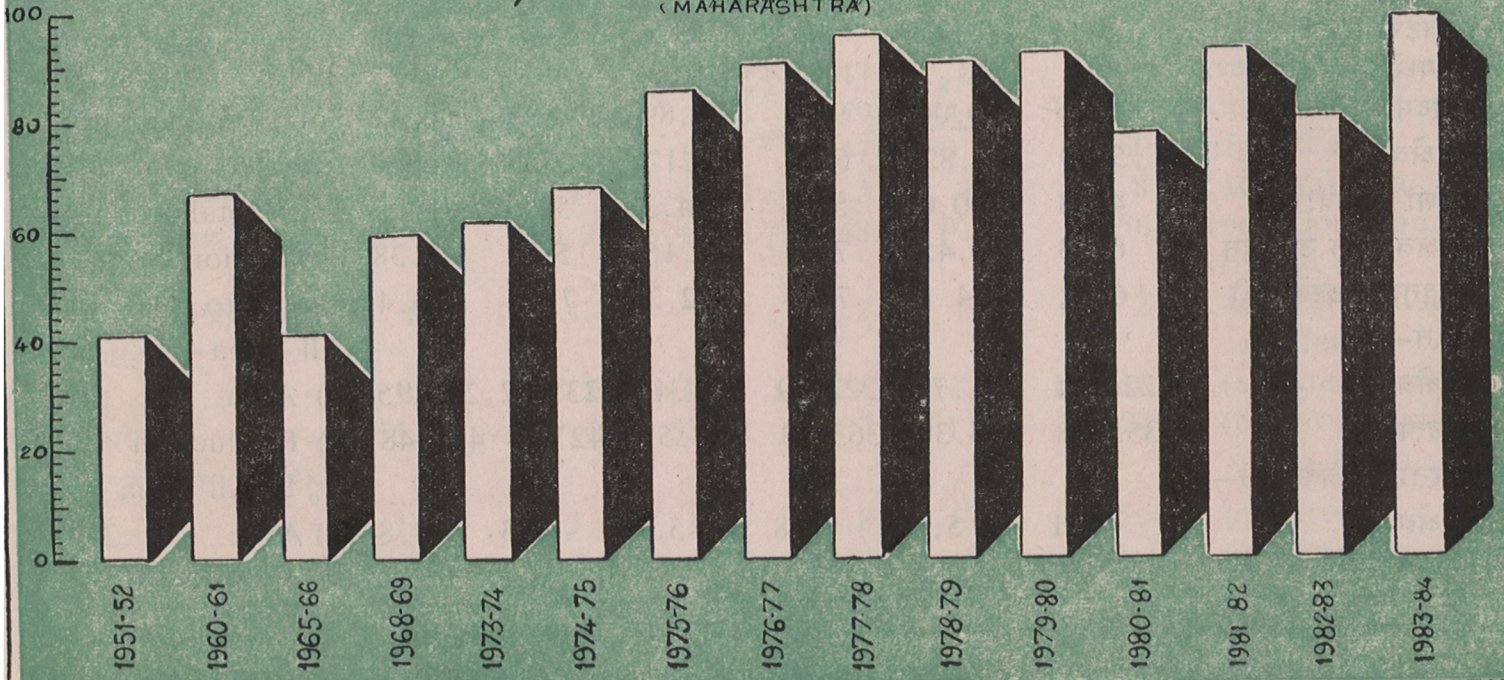
Note.— Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

TOTAL CEREALS

(MAHARASHTRA)

PRODUCTION IN
LAKH TONNES

17. Area (Lakh ha.), Average yield (kg. / ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : एकूण तृणधान्ये

Crop : Total Cereals

बाब	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	2	3	4	5	6	7	
१ एकूण क्षेत्र	110.94	114.10	112.32	114.68	110.30	115.93	Total area
२ संकरित/अ. उ. दे. क्षेत्र	38.45	40.41	43.53	45.37	47.43	65.23	Hy./HYV area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	34.7	35.4	38.7	39.6	43.0	56.3	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पादन (कि.ग्रॅ.मध्ये)	802	817	792	831	748	836	Average yield (Kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन	88.94	93.24	89.00	95.34	82.53	96.89	Total Production
६ ओलिताचे क्षेत्र	15.21	14.86	14.71	15.27	13.85	15.02	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी.	13.7	13.0	13.1	13.3	12.6	13.0	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रांतील उत्पादन	17.57	16.29	18.08	18.99	14.73	20.42	Production from irrigated area
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	19.4	17.5	20.3	19.9	17.8	21.0	% to total production
८ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र	1053.52	1029.47	1042.10	1052.94	1022.62	1069.36	(a) Area
(ब) उत्पादन	1197.19	1011.29	1189.62	1217.88	1176.62	1388.88	(b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी—							% to All India—
(अ) क्षेत्र	10.5	11.1	10.8	10.9	10.8	10.8	(a) Area
(ब) उत्पादन	7.4	9.2	7.5	7.8	7.0	7.0	(b) Production

टीप.— सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.— Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

१८. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

पीक : तूर

Crop : Tur

बाब	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	1978-79	79-80	80-81	81-82	82-83	83-84	
	2	3	4	5	6	7	
१ एकूण क्षेत्र	6.63	6.63	7.06	7.05	6.80	7.31	Total Area
२ संकरित/अ. उ. दे. क्षेत्र	..	..	..	..	..	..	Hy/HYV area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	..	..	..	..	..	..	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये).	587	621	500	605	586	666	Average yield (kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन	3.99	4.11	3.60	4.27	3.99	4.87	Total Production
६ ओलिताचे क्षेत्र	0.02	0.06	0.05	..	..	..	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	0.03	0.9	0.7	..	..	..	% to total area
७ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र	26.35	27.31	28.42	30.04	29.26	31.75	(a) Area
(ब) उत्पादन	18.87	17.57	19.57	22.36	19.89	24.40	(b) Production
८ अखिल भारताशी टक्केवारी							% to All India—
(अ) क्षेत्र	25.2	24.3	24.8	23.5	23.2	23.0	(a) Area
(ब) उत्पादन	20.6	23.4	18.4	19.1	20.1	20.0	(b) Production

टीप.— सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.— Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

19. Area (Lakh ha.), Average yield (kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : हरभरा

Crop : Gram

बाब	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	1978-79	79-80	80-81	81-82	82-83	83-84	
१ एकूण क्षेत्र	4.28	4.53	4.29	4.61	4.37	4.95	Total area
२ संकरित क्षेत्र	..	4.33	4.09	4.22	..	..	Hy. area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	..	..	..	..	..	..	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये)	346	383	350	383	339	428	Average yield (Kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन	1.48	1.74	1.50	1.77	1.48	2.12	Total production
६ ओलिताचे क्षेत्र	0.73	0.79	0.85	1.05	0.97	1.13	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	17.0	17.4	19.8	22.8	22.2	22.8	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रातील उत्पादन	0.38	0.44	0.43	0.56	0.43	0.68	Production from irrigated
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	25.7	25.3	28.7	31.6	29.1	32.1	area % to total production
८ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र	77.08	69.85	65.84	78.68	73.99	73.08	(a) Area
(ब) उत्पादन	57.39	33.56	43.28	46.42	52.90	47.55	(b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी—							% to all India—
(अ) क्षेत्र	5.6	6.5	6.5	5.9	5.9	6.8	(a) Area
(ब) उत्पादन	2.6	5.2	3.5	3.8	2.8	4.5	(b) Production

टीप.— सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.— Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

२०. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हे.) सरासरी हे. उत्पन्न (किलोमध्ये) व उत्पादन (लाख टनात)

पीक-उडीद

Crop-Udi

बाब 1	१९७८-७९ 1978-79 2	७९-८० 79-80 3	८०-८१ 80-81 4	८१-८२ 81-82 5	८२-८३ 82-83 6	८३-८४ 83-84 7	Item
१) एकूण क्षेत्र	.. 4.85	4.53	4.75	4.45	4.72	5.36	Total Area
२) संकरीत/अ. ऊ. दे क्षेत्र	.. ..	..	..	..	..	..	Hy./Hyv area
३) टक्केवारी २ ची १ शी	.. ..	..	..	..	..	..	% 2 to 1
४) सरासरी हे. उत्पन्न (किलोमध्ये)	320	325	222	337	319	3.48	Average yield (Kg./ha.)
५) एकूण उत्पादन	.. 1.61	1.47	1.06	1.50	1.51	1.87	Total Production
६) ओलीताचे क्षेत्र	.. ..	..	..	..	..	..	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	.. ..	..	..	..	..	..	% to total area
७) अखिल भारत							All India
अ) क्षेत्र	.. 22.7	27.2	28.3	27.8	27.1	..	a) Area
ब) उत्पादन	.. 7.3	7.6	9.6	10.1	9.6	..	b) Production
८) अखिल भारताशी टक्केवारी							% to all India
अ) क्षेत्र	.. 21.4	16.7	16.8	16.0	17.4	..	a) Area
ब) उत्पादन	.. 22.1	19.3	11.0	14.8	15.7	..	b) Production

टीप :— सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आकडे अंतिम अंदाजावर आधारीत आहेत.

Note :— Figures for the year 1979-80 to 1983-84 are provisional.

21. Area (lakh ha.), Average yield (Kg/ha), Production (lakh tonnes) in M. S.

पीक-मूंग

Crop-Mung

क्र.सं.	विवरण	१९७८-७९ 1978-79	७९-८० 79-80	८०-८१ 80-81	८१-८२ 81-82	८२-८३ 82-83	८३-८४ 83-84	विवरण
1		2	3	4	5	6	7	Item
१	एकूण क्षेत्र	5.35	5.23	5.39	5.38	4.55	5.09	Total area
२	संकरित/अ. उ. दे. क्षेत्र	..	..	..	..	..	..	Hy/Hyv area
३	टक्केवारी २ ची १ शी.	..	..	..	..	..	..	% 2 to 1
४	सरासरी हेक्ट. उत्पन्न (किलोमध्ये)	299	270	173	294	325	335	Average yield (Kg/ha)
५	एकूण उत्पादन	1.60	1.40	0.95	1.43	1.48	1.70	Total production
६	ओलीताचे क्षेत्र	..	..	..	..	..	..	Irrigated area
	एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	..	..	..	..	..	..	% to total area
७	अखिल भारत							All India
	अ) क्षेत्र	25.5	25.9	28.4	28.5	26.3	..	a) Area
	ब) उत्पादन	8.8	7.0	9.8	10.6	10.6	..	b) Production
८	अखिल भारताशी टक्केवारी	..	..	..	..	..	..	% to All India
	अ) क्षेत्र	21.0	19.9	19.3	17.1	17.3	..	a) Area
	ब) उत्पादन	18.2	20.0	10.0	13.5	14.0	..	b) Production

टीप :- सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note :- Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

TOTAL PULSES

(MAHARASHTRA)

PRODUCTION
IN LAKH TONNES

22. Area (Lakh ha.), Average yield (Kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : एकूण कडधान्ये

Crop : Total Pulses

वाव	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	1978-79	79-80	80-81	81-82	82-83	83-84	
	2	3	4	5	6	7	
१ एकूण क्षेत्र	28.01	26.66	28.04	27.52	25.74	29.61	Total area
२ संकरित/अ. उ. दे. जातींच्या बियाणांचे क्षेत्र	..	27.89	27.15	27.24	..	..	Hy./HYV. area
३ टक्केवारी २ ची १ शी ..	..	..	..	..	..	..	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पादन (किलोग्रॅममध्ये)	375	389	297	377	374	425	Average yield (kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन ..	10.49	10.38	8.32	10.39	9.63	12.58	Total production
६ ओलिताचे क्षेत्र ..	0.83	0.85	0.90	1.05	0.97	1.18	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	3.0	3.2	3.2	3.8	3.8	4.0	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रातील उत्पादन	0.38	0.44	0.43	0.56	0.43	0.73	Production from irrigated area
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	3.5	4.2	5.2	5.4	4.5	5.8	% to total production
८ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र ..	236.57	222.59	224.57	238.43	228.33	234.12	a) Area
(ब) उत्पादन ..	121.83	85.72	106.27	115.07	118.57	126.55	b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी—							% to All India—
(अ) क्षेत्र ..	11.8	12.0	12.5	11.5	11.3	12.6	a) Area
(ब) उत्पादन ..	8.6	12.1	7.8	9.0	8.1	9.9	b) Production

टीप. — सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note. — Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

TOTAL FOODGRAINS

(MAHARASHTRA)

PRODUCTION
IN LAKH TONNES

23. Area (Lakh ha.), Average yield (Kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : एकूण अन्नधान्ये

Crop : Total Foodgrains

वाव	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	1978-79	79-80	80-81	81-82	82-83	83-84	
	2	3	4	5	6	7	
१ एकूण क्षेत्र ..	138.95	140.76	140.36	142.20	136.04	145.54	Total area
२ मंकरित/अ. उ. दे. क्षेत्र ..	38.45	40.41	43.53	45.37	47.43	65.23	Hy./HYV. area
३ टक्केवारी २ ची १ शी ..	27.7	28.7	31.0	31.9	34.9	44.8	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न .. (कि.ग्रॅ.मध्ये)	716	736	693	743	677	752	Average yield (Kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन ..	99.43	103.62	97.32	105.73	92.16	109.51	Total Production
६ ओलिताचे क्षेत्र ..	16.04	15.71	15.61	16.32	14.82	16.20	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	11.5	11.2	11.1	11.5	10.9	11.1	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रातील उत्पादन	17.95	16.73	18.51	19.55	15.16	21.15	Production from irrigated area
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	18.1	16.1	19.0	18.5	16.4	19.3	% to total Production
८ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र ..	1290.09	1252.06	1266.67	1291.38	1250.95	1303.49	a) Area
(ब) उत्पादन ..	1319.02	1097.00	1295.88	1332.95	1295.19	1515.43	b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी							% to all India—
(अ) क्षेत्र ..	10.8	11.2	11.1	11.0	10.9	11.2	a) Area
(ब) उत्पादन ..	7.5	9.4	7.5	7.9	7.1	7.2	b) Production

टीप.— सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.— Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

२४. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

पीक : कापूस

Crop : Cotton

बाब	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	1978-79	79-80	80-81	81-82	82-83	83-84	
	2	3	4	5	6	7	
१ एकूण क्षेत्र	25.02	25.88	26.67	27.10	26.55	26.85	Total area
२ संकरित क्षेत्र	3.04	3.98	3.96	4.74	5.39	5.51	Hy. area
३ टक्केवारी २ ची १ शी	12.2	15.4	14.8	17.5	20.3	20.5	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (रुई) (किलोग्रॅममध्ये)	91	111	81	92	104	52	Average yield (lint) (Kg./ha.)
५ कापसाचे उत्पादन (१७० किलो- ग्रॅमच्या एक लाख गाठी)	13.38	16.95	12.69	14.65	16.26	814	Production of cotton (lakh bales of 170 Kg. each)
६ ओलित क्षेत्र	0.91	1.41	1.50	1.41	1.19	1.04	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	3.6	5.4	5.6	5.2	4.5	3.9	% to total area
७ ओलिताचे क्षेत्रातील उत्पादन (लाख गाठी)	1.75	2.01	2.68	1.43	1.19	0.66	Produ. from Irr. area (lakh bales)
एकूण उत्पादनाशी टक्केवारी	13.1	11.8	21.1	9.8	7.3	8.1	% to total production
८ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र	81.19	81.26	78.23	80.57	78.71	77.65	a) Area
(ब) उत्पादन	79.58	76.48	70.10	78.84	75.34	65.82	b) Production
९ अखिल भारताशी टक्केवारी—							% to all India—
(अ) क्षेत्र	30.8	31.8	34.0	33.6	33.7	34.6	a) Area
(ब) उत्पादन	16.8	22.2	18.1	18.6	21.6	12.4	b) Production

टीप.—सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.—Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

25. Area (Lakh ha.), Average yield (tonnes/ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : ऊस

Crop : Sugarcane

वाव	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	1978-79	79-80	80-81	81-82	82-83	83-84	
	2	3	4	5	6	7	
१ एकूण क्षेत्र ..	3.13	2.74	3.17	3.66	3.90	3.59	Total area
२ कापणीचे क्षेत्र ..	2.59	2.22	2.56	2.97	3.26	2.94	Harvested area
३ सरासरी उत्पन्न गुळाचे (टन/हेक्टर)	10.0	9.49	10.0	10.6	10.2	9.65	Average yield (tonnes per ha.) gur
४ सरासरी उत्पन्न ऊसाचे (टन/हेक्टर)	92.10	89.28	92.0	96.9	96.2	90.3	Average yield (tonnes/ha.) cane
५ गुळाचे उत्पादन ..	25.79	21.07	25.94	31.52	33.26	28.38	Production of gur
६ ऊसाचे उत्पादन ..	224.82	198.19	235.99	287.80	313.60	265.49	Production of cane
७ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र ..	30.88	26.10	26.67	31.93	33.58	31.66	a) Area
(ब) उत्पादन ..	157.34	130.91	1542.48	1863.58	1895.06	1770.20	b) Production
	(Gur)	(Gur)					
८ एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	10.1	10.5	11.9	11.5	11.6	11.3	% to all India total Area
९ (ऊस) उत्पादन ..	16.4	16.1	15.3	15.4	16.5	15.0	(cane) Production
	(Gur)	(Gur)					

टीप.— सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.— Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

२६. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये), व उत्पादन (लाख टनामध्ये)

पीक : भुईमूग

Crop : Groundnut

बाब	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	1978-79	79-80	80-81	81-82	82-83	83-84	
	2	3	4	5	6	7	
Kharip Groundnut							
१ एकूण क्षेत्र ..	7.78	7.23	7.12	6.76	6.17	6.13	Total Area
२ संकरित/अ. उ. दे. क्षेत्र ..	..	..	..	..	..	..	Hy/HYV area
३ टक्केवारी २ ची १ शी ..	..	..	..	..	..	..	% 2 to 1
४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न ..	607	744	619	643	680	859	Average yield
(कि.ग्रॅ.मध्ये)	4.87	5.43	6.78	4.62	5.50	8.07	(kg./ha.)
५ एकूण उत्पादन ..	4.88	5.38	4.41	4.35	4.19	5.26	Total production
६ ओलिताचे क्षेत्र ..	0.41	0.23	0.27	0.31	0.28	0.27	Irrigated area
एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	5.1	3.2	3.8	4.6	4.5	4.14	% to total area
७ अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र ..	74.33	71.65	59.08	63.73	62.00	63.96	a) Area
(ब) उत्पादन ..	62.08	57.68	37.14	55.20	37.44	53.63	b) Production
८ अखिल भारताशी टक्केवारी—							% to All India
(अ) क्षेत्र ..	10.8	10.1	12.0	10.6	10.0	9.6	a) Area
(ब) उत्पादन ..	7.8	9.3	11.9	7.9	11.2	9.8	b) Production
Summer Groundnut							
९ एकूण क्षेत्र ..	0.23	0.24	1.21	1.48	0.98	1.97	Total Area
१० एकूण उत्पादन ..	0.27	0.34	1.70	2.60	1.31	2.81	Total Production

टीप.— सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.— Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

27. Area (Lakh ha.), Average yield (Kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : तीळ, जवस, करडई, सूर्यफूल

Crop : Sesamum, Linseed, Safflower, Sunflower

बाव	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	1978-79	79-80	80-81	81-82	82-83	83-84	
	2	3	4	5	6	7	
Sesamum							
१ एकूण क्षेत्र	1.59	2.05	1.91	1.78	1.99	2.05	Total area
२ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (कि.ग्रॅ.मध्ये)	289	235	188	178	235	249	Average yield (Kg./ha.)
३ एकूण उत्पादन	0.46	0.48	0.36	0.32	0.47	0.51	Total Production
४ अखिल भारताशी एकूण उत्पादनाची टक्केवारी—							% to all India—
(अ) क्षेत्र	6.6	8.6	7.7	6.9	9.0	9.4	a) Area
(ब) उत्पादन	8.9	13.8	8.1	5.4	8.5	8.2	b) Production
Linseed							
५ एकूण क्षेत्र	2.89	2.61	2.49	2.53	2.45	2.57	Total Area
६ सरासरी उत्पन्न	228	223	210	229	214	252	Average yield
७ एकूण उत्पादन	0.66	0.58	0.52	0.58	0.53	0.65	Total Production
८ अखिल भारताशी टक्केवारी—							% to all India—
(अ) क्षेत्र	13.8	16.2	14.9	13.8	17.5	17.5	a) Area
(ब) उत्पादन	12.3	21.6	12.3	11.9	14.1	14.8	b) Production

टीप.— सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note .- Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

२७. महाराष्ट्र राज्यातील क्षेत्र (लाख हेक्टरमध्ये), सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये) व उत्पादन (लाख टनामध्ये)—समाप्त
पीक : तीळ, जवस, करडई, सूर्यफूल
Crop : Sesamum, Linseed, Safflower, Sunflower

वाव	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	1978-79	79-80	80-81	81-82	82-83	83-84	
	2	3	4	5	6	7	
Safflower							
९ एकूण क्षेत्र	4.86	5.34	5.20	5.42	5.47	5.68	Total area
१० सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये)	346	363	472	598	507	657	Average yield (Kg./ha.)
११ एकूण उत्पादन	1.68	1.94	2.46	3.24	2.78	3.73	Total Production
१२ अखिल भारताशी टक्केवारी—	% to all India—						
(अ) क्षेत्र	69.1	72.8	72.2	72.4	69.9	71.0	a) Area
(ब) उत्पादन	80.4	69.5	73.4	76.9	70.2	79.5	b) Production
Sunflower							
१३ एकूण क्षेत्र	†	†	0.63	1.43	1.94	3.00	Total area
१४ सरासरी हेक्टरी उत्पन्न (किलोग्रॅममध्ये)	†	†	630	645	594	364	Average yield (Kg./ha.)
१५ एकूण उत्पादन	†	†	0.40	0.92	1.15	1.09	Total Production
१६ अखिल भारताशी टक्केवारी—	% to all India						
(अ) क्षेत्र	†	†	56.3	50.5	42.0	45.0	a) Area
(ब) उत्पादन	†	†	60.6	57.9	50.0	40.1	b) Production

† उपलब्ध नाही.

टीप— सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

† Not available.

Note — Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

TOTAL OILSEEDS

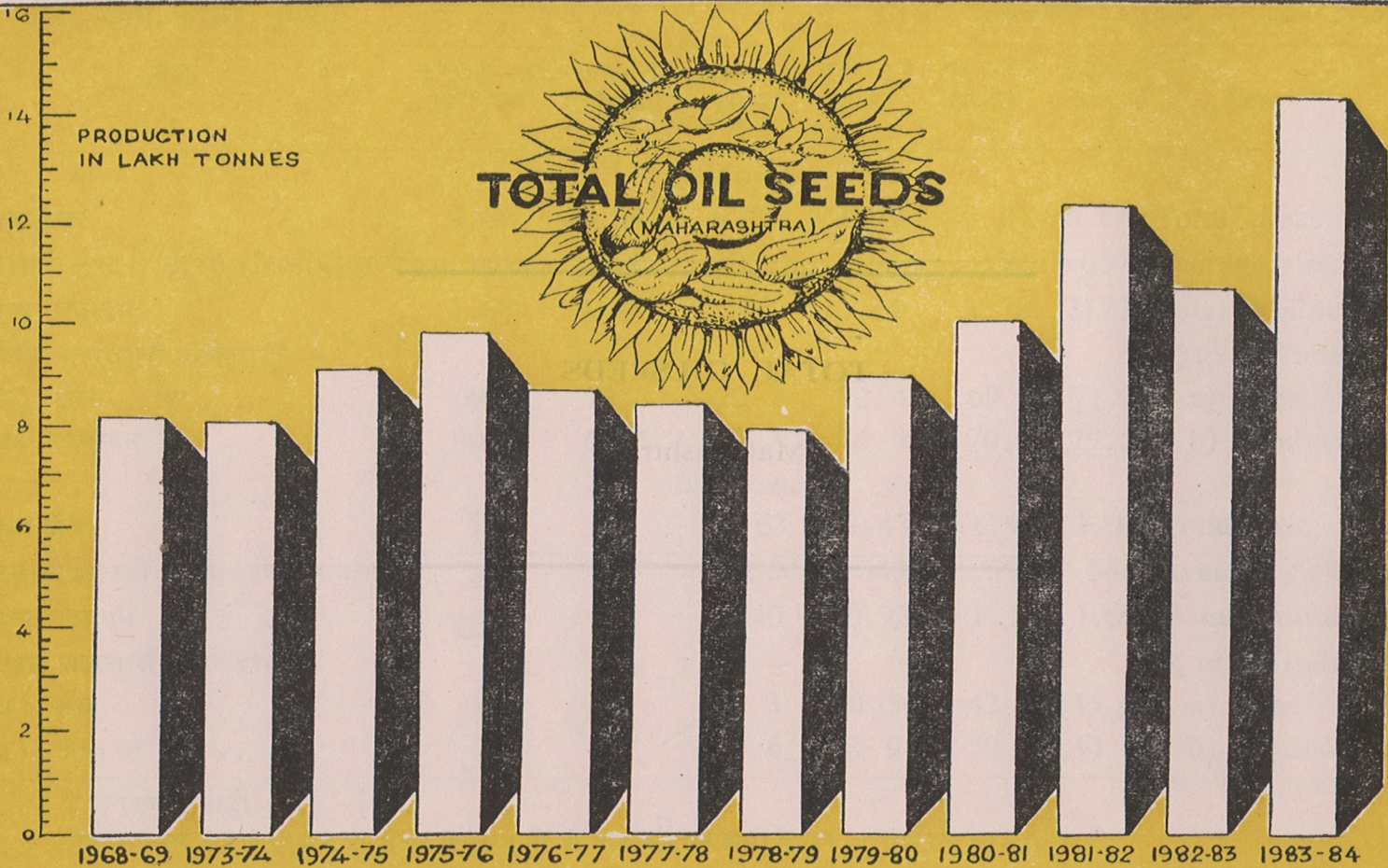
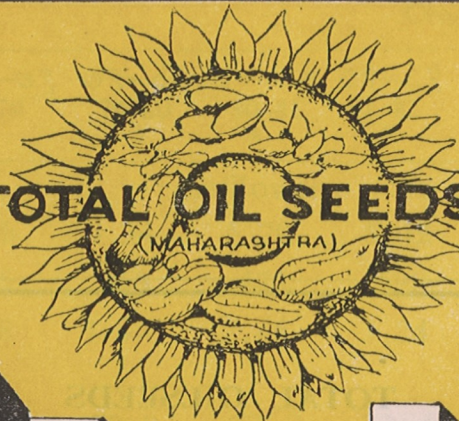
(Maharashtra)

PRODUCTION
IN LAKH TONNES

TOTAL OIL SEEDS (MAHARASHTRA)

28. Area (Lakh ha.), Average yield (Kg./ha.) and production (Lakh tonnes) in Maharashtra State

पीक : एकूण तेलविया

Crop : Total Oilseeds

बाब	१९७८-७९	७९-८०	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	Item
1	1978-79	79-80	80-81	81-82	82-83	83-84	
	2	3	4	5	6	7	
१. एकूण क्षेत्र	18.34	18.59	19.67	20.50	19.97	22.47	Total Area
२. एकूण उत्पादन	7.85	8.93	10.05	12.28	10.60	14.30	Total Production
३. सरासरी उत्पन्न (किलो/हेक्टरमध्ये) ..	428	480	511	599	531	636	Av. yield in (Kg/ha.)
४. अखिल भारत—							All India—
(अ) क्षेत्र	177.08	169.41	176.02	190.55	177.55	186.95	a) Area
(ब) उत्पादन	101.00	87.39	93.72	121.94	99.95	128.14	b) Production
५. अखिल भारताशी टक्केवारी—							% to all India—
(अ) क्षेत्र	10.3	11.0	11.2	10.7	11.2	12.0	a) Area
(ब) उत्पादन	7.8	10.2	10.7	10.1	10.6	11.2	b) Production

टीप.—सन १९७९-८० ते १९८३-८४ चे आंकडे अंतिम अंदाजावर आधारित आहेत.

Note.—Figures for the years 1979-80 to 1983-84 are provisional.

वर्ष	खरीप Kharif						रबी		
	अऊदे भात HYV Paddy 2	संकरित अऊदे ज्वारी Hy/HYV Jowar 3	संकरित बाजरी Hy Bajari 4	संकरित मका Hy. Maize 5	एकूण खरीप Total Kharif 6	संकरित ज्वारी Hy./HYV Jowar 7	अऊदे गहू HYV Wheat 8	संकरित मका Hy. Maize 9	
१९६६-६७	0.65	0.11	0.11	0.05	0.92	0.03	0.08	0.03	
१९६७-६८	0.62	2.10	1.04	0.07	3.83	0.18	0.13	0.03	
१९६८-६९	1.29	5.07	2.71	0.09	9.16	0.28	0.95	0.02	
१९६९-७०	1.82	3.08	3.03	0.06	7.99	0.19	1.59	0.01	
१९७०-७१	2.12	4.87	4.81	0.05	11.85	0.13	2.09	0.01	
१९७१-७२	2.25	3.20	1.98	0.03	7.46	0.09	2.07	0.01	
१९७२-७३	2.28	3.30	2.96	0.02	8.56	0.12	3.10	0.01	
१९७३-७४	3.67	5.08	8.23	0.08	17.06	0.32	3.77	0.02	
१९७४-७५	3.52	4.33	6.24	0.08	14.17	0.25	4.03	0.03	
१९७५-७६	5.08	7.54	4.09	0.19	16.90	0.74	9.76	0.08	
१९७६-७७	8.20	13.88	1.95	0.33	24.36	0.58	9.23	0.11	
१९७७-७८	8.68	17.14	2.26	0.36	28.44	0.63	9.91	0.11	
१९७८-७९	8.30	16.62	2.80	0.41	28.13	0.59	9.36	0.12	
१९७९-८०	8.58	16.56	4.11	0.28	29.53	0.77	9.73	0.15	
१९८०-८१	9.13	17.60	6.10	0.48	33.31	1.66	8.14	0.14	
१९८१-८२	9.32	18.53	6.69	0.39	34.93	1.22	8.77	0.17	
१९८२-८३	9.00	19.03	7.43	0.33	35.79	3.31	7.93	0.18	
१९८३-८४	10.03	19.13	11.18	0.55	40.89	12.87	10.98	0.20	

29. Coverage under Hybrid and High Yielding Varieties in Maharashtra

(Unit lakh ha.)

Rabi	उन्हाळी Summer						
एकूण रबी Total Rabi 10	अउदे भात HYV Paddy 11	संकरित मका Hy. Maize 12	संकरित ज्वारी Hy. Jowar 13	एकूण उन्हाळी Total Summer 14	एकूण Grand Total 15	पूर्वीच्या वर्षापेक्षा वाढीची टक्केवारी Percentage increase over previous year 16	Year
0.14	0.01	0.01	..	0.02	1.08	..	1966-67
0.34	0.03	0.03	..	0.06	4.23	291.7	1967-68
1.25	0.01	..	..	0.01	10.42	146.3	1968-69
1.79	0.03	..	..	0.03	9.81	-5.9	1969-70
2.23	0.05	..	..	0.05	14.13	44.0	1970-71
2.17	0.07	..	..	0.07	9.70	-31.4	1971-72
3.23	0.07	..	..	0.07	11.86	22.3	1972-73
4.11	0.25	..	..	0.25	21.42	80.6	1973-74
4.31	0.11	..	..	0.11	18.59	-13.2	1974-75
10.58	0.31	..	0.06	0.37	27.85	49.8	1975-76
9.92	0.19	..	0.01	0.20	34.48	23.8	1976-77
10.65	0.26	..	0.06	0.32	39.41	14.3	1977-78
10.07	0.23	..	0.02	0.25	38.45	-2.4	1978-79
10.65	0.18	..	0.05	0.23	40.41	5.1	1979-80
9.94	0.28	..	..	0.28	43.53	7.7	1980-81
10.16	0.28	..	..	0.28	45.37	4.2	1981-82
11.42	0.22	..	..	0.22	47.43	4.5	1982-83
24.05	0.29	..	..	0.29	65.23	37.5	1983-84

३०. महाराष्ट्रातील प्रमुख फळे आणि भाजीपाला क्षेत्र

(क्षेत्र '०००' हेक्टरमध्ये)

वर्ष 1	फळे				
	द्राक्षे Grapes 2	केळी Banana 3	आंबा Mangoes 4	संत्रा Sweet orange 5	मोसंबी Mandarin orange 6
१९६०-६१ ..	1	23	12	12	6
१९६६-६७ ..	2	31	12	14	8
१९६७-६८ ..	2	28	12	14	8
१९६८-६९ ..	2	32	12	8	15
१९७३-७४ ..	2	32	12	7	19
१९७४-७५ ..	2	41	13	7	20
१९७५-७६ ..	2	44	15	7	20
१९७६-७७ ..	2	46	14	7	21
१९७७-७८ ..	2	46	15	5	21
१९७८-७९ ..	3	51	15	3	22
१९७९-८० ..	3	52	13	3	23

30. Area under major fruits and Vegetables in Maharashtra

(Area in '000' hectares)

FRUITS						Year
लिंबू Sour lime 7	पेरू Guava 8	चिक्कू Chiku 9	काजू Cashewnut 10	इतर फळे Other fruits 11	एकूण फळे Total fruits 12	
1	4	..	4	6	69	1960-61
1	4	..	7	7	86	1966-67
1	4	..	10	6	85	1967-68
1	4	1	10	4	89	1968-69
2	4	1	12	3	94	1973-74
2	5	1	12	4	107	1974-75
2	5	1	16	5	117	1975-76
2	6	1	16	4	119	1976-77
3	5	1	17	5	120	1977-78
3	5	1	17	5	125	1978-79
3	5	1	18	7	128	1979-80

३०. महाराष्ट्रातील प्रमुख फळे आणि भाजीपाला क्षेत्र-समाप्त

(क्षेत्र '०००' हेक्टरमध्ये)

वर्ष 1	भाजीपाला			
	बटाटा Potato 13	रताळी Sweet Potato 14	कांदा Onion 15	कोबी Cabbage 16
१९६०-६१	16	6	22	2
१९६६-६७	12	7	37	2
१९६७-६८	11	6	40	2
१९६८-६९	13	7	37	2
१९७३-७४	8	5	45	3
१९७४-७५	10	6	50	3
१९७५-७६	11	6	49	3
१९७६-७७	11	6	44	2
१९७७-७८	10	6	53	3
१९७८-७९	11	6	53	4
१९७९-८०	11	5	59	4

30. Area under major fruits and Vegetables in Maharashtra—*Concl'd.*

(Area in '000' hectares)

VEGETABLES					Year
वांगी Brinjal 17	टोमॅटो Tomato 18	भेंडी Bhendi 19	इतर भाजीपाला Other Veg. 20	एकूण भाजीपाला Total Veg. 21	
9	5	3	15	78	1960-61
12	6	3	17	96	1966-67
12	7	3	21	102	1967-68
12	8	3	19	101	1968-69
15	10	5	21	112	1973-74
14	11	5	23	122	1974-75
12	10	4	24	119	1975-76
14	12	5	22	116	1976-77
14	12	4	25	127	1977-78
16	14	4	28	134	1978-79
16	14	5	25	139	1979-80

३१. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या क्षेत्राचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक 1	१९६१-६२ 1961-62		१९६६-६७ 1966-67		१९६७-६८ 1967-68	
	महाराष्ट्र Mah. State 2	भारत All India 3	महाराष्ट्र Mah. State 4	भारत All India 5	महाराष्ट्र Mah. State 6	भारत All India 7
भात	99.1	93.5	101.8	95.2	100.6	98.4
गहू	108.7	85.5	100.6	80.9	99.2	94.6
खरीप ज्वारी	96.1	..	104.4	..	101.3	..
रबी ज्वारी	113.8	..	105.2	..	104.6	..
एकूण ज्वारी	106.1	98.2	104.8	97.2	103.2	99.1
बाजरी	81.9	90.2	97.9	98.3	98.3	102.9
बाली	106.7	111.6	93.3	95.2	69.2	113.8
मका	61.5	78.7	98.0	88.7	94.1	97.6
रागी	105.7	105.2	105.5	96.7	98.7	95.6
कोद्रा	115.5	..	97.3	..	98.4	..
इतर तृणधान्ये	97.8	98.8	95.7	96.0	103.3	101.7
एकूण तृणधान्ये	100.4	92.8	102.6	93.3	101.4	99.0
हरभरा	115.7	124.1	96.7	103.9	98.8	107.2
तूर	91.2	92.6	97.7	96.2	98.1	101.7

टीप.—निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

31. Comparative Index Numbers of AREA in Maharashtra *vis-a-vis* All India

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९६८-६९ 1968-69		१९७३-७४ 1973-74		१९७४-७५ 1974-75		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 8	भारत All India 9	महाराष्ट्र Mah. State 10	भारत All India 11	महाराष्ट्र Mah. State 12	भारत All India 13	
99.8	99.8	101.1	103.5	102.0	102.4	Rice
100.6	100.6	115.6	117.0	113.5	113.4	Wheat
100.3	..	109.4	..	103.2	..	Kharif jowar
102.4	..	101.5	..	104.4	..	Rabi jowar
101.5	100.8	105.0	89.9	103.9	87.0	Total jowar
98.7	96.8	107.4	111.9	89.4	90.6	Bajri
115.4	93.0	300.0	89.4	220.0	97.9	Barely
101.8	99.9	117.6	104.9	118.3	101.9	Maize
100.2	88.2	96.4	98.2	97.0	102.5	Ragi
100.0	..	105.4	..	75.9	..	Kodra
96.9	99.3	100.4	95.1	106.2	93.0	Other cereals
100.6	99.5	105.7	103.4	101.5	99.3	Total cereals
101.8	92.3	100.5	100.8	117.0	91.5	Gram
99.8	96.5	101.3	100.0	99.7	92.6	Tur

Note.— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

३१. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या क्षेत्राचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक-चालू

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक	१९७५-७६ 1975-76		१९७६-७७ 1976-77		१९७७-७८ 1977-78		१९७८-७९ 1978-79	
	महाराष्ट्र Mah. State 14	भारत All India 15	महाराष्ट्र Mah. State 16	भारत All India 17	महाराष्ट्र Mah. State 18	भारत All India 19	महाराष्ट्र Mah. State 20	भारत All India 21
भात	106.4	106.7	110.0	104.1	112.7	108.9	112.6	109.4
गहू	140.1	128.8	140.0	131.7	145.5	135.1	142.2	142.5
खरीप ज्वारी	108.9	..	118.5	..	127.2	..	119.6	..
रबी ज्वारी	101.2	..	100.5	..	104.7	..	107.0	..
एकूण ज्वारी	104.6	85.5	108.3	84.8	114.0	87.7	112.5	86.8
बाजरी	87.7	93.0	83.9	86.4	85.4	89.2	76.4	91.6
बाली	293.4	95.1	197.8	76.1	293.3	68.0	296.7	62.1
मका	135.5	103.4	134.8	102.9	148.0	97.5	156.1	98.8
रागी	99.0	109.4	97.9	103.9	105.4	108.2	104.9	112.6
कोद्रा	74.9	..	78.1	..	96.0	..	87.2	..
इतर तृणधान्ये	100.0	96.9	94.0	97.0	100.0	94.8	95.9	91.1
एकूण तृणधान्ये	104.2	104.0	105.9	101.6	110.7	104.3	107.5	105.6
हरभरा	128.0	108.2	120.7	103.7	135.2	103.7	132.0	100.2
तूर	109.7	100.9	103.7	96.9	107.6	99.2	109.8	99.4
इतर कडधान्ये	106.8	115.4	110.1	106.7	102.0	110.6	99.3	114.2

टीप.—निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

31. Comparative Index Number of AREA in Maharashtra State vis-a-vis All India—Contd.

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९७९-८० 1979-80		१९८०-८१ 1980-81		१९८१-८२ 1981-82		१९८२-८३ 1982-83		१९८३-८४ 1983-84		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 22	भारत All India 23	महाराष्ट्र Mah. State 24	भारत All India 25	महाराष्ट्र Mah. State 26	भारत All India 27	महाराष्ट्र Mah. State 28	भारत All India 29	महाराष्ट्र Mah. State 30	भारत All India 31	
111.6	106.6	113.0	108.6	113.9	110.1	111.7	102.2	114.3	N. A.	Rice
139.4	139.6	129.3	140.3	135.1	139.4	122.5	145.7	141.7	--	Wheat
120.2	..	118.7	..	120.7	..	113.7	..	116.9	--	Kharif jowar
115.8	..	105.1	..	107.8	..	115.3	..	109.6	--	Rabi jowar
117.7	89.6	111.0	85.0	113.4	89.2	114.6	86.7	112.8	--	Total jowar
69.3	85.0	82.9	93.7	84.6	94.7	67.4	87.4	87.9	--	Bajri
300.0	60.2	296.7	61.4	286.8	58.7	286.8	50.7	323.1	--	Barley
161.8	98.2	164.9	103.1	167.9	101.4	174.2	97.3	219.5	--	Maize
103.7	108.8	104.3	105.1	106.0	108.4	106.3	98.1	107.4	--	Ragi
84.0	..	85.6	..	81.0	..	70.9	..	97.3	--	Kodra
105.6	78.3	100.3	86.5	98.4	90.0	87.5	68.4	98.7	--	Other cereals
108.8	103.2	107.1	104.5	109.3	105.5	105.1	101.1	110.5	--	Total cereals
129.9	90.8	23.1	85.6	132.3	102.3	125.3	93.9	141.9	--	Gram
107.6	103.2	114.7	107.4	114.6	113.5	110.5	107.4	118.7	--	Tur
92.4	107.6	99.5	113.8	94.5	113.3	86.9	107.6	103.4	--	Other pulses

Note.—Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

३१. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या क्षेत्राचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक-चालू

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक 1	१९६१-६२ 1961-62		१९६६-६७ 1966-67		१९६७-६८ 1967-68	
	महाराष्ट्र Mah. State 2	भारत All India 3	महाराष्ट्र Mah. State 4	भारत All India 5	महाराष्ट्र Mah. State 6	भारत All India 7
इतर कडधान्ये	87.1	103.8	90.2	99.5	92.8	100.6
एकूण कडधान्ये	91.9	109.6	92.8	100.6	94.8	103.0
एकूण अन्नधान्ये	98.7	95.9	100.6	94.7	100.1	99.7
भूईमूग	122.1	95.1	106.6	100.6	100.4	104.1
तीळ	73.0	90.6	90.6	113.4	111.0	107.8
सरसु, मोहरी व जवस	131.0	102.2	97.8	97.0	98.1	104.8
एरंडी	137.8	113.6	108.1	97.5	111.5	106.8
एकूण तेलबिया	117.2	98.7	103.3	99.6	101.5	103.3
कापूस	98.1	102.3	95.3	100.8	98.7	102.8
अंबाडी	93.9	134.4	92.1	104.8	98.8	104.4
एकूण तंतुमय	98.0	106.1	95.3	101.8	98.7	104.4
ऊस	79.6	100.5	78.0	94.2	82.0	83.8
तंबाखू	196.7	96.3	112.4	97.6	109.4	97.6
बटाटा	115.2	72.0	99.2	93.3	92.6	98.8
मिरची	99.8	86.5	102.5	101.5	109.0	110.8
एकूण संकीर्ण	93.0	108.7	91.6	110.3	96.2	89.8
एकूण अन्नधान्याशिवाय	103.1	98.9	97.3	100.5	99.3	101.5
सर्व प्रकारच्या वस्तू	99.8	96.6	99.8	96.0	99.9	100.1

टीप.—निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

31. Comparative Index Numbers of AREA in Maharashtra State vis-a-vis All India—Contd.

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९६८-६९ 1968-69		१९७३-७४ 1973-74		१९७४-७५ 1974-75		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 8	भारत All India 9	महाराष्ट्र Mah. State 10	भारत All India 11	महाराष्ट्र Mah. State 12	भारत All India 13	
99.2	99.8	106.6	111.6	109.4	106.8	Other pulses
99.7	96.8	104.6	106.5	108.1	100.1	Total pulses
100.4	98.9	105.5	103.7	102.8	99.2	Total foodgrains
101.4	97.7	82.9	96.8	87.4	97.3	Groundnut
95.3	98.4	92.0	96.9	107.1	90.8	Sesamum
101.1	92.7	126.3	111.7	160.1	118.9	R. & M. Linseed
85.0	95.7	110.0	132.6	189.2	143.2	Castor-seed
100.5	97.2	90.6	102.2	101.1	103.3	Total Oilseed
99.0	97.7	85.6	97.4	91.0	97.2	Cotton
100.6	91.0	99.5	120.5	104.0	103.8	Mesta
99.1	94.5	85.9	98.8	91.3	96.9	Total fibres
101.4	103.7	113.5	114.3	130.8	120.2	Sugarcane
90.3	101.4	100.0	106.4	86.0	87.8	Tobacco
108.8	103.4	69.5	114.6	82.2	123.9	Potato
96.0	93.3	89.8	105.4	90.4	96.0	Chillies
98.7	101.1	100.2	126.6	108.3	105.6	Total Misc.
99.5	97.1	88.3	106.5	95.4	105.7	Total non-foodgrains
100.1	98.5	101.2	104.5	101.0	100.8	All commodities

Note.— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

३१. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या क्षेत्राचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक—समाप्त

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक 1	१९७५-७६ 1975-76		१९७६-७७ 1976-77		१९७७-७८ 1977-78		१९७८-७९ 1978-79	
	महाराष्ट्र Mah. State 14	भारत All India 15	महाराष्ट्र Mah. State 16	भारत All India 17	महाराष्ट्र Mah. State 18	भारत All India 19	महाराष्ट्र Mah. State 20	भारत All India 21
एकूण कडधान्ये ..	110.3	111.2	110.0	104.6	107.6	106.8	106.1	107.6
एकूण अन्नधान्ये ..	105.4	105.0	106.7	101.9	110.1	104.5	107.2	105.7
भुईमूग ..	93.4	99.5	98.9	97.0	92.7	96.8	87.8	102.4
तीळ ..	93.3	88.1	98.6	92.5	107.8	96.8	110.4	97.0
सरसु, मोहरी व जवस ..	158.8	107.9	149.8	101.1	150.7	115.8	149.8	114.5
एरंडी ..	119.5	90.9	119.5	120.2	121.6	92.1	127.0	108.3
एकूण तेलबिया ..	103.2	110.6	106.5	97.0	103.4	103.4	100.1	106.5
कापूस ..	84.1	94.5	78.8	88.5	84.4	101.1	91.4	104.4
आंबाडी ..	115.9	107.1	101.9	114.2	108.1	118.7	109.9	123.5
एकूण तंतुमय ..	84.8	93.7	79.3	90.5	84.9	101.9	91.8	105.9
ऊस ..	148.4	114.7	161.6	119.0	159.9	130.8	158.7	128.2
तंबाखू ..	92.0	84.9	110.2	99.7	89.2	116.3	105.8	94.4
बटाटा ..	92.6	131.3	89.2	130.7	92.4	140.3	92.4	170.3
मिरची ..	90.2	103.5	90.5	109.3	92.7	110.6	92.9	115.5
एकूण संकीर्ण ..	116.8	150.5	123.4	157.1	123.1	154.8	123.2	156.4
एकूण अन्नधान्याशिवाय ..	92.6	108.0	90.6	106.8	93.1	112.5	96.6	115.4
सर्व प्रकारच्या वस्तू ..	102.2	105.9	102.6	103.2	105.8	106.5	104.6	108.0

टीप.— निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

31. Comparative Index Numbers of AREA in Maharashtra State vis-a-vis All India—Concl'd.

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९७९-८० 1979-80		१९८०-८१ 1980-81		१९८१-८२ 1981-82		१९८२-८३ 1982-83		१९८३-८४ 1983-84		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 22	भारत All India 23	महाराष्ट्र Mah. State 24	भारत All India 25	महाराष्ट्र Mah. State 26	भारत All India 27	महाराष्ट्र Mah. State 28	भारत All India 29	महाराष्ट्र Mah. State 30	भारत All India 31	
100.9	101.2	106.2	103.2	104.2	109.6	97.4	102.9	112.1	N. A.	Total pulses
107.2	102.6	106.9	104.0	108.3	106.0	103.6	101.2	110.8	—,—	Total foodgrains
79.0	98.7	77.8	93.7	90.2	102.3	78.2	101.2	88.5	—,—	Groundnut
126.4	96.5	117.9	100.3	109.7	105.2	122.2	112.8	126.2	—,—	Sesamum
139.3	112.1	132.6	129.4	134.4	138.3	131.3	131.9	138.0	—,—	R. M. Linseed
127.3	106.8	124.8	120.6	111.5	135.1	138.0	138.2	148.7	—,—	Castorseed
94.2	103.3	91.3	103.7	99.4	110.2	91.9	109.4	100.9	—,—	Total oilseeds
94.4	104.4	97.2	100.5	98.8	103.5	96.8	103.7	97.9	—,—	Cotton
107.9	124.5	113.1	116.8	107.0	105.2	96.8	93.3	99.4	—,—	Mesta
94.7	105.3	97.6	103.0	98.0	104.0	95.9	102.5	97.9	—,—	Total fibres
144.3	108.3	166.1	110.6	193.1	132.4	211.8	139.6	191.1	—,—	Sugarcane
118.5	98.1	98.6	104.0	99.4	102.2	101.1	115.5	83.7	—,—	Tobacco
90.1	144.5	90.1	153.5	105.4	159.9	98.6	157.2	97.7	—,—	Potato
92.4	119.4	93.9	116.7	90.6	112.7	91.7	110.7	85.7	—,—	Chillies
116.8	125.0	126.7	140.8	138.0	..	146.8	..	133.9	—,—	Total Misc.
96.2	108.7	98.0	111.3	102.1	116.9	99.2	117.2	97.1	—,—	Total non-foodgrains
104.4	104.2	104.7	105.8	106.7	108.6	102.5	104.9	108.5	—,—	All commodities

Note.— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

३२. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या उत्पादनाचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक 1	वजन Weight		१९६१-६२ 1961-62		१९६६-६७ 1966-67	
	महाराष्ट्र Mah. State 2	भारत All India 3	महाराष्ट्र Mah. State 4	भारत All India 5	महाराष्ट्र Mah. State 6	भारत All India 7
भात	11.52	33.96	110.5	90.8	77.0	77.8
गहू	4.81	12.15	110.0	66.9	94.6	83.2
खरीप ज्वारी	..	..	84.3	..	80.8	..
रबी ज्वारी	..	..	106.4	..	117.2	..
एकूण ज्वारी	21.12	4.86	94.4	80.7	97.4	93.5
बाजरी	5.80	2.83	68.0	75.8	73.3	93.7
बाली	0.01	1.34	88.2	110.5	64.7	81.6
मका	0.24	3.06	62.9	73.8	83.5	84.6
रांगी	1.19	1.01	107.9	106.0	92.5	86.6
कोद्रा	0.09	..	107.9	..	82.2	..
इतर तृणधान्ये	0.27	0.81	100.3	112.9	88.2	82.0
एकूण तृणधान्ये	45.05	60.05	97.0	84.6	88.5	77.5
हरभरा	1.32	3.58	132.7	110.8	102.4	69.4
तूर	4.46	1.35	114.9	77.7	102.7	63.5
इतर कडधान्ये	4.66	3.14	87.8	105.0	83.1	83.1
एकूण कडधान्ये	10.44	8.07	105.1	103.0	93.9	73.7
एकूण अन्नधान्ये	55.49	68.12	98.5	86.8	89.5	77.1

टीप.—निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

32. Comparative Index Numbers of PRODUCTION in Maharashtra vis-a-vis All India

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९६७-६८ 1967-68		१९६८-६९ 1968-69		१९७३-७४ 1973-74		१९७४-७५ 1974-75		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 8	भारत All India 9	महाराष्ट्र Mah. State 10	भारत All India 11	महाराष्ट्र Mah. State 12	भारत All India 13	महाराष्ट्र Mah. State 14	भारत All India 15	
103.4	96.1	96.5	101.1	119.8	112.7	107.2	101.3	Rice
91.6	91.7	107.5	96.9	142.3	120.7	196.3	133.6	Wheat
94.9	..	108.7	..	75.5	..	124.0	..	Kharif jowar
112.0	..	97.5	..	106.7	..	108.0	..	Rabi jowar
102.7	102.0	103.6	99.4	89.7	92.2	116.7	105.5	Total jowar
87.1	108.7	100.5	79.7	133.7	157.6	93.1	68.6	Bajri
62.3	121.7	124.5	84.0	170.6	82.3	205.9	109.0	Barley
103.2	108.3	99.0	96.1	136.4	97.6	124.8	93.2	Maize
106.2	100.0	114.7	87.5	125.6	109.7	112.4	113.1	Ragi
106.3	..	92.5	..	98.5	..	80.2	..	Kodra
103.3	105.2	95.8	99.4	101.7	107.4	129.1	88.1	Other cereals
99.8	97.7	102.0	98.2	110.0	113.2	119.7	106.4	Total cereals
92.4	114.5	115.1	79.2	125.2	78.7	139.7	77.1	Gram
101.6	97.9	100.7	98.6	107.7	89.1	126.0	103.0	Tur
95.4	101.4	99.5	99.2	97.8	103.8	138.1	96.1	Other pulses
97.7	106.7	102.0	90.2	105.4	88.5	133.1	88.8	Total pulses
99.4	98.7	102.0	97.3	109.1	110.3	122.2	104.3	Total foodgrains

Note.— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

३२. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या उत्पादनाचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक—चालू

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक 1	१९७५-७६ 1975-76		१९७६-७७ 1976-77		१९७७-७८ 1977-78		१९७८-७९ 1978-79	
	महाराष्ट्र Mah. State 16	भारत All India 17	महाराष्ट्र Mah. State 18	भारत All India 19	महाराष्ट्र Mah. State 20	भारत All India 21	महाराष्ट्र Mah. State 22	भारत All India 23
भात	167.3	124.7	145.8	107.2	171.6	134.7	161.1	137.5
गहू	312.1	159.9	237.6	160.8	250.5	176.0	247.6	196.8
खरीप ज्वारी	131.4	..	168.4	..	204.2	..	183.0	..
रबी ज्वारी	85.2	..	122.3	..	113.2	..	125.5	..
एकूण ज्वारी	110.3	96.3	147.4	106.6	162.6	122.2	155.4	115.8
बाजरी	88.1	120.2	103.5	122.6	102.1	99.1	84.9	116.6
बाली	192.4	111.0	232.0	81.5	382.4	80.4	388.2	94.5
मका	278.4	118.8	363.9	104.0	345.8	97.7	391.3	101.4
रागी	119.8	148.0	107.7	108.2	109.7	151.7	127.7	169.4
कोद्रा	73.6	..	83.5	..	107.9	..	93.6	..
इतर तृणधान्ये	107.4	104.6	125.6	95.2	117.2	112.5	103.3	102.9
एकूण तृणधान्ये	144.6	128.8	150.8	117.8	165.7	137.3	157.8	143.6
हरभरा	175.6	112.9	128.1	104.2	143.0	103.9	153.0	110.0
तूर	136.3	117.9	98.2	96.9	135.8	108.4	133.4	106.0
इतर कडधान्ये	135.8	116.8	144.8	97.2	115.0	106.9	112.0	105.2
एकूण कडधान्ये	141.0	115.3	122.8	100.3	127.4	105.8	126.3	107.6
एकूण अन्नधान्ये	143.9	127.2	145.6	115.7	158.5	133.6	151.9	139.3

टीप.— निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

32. Comparative Index Numbers of PRODUCTION in Maharashtra vis-a-vis All India—Contd.

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९७९-८० 1979-80		१९८०-८१ 1980-81		१९८१-८२ 1981-82		१९८२-८३ 1982-83		१९८३-८४ 1983-84		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 24	भारत All India 25	महाराष्ट्र Mah. State 26	भारत All India 27	महाराष्ट्र Mah. State 28	भारत All India 29	महाराष्ट्र Mah. State 30	भारत All India 31	महाराष्ट्र Mah. State 32	भारत All India 33	
133.9	108.3	172.8	137.2	178.3	136.2	142.7	118.9	180.1	N. A.	Rice
261.8	176.4	242.4	201.2	257.3	207.4	209.1	235.4	297.3	--	Wheat
201.4	..	165.6	..	191.7	..	191.1	..	181.3	--	Kharif jowar
141.1	..	111.6	..	112.8	..	96.9	..	110.3	--	Rabi jowar
173.9	118.0	140.9	105.7	155.7	122.2	148.1	108.2	148.9	--	Total jowar
95.5	82.7	119.6	111.9	122.5	116.0	70.0	107.4	142.9	--	Bajri
396.2	56.5	396.2	79.8	379.2	69.3	322.6	64.8	447.1	--	Barley
374.5	91.6	404.5	113.7	406.4	112.2	347.1	102.1	469.3	--	Maize
128.7	144.1	133.4	128.1	145.2	156.5	136.9	138.0	153.4	--	Ragi
90.9	..	88.5	..	89.0	..	67.7	..	96.9	--	Kodra
124.3	78.3	100.6	86.5	99.3	90.0	101.3	68.4	150.7	--	Other cereals
162.4	119.9	158.1	143.1	168.7	145.5	143.5	138.7	173.7	--	Total cereals
168.7	64.5	146.1	83.2	172.1	89.2	143.9	97.9	206.0	--	Gram
137.4	98.7	120.2	110.0	142.7	125.7	133.3	107.8	162.7	--	Tur
106.2	81.0	75.3	104.0	102.0	110.8	97.6	109.1	131.0	--	Other pulses
127.4	76.6	103.5	95.8	128.3	103.7	118.7	103.9	154.0	--	Total pulses
155.9	114.8	147.8	137.5	161.1	140.5	138.8	134.6	170.0	--	Total foodgrains

Note.— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

३२. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या उत्पादनाचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक—चालू

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक 1	वजन Weight		१९६१-६२ 1961-62		१९६६-६७ 1966-67	
	महाराष्ट्र Mah. State 2	भारत All India 3	महाराष्ट्र Mah. State 4	भारत All India 5	महाराष्ट्र Mah. State 6	भारत All India 7
	भुईमूग	9.25	4.82	124.6	91.8	72.2
तीळ	0.70	0.62	75.1	85.0	92.7	94.8
सरसु, मोहरी व जवस	0.58	1.72	162.4	90.4	107.4	82.2
एरंडी	0.01	0.11	100.0	121.9	83.3	91.5
एकूण तेलबिया	10.54	10.96	123.5	89.6	75.5	86.8
कापूस	8.43	3.01	73.5	85.7	82.9	94.1
अंबाडी	0.03	0.15	145.9	166.1	81.6	110.7
एकूण तंतूमय	8.46	4.03	73.8	97.6	82.9	97.3
ऊस	21.64	7.01	81.1	88.7	76.1	78.3
तंबाखू	0.18	1.14	270.8	94.1	143.7	99.4
बिटाटा	0.35	1.41	118.9	60.4	67.6	82.1
मिरची	3.34	1.11	95.1	90.4	97.6	96.9
एकूण संकीर्ण	25.51	16.89	84.8	90.1	79.3	81.9
एकूण अन्नधान्याशिवाय	44.51	31.88	91.8	86.9	79.1	88.5
सर्व प्रकारच्या वस्तू	100.00	100.00	95.5	86.8	84.9	80.7

टीप.— निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

32. Comparative Index Numbers of PRODUCTION in Maharashtra vis-a-vis All India—Contd.

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९६७-६८ 1967-68		१९६८-६९ 1968-69		१९७३-७४ 1973-74		१९७४-७५ 1974-75		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 8	भारत All India 9	महाराष्ट्र Mah. State 10	भारत All India 11	महाराष्ट्र Mah. State 12	भारत All India 13	महाराष्ट्र Mah. State 14	भारत All India 15	
102.3	111.0	104.7	89.7	90.1	114.9	93.9	99.1	Groundnut
104.9	101.5	98.5	98.3	87.7	110.3	123.0	89.3	Sesamum
95.9	105.0	97.9	90.2	131.4	114.2	219.5	150.8	R. M. Linseed
100.0	101.0	100.0	96.5	166.7	190.9	334.3	175.3	Castorseed
102.1	105.4	103.9	92.4	92.3	114.5	103.0	114.9	Total oilseeds
99.9	103.2	106.3	97.4	82.1	112.7	125.0	127.8	Cotton
88.8	115.5	109.2	82.1	82.6	132.0	105.6	123.5	Mesta
99.9	108.5	106.3	89.1	82.1	115.4	124.9	119.4	Total fibres
80.1	80.7	106.1	105.7	108.6	118.3	143.1	120.7	Sugarcane
106.2	103.7	75.0	101.5	114.6	129.9	104.2	102.0	Tobacco
83.1	98.7	111.4	110.1	96.9	110.0	112.9	151.1	Potato
110.3	116.9	94.8	92.4	81.3	114.6	90.7	101.7	Chillies
84.3	85.0	104.5	104.2	104.9	121.4	135.5	117.2	Total Misc.
91.5	99.0	104.7	97.4	97.6	117.0	125.8	118.3	Total non-foodgrains
95.9	98.9	103.2	97.3	104.0	112.4	123.8	108.8	All commodities

Note.— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

३२. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या उत्पादनाचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक- समाप्त

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक 1	१९७५-७६ 1975-76		१९७६-७७ 1976-77		१९७७-७८ 1977-78		१९७८-७९ 1978-79	
	महाराष्ट्र Mah. State 16	भारत All India 17	महाराष्ट्र Mah. State 18	भारत All India 19	महाराष्ट्र Mah. State 20	भारत All India 21	महाराष्ट्र Mah. State 22	भारत All India 23
भूईमूग	.. 110.3	130.9	92.8	102.0	92.1	118.0	77.3	120.3
तीळ	.. 99.2	109.1	97.9	96.0	139.4	118.4	164.4	117.0
सरसू, मोहरी व जवस	.. 177.5	129.6	174.0	103.8	203.3	110.4	181.6	124.5
एरंडी	.. 200.0	119.0	516.7	149.1	216.7	180.9	233.3	191.1
एकूण तेलबिया	.. 113.3	123.8	98.0	103.9	101.5	116.5	89.0	121.6
कापूस	.. 57.2	106.2	62.1	104.2	92.7	129.3	96.6	142.0
अंबाडी	.. 115.8	127.0	94.5	150.4	101.1	154.4	107.5	160.5
एकूण तंतूमय	.. 57.4	103.4	62.2	106.3	92.7	125.2	96.6	139.4
ऊस	.. 156.2	118.2	172.1	130.0	181.8	147.3	173.4	129.1
तंबाखू	.. 102.1	94.4	152.1	117.8	116.7	138.8	154.2	127.6
बटाटा	.. 133.7	176.0	112.6	172.2	102.9	195.9	104.5	244.0
मिरची	.. 89.6	121.3	79.2	96.7	82.4	125.3	84.3	130.4
एकूण संकीर्ण	.. 146.8	116.9	159.0	131.4	167.2	148.1	160.7	131.8
एकूण अन्नधान्याशिवाय	.. 121.9	121.3	126.1	118.1	137.5	132.7	131.5	134.8
सर्व प्रकारच्या वस्तू	.. 134.1	125.3	136.9	116.5	149.2	133.3	142.8	137.9

टीप.— निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

32. Comparative Index Numbers of PRODUCTION in Maharashtra vis-a-vis All India—Concl'd.

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९७९-८० 1979-80		१९८०-८१ 1980-81		१९८१-८२ 1981-82		१९८२-८३ 1982-83		१९८३-८४ 1983-84		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 24	भारत All India 25	महाराष्ट्र Mah. State 26	भारत All India 27	महाराष्ट्र Mah. State 28	भारत All India 29	महाराष्ट्र Mah. State 30	भारत All India 31	महाराष्ट्र Mah. State 32	भारत All India 33	
85.7	111.8	70.2	97.0	100.3	140.0	87.7	107.6	131.6	N. A.	Groundnut
152.5	79.1	113.7	101.4	100.4	134.2	147.2	114.2	161.0	--	Sesamum
176.0	95.6	158.3	153.8	175.4	158.8	160.3	164.9	198.5	--	R. M. Linseed
250.0	189.3	233.3	170.2	166.7	258.1	366.7	287.3	433.3	--	Castor seed
95.2	108.5	78.1	113.6	104.5	138.7	95.9	123.7	137.5	--	Total oilseeds
124.3	136.9	93.1	125.1	107.5	140.7	119.3	137.7	59.7	--	Cotton
99.3	162.7	110.9	142.2	105.9	136.3	95.5	105.4	97.8	--	Mesta
124.2	133.6	93.2	126.3	107.4	138.9	119.2	131.9	59.8	--	Total fibres
148.3	107.4	182.6	129.4	220.8	156.3	234.1	158.6	199.7	--	Sugarcane
164.6	123.3	141.7	135.1	152.1	146.1	147.9	167.0	164.6	--	Tobacco
102.8	199.9	101.8	231.9	147.7	237.5	121.4	242.2	120.6	--	Potato
81.9	117.1	85.4	117.4	82.7	118.7	79.6	121.7	77.3	--	Chillies
139.1	109.3	168.5	126.8	201.2	--	211.6	--	182.4	--	Total Misc.
125.9	121.6	132.8	130.2	160.5	147.4	166.7	142.0	148.4	--	Total non-foodgrains
142.5	116.9	141.1	135.2	160.8	142.7	151.2	137.0	160.4	--	All commodities

Note :— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time. N. A.=Not Available.

३३. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या सरासरी उत्पन्नाचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक 1	१९६१-६२ 1961-62		१९६६-६७ 1966-67		१९६७-६८ 1967-68	
	महाराष्ट्र Mah. State 2	भारत All India 3	महाराष्ट्र Mah. State 4	भारत All India 5	महाराष्ट्र Mah. State 6	भारत All India 7
भात	111.5	97.1	75.6	81.7	102.8	97.6
गहू	101.2	78.3	94.0	78.2	92.3	97.1
खरीप ज्वारी	87.7	..	77.4	..	93.7	..
रबी ज्वारी	93.5	..	111.4	..	107.1	..
एकूण ज्वारी	89.0	82.2	92.9	96.2	99.5	102.8
बाजरी	83.0	84.3	74.9	95.6	88.6	106.0
बार्ली	82.7	99.6	69.3	86.1	90.0	107.5
मका	102.3	93.6	85.2	95.2	109.7	110.8
रागी	102.1	100.6	87.7	89.3	107.6	104.4
कोद्रा	93.4	..	84.5	..	108.0	..
इतर तृणधान्ये	102.6	114.3	92.2	85.5	100.0	103.5
एकूण तृणधान्ये	95.9	91.9	86.2	84.0	98.5	99.5
हरभरा	114.7	89.8	105.9	67.2	93.5	107.4
तूर	126.0	83.9	105.1	66.0	103.6	96.2
इतर कडधान्ये	100.8	101.1	92.1	83.6	102.8	100.8
एकूण कडधान्ये	113.6	93.4	99.5	73.2	101.9	103.0
एकूण अन्नधान्ये	99.0	92.1	88.5	82.6	99.1	99.9

टीप.— निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

33. Comparative Index Numbers of AVERAGE YIELD in Maharashtra vis-a-vis All India

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९६८-६९ 1968-69		१९७३-७४ 1973-74		१९७४-७५ 1974-75		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 8	भारत All India 9	महाराष्ट्र Mah. State 10	भारत All India 11	महाराष्ट्र Mah. State 12	भारत All India 13	
96.7	101.3	118.0	108.9	105.1	98.9	Rice
106.9	96.5	123.1	103.3	173.9	117.9	Wheat
108.4	..	69.0	..	120.2	..	Kharif jowar
95.2	..	105.1	..	103.4	..	Rabi jowar
102.1	98.7	85.5	102.6	112.3	121.2	Total jowar
101.8	82.5	124.4	141.2	104.1	75.9	Bajri
107.9	90.8	56.9	92.5	93.6	111.3	Barley
97.2	96.0	115.9	92.9	105.5	91.3	Maize
114.5	99.0	130.3	111.5	115.9	110.1	Ragi
92.5	..	93.5	..	105.7	..	Kodra
98.9	100.1	101.3	112.9	121.6	94.8	Other cereals
101.5	98.7	104.3	107.8	116.8	103.7	Total cereals
113.1	86.3	124.5	78.4	119.4	84.7	Gram
100.9	102.2	106.3	79.0	126.4	107.8	Tur
100.3	99.4	91.8	93.0	126.2	90.0	Other pulses
102.2	94.2	101.9	84.5	125.3	90.7	Total pulses
101.6	98.2	103.9	105.0	118.4	102.2	Total foodgrains

Note.— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

३३. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या सरासरी उत्पन्नाचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक—चालू

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक 1	१९७५-७६ 1975-76		१९७६-७७ 1976-77		१९७७-७८ 1977-78		१९७८-७९ 1978-79	
	महाराष्ट्र Mah. State 14	भारत All India 15	महाराष्ट्र Mah. State 16	भारत All India 17	महाराष्ट्र Mah. State 18	भारत All India 19	महाराष्ट्र Mah. State 20	भारत All India 21
भात	157.2	116.9	132.6	103.0	152.3	123.7	143.1	125.7
गहू	222.8	124.1	169.6	122.1	172.2	130.3	174.1	138.1
खरीप ज्वारी	120.7	..	142.1	..	160.5	..	153.0	..
रबी ज्वारी	84.2	..	121.7	..	108.1	..	114.5	..
एकूण ज्वारी	105.4	111.3	136.0	125.7	142.0	139.3	138.1	133.4
बाजरी	100.4	129.2	123.3	141.9	119.6	111.1	111.1	127.3
बाली	65.6	116.7	117.3	107.1	130.4	118.2	130.8	120.0
मका	205.5	114.9	269.8	101.1	233.6	100.2	250.7	102.6
रागी	121.0	135.3	110.0	104.1	104.1	140.2	121.7	150.4
कोद्रा	98.3	..	107.0	..	112.4	..	107.3	..
इतर तृणधान्ये	107.4	107.9	133.6	98.1	117.2	118.7	107.7	113.0
एकूण तृणधान्ये	135.7	118.9	138.7	110.7	146.1	124.9	142.2	128.6
हरभरा	137.2	104.3	106.2	100.5	105.8	100.2	115.9	110.0
तूर	124.2	116.9	94.8	100.0	126.7	109.3	121.5	106.5
इतर कडधान्ये	127.2	101.2	131.5	91.1	112.7	96.7	112.8	92.1
एकूण कडधान्ये	127.4	105.0	113.2	96.7	117.5	100.2	117.0	101.9
एकूण अन्नधान्ये	134.1	117.2	133.9	109.1	140.9	122.1	137.6	125.6

टीप.— निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

33. Comparative Index Numbers of AVERAGE YIELD in Maharashtra vis-a-vis All India—Contd.

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९७९-८० 1979-80		१९८०-८१ 1980-81		१९८१-८२ 1981-82		१९८२-८३ 1982-83		१९८३-८४ 1983-84		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 22	भारत All India 23	महाराष्ट्र Mah. State 24	भारत All India 25	महाराष्ट्र Mah. State 26	भारत All India 27	महाराष्ट्र Mah. State 28	भारत All India 29	महाराष्ट्र Mah. State 30	भारत All India 31	
119.9	101.6	152.9	126.3	156.5	123.7	127.7	116.3	157.5	N.A.	Rice
187.8	126.4	187.5	143.4	190.4	148.5	170.6	161.6	209.7	—,—	Wheat
167.7	..	139.5	..	158.8	—,—	168.0	—,—	155.1	—,—	Kharif jowar
121.9	..	106.2	..	104.7	—,—	84.0	—,—	100.6	—,—	Rabi jowar
147.8	131.7	126.9	124.4	137.2	137.0	129.2	124.9	132.0	—,—	Total jowar
137.9	97.3	144.2	119.4	144.8	122.5	103.9	122.9	162.5	—,—	Bajri
132.0	93.8	133.5	130.0	132.2	118.1	112.5	127.8	138.4	—,—	Barley
231.5	93.3	245.3	110.3	242.1	110.7	199.2	104.9	213.9	—,—	Maize
124.2	132.4	128.0	121.9	136.9	144.4	128.7	140.7	142.8	—,—	Ragi
108.3	..	103.4	..	109.8	—,—	95.5	—,—	99.5	—,—	Kodra
117.7	94.5	100.3	105.0	101.0	114.6	115.7	95.5	152.8	—,—	Other cereals
145.0	109.8	143.9	129.3	150.5	130.4	132.2	129.4	153.2	—,—	Total cereals
129.9	71.0	118.7	97.2	130.1	87.2	114.8	104.3	145.2	—,—	Gram
127.7	95.6	104.8	102.4	124.6	110.7	120.6	100.4	137.0	—,—	Tur
114.9	75.3	75.7	91.4	107.9	97.8	112.3	101.4	126.7	—,—	Other pulses
122.9	77.1	94.9	95.6	118.9	95.6	116.6	102.4	134.1	—,—	Total pulses
141.1	106.2	134.7	125.7	144.7	126.3	129.4	126.4	149.6	—,—	Total foodgrains

Note.— Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

३३. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या सरासरी उत्पन्नाचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक—चालू

(प्रमाण : त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर)

पीक	१९६१-६२ 1961-62		१९६६-६७ 1966-67		१९६७-६८ 1967-68	
	महाराष्ट्र Mah. State 2	भारत All India 3	महाराष्ट्र Mah. State 4	भारत All India 5	महाराष्ट्र Mah. State 6	भारत All India 7
भुईमूग	102.0	96.7	67.7	85.1	101.9	106.8
तीळ	102.9	93.5	102.3	83.3	94.5	93.8
सरसु, मोहरी व जवस	124.0	88.1	109.8	84.8	97.8	100.4
एरंडी	72.6	107.1	77.1	93.7	89.7	94.5
एकूण तेलबिया	103.3	94.8	91.9	88.3	101.1	103.0
कापूस	74.9	83.8	87.0	93.4	101.2	100.4
अंबाडी	155.4	124.1	88.8	105.6	89.9	111.1
एकूण तंतूमय	75.2	90.1	87.0	95.1	101.2	101.8
ऊस	101.9	88.5	97.6	83.4	97.7	96.5
तंबाखू	137.7	97.6	127.8	101.7	97.1	106.2
बटाटा	103.2	84.0	68.1	88.1	89.7	99.9
मिरची	95.3	104.8	92.2	95.8	101.2	105.0
एकूण संकीर्ण	101.5	89.7	96.5	85.6	98.2	99.0
एकूण अन्नधान्याशिवाय	96.8	92.3	93.3	91.0	99.6	101.4
सर्व प्रकारच्या वस्तू	98.0	92.2	90.4	85.3	99.3	100.4

टीप.— निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किंमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

33. Comparative Index Numbers of AVERAGE YIELD in Maharashtra vis-a-vis All India—Contd.

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९६८-६९ 1968-69		१९७३-७४ 1973-74		१९७४-७५ 1974-75		Crop
महाराष्ट्र Mah. State 8	भारत All India 9	महाराष्ट्र Mah. State 10	भारत All India 11	महाराष्ट्र Mah. State 12	भारत All India 13	
103.3	91.9	108.7	118.9	107.4	101.9	Groundnut
103.3	97.6	95.3	113.4	114.8	95.1	Sesamum
96.8	97.3	104.0	102.3	137.1	127.0	R. M. Linseed
117.6	100.6	151.4	143.7	176.7	122.2	Castorseed
102.9	94.9	107.0	110.8	110.9	109.6	Total oilseeds
104.7	99.6	95.9	115.7	137.4	131.4	Cotton
108.5	90.6	83.0	110.0	101.5	119.5	Mesta
107.4	96.7	95.8	115.6	137.2	124.7	Total fibres
104.6	102.2	95.7	103.8	109.4	100.7	Sugarcane
83.1	104.6	114.6	122.0	121.2	116.2	Tobacco
102.4	106.7	139.4	103.1	137.3	122.1	Potato
98.8	99.3	90.6	111.1	100.3	106.2	Chillies
103.7	101.0	95.7	106.5	108.8	101.6	Total Misc.
104.2	98.4	98.1	109.2	113.7	109.5	Total non-foodgrains
102.8	98.3	101.4	106.3	116.2	104.6	All commodities

Note.—Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

३३. महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या सरासरी उत्पन्नाचा एकमेकाशी तुलनात्मक निर्देशांक-समाप्त

प्रमाण-त्रैवार्षिक १९६९-७० अखेर

पीक	१९७५-७६ 1975-76		१९७६-७७ 1976-77		१९७७-७८ 1977-78		१९७८-७९ 1978-79	
	महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India	महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India	महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India	महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India
1	14	15	16	17	18	19	20	21
भुईमूग	.. 118.1	131.6	93.9	105.2	99.4	121.9	88.0	117.5
तीळ	.. 106.3	123.8	99.2	103.8	129.3	122.3	148.9	120.6
सरसु, मोहरी व जवस	.. 111.8	120.1	116.1	102.7	134.9	95.3	121.2	108.7
एरंडी	.. 167.4	130.9	432.5	124.0	178.2	196.4	183.7	176.5
एकूण तेलबिया	.. 116.8	120.8	96.3	104.3	104.7	112.7	95.9	114.1
कापूस	.. 68.0	112.4	78.8	117.7	109.8	127.9	105.7	136.0
अंबाडी	.. 99.9	118.6	92.7	131.7	93.5	130.1	97.8	130.0
एकूण तंतूमय	.. 68.2	112.3	78.9	115.6	109.7	121.5	105.7	128.9
ऊस	.. 105.2	103.1	106.5	109.2	113.7	112.6	109.3	100.7
तंबाखू	.. 111.0	115.9	138.0	118.2	130.8	119.3	145.7	135.2
बटाटा	.. 144.4	134.0	126.2	132.1	111.4	139.6	113.1	143.3
मिरची	.. 99.3	117.2	87.5	88.5	88.9	113.3	90.7	112.9
एकूण संकीर्ण	.. 105.1	102.8	105.3	109.9	111.7	113.1	108.0	104.5
एकूण अन्नधान्याशिवाय	.. 102.4	113.3	100.4	109.6	110.2	115.9	105.6	115.8
सर्व प्रकारच्या वस्तू	.. 119.2	116.0	117.8	109.3	126.4	120.1	122.4	122.4

टीप.—निर्देशांक हे चलाच्या किंवा संबंधित चलांच्या समूहाच्या किंमतीत कालावधीनुसार किती बदल झाला हे दर्शविण्याचे सांख्यिकीय परिमाण आहे.

33. Comparative Index Numbers of AVERAGE YIELD in Maharashtra vis-a-vis All India—Concl'd.

(Base : Triennium ending 1969-70)

१९७९-८० 1979-80		१९८०-८१ 1980-81		१९८१-८२ 1981-82		१९८२-८३ 1982-83		१९८३-८४ 1983-84		Crop
महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India	महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India	महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India	महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India	महाराष्ट्र Mah. State	भारत All India	
22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
108.1	113.1	90.2	103.5	111.2	136.9	112.1	106.3	148.6	N. A.	Groundnut
120.7	82.0	96.5	101.1	91.5	127.6	120.4	101.2	127.6	--,-	Sesamum
126.4	85.3	119.4	118.9	130.6	114.8	122.1	125.0	143.9	--,-	R. M. Linseed
196.2	177.2	187.0	141.1	149.5	191.0	265.6	207.9	291.5	--,-	Castorseed
111.3	104.9	93.5	109.0	111.2	125.4	113.9	112.8	146.5	--,-	Total oilseeds
131.8	131.0	95.7	124.5	108.8	135.9	123.2	132.8	61.0	--,-	Cotton
92.1	130.8	98.1	121.7	99.0	129.6	98.7	113.0	98.4	--,-	Mesta
131.6	125.0	95.7	118.4	108.7	131.8	123.1	128.8	61.1	--,-	Total fibres
102.8	99.1	109.9	117.0	114.3	118.1	104.2	113.6	104.5	--,-	Sugarcane
138.9	125.7	143.7	129.9	152.9	143.0	146.3	144.6	196.6	--,-	Tobacco
114.1	138.3	113.0	151.0	140.9	148.5	123.2	154.1	123.4	--,-	Potato
88.7	98.1	90.9	100.7	91.3	105.3	86.8	109.9	90.2	--,-	Chillies
101.8	100.9	108.6	114.4	112.3	--,-	103.4	--,-	104.0	--,-	Total Misc.
108.1	110.2	104.4	116.4	112.3	124.2	107.3	118.7	105.0	--,-	Total non-foodgrains
126.0	107.6	120.1	122.7	128.2	125.6	117.7	123.8	127.3	--,-	All commodities

Note.—Index number is a statistical measure designed to show changes in the magnitude of variable or group of related variables with respect to time.

३४. महाराष्ट्रातील यंत्रसामग्री व कृषी अवजारे

वर्ष	पंप Pumps		कृषि Tractors
	विजेचे Electric	तेलाचे Diesel	
1	2	3	4
१९६०-६१ ..	7100	63747	1427
१९६५-६६ ..	37979	146786	3274
१९७१-७२ ..	169778	172003	6697
१९७८-७९ ..	378009	165827	12348

34. Machinery and Implements in Maharashtra

ऊस कापणी यंत्र Sugarcane crushers		रोप संरक्षण साधनसामग्री Plant Protection equipments	नांगर Ploughs		Year
विजेच्या सहाय्याने Power Driver 5	बैलाचे सहाय्याने Bullock Driver 6	7	लाकडी (हजारामध्ये) Wooden in '000' 8	लोखंडी (हजारामध्ये) Iron in '000' 9	
7155	8647	†	1678	398	1960-61
7371	10323	†	1765	466	1965-66
5864	2884	45847	1780	527	1971-72
7467	2023	117086	1919	575	1978-79

† Not Available

मृद संधारण कार्यक्रम वर्षे निहाय साध्य.

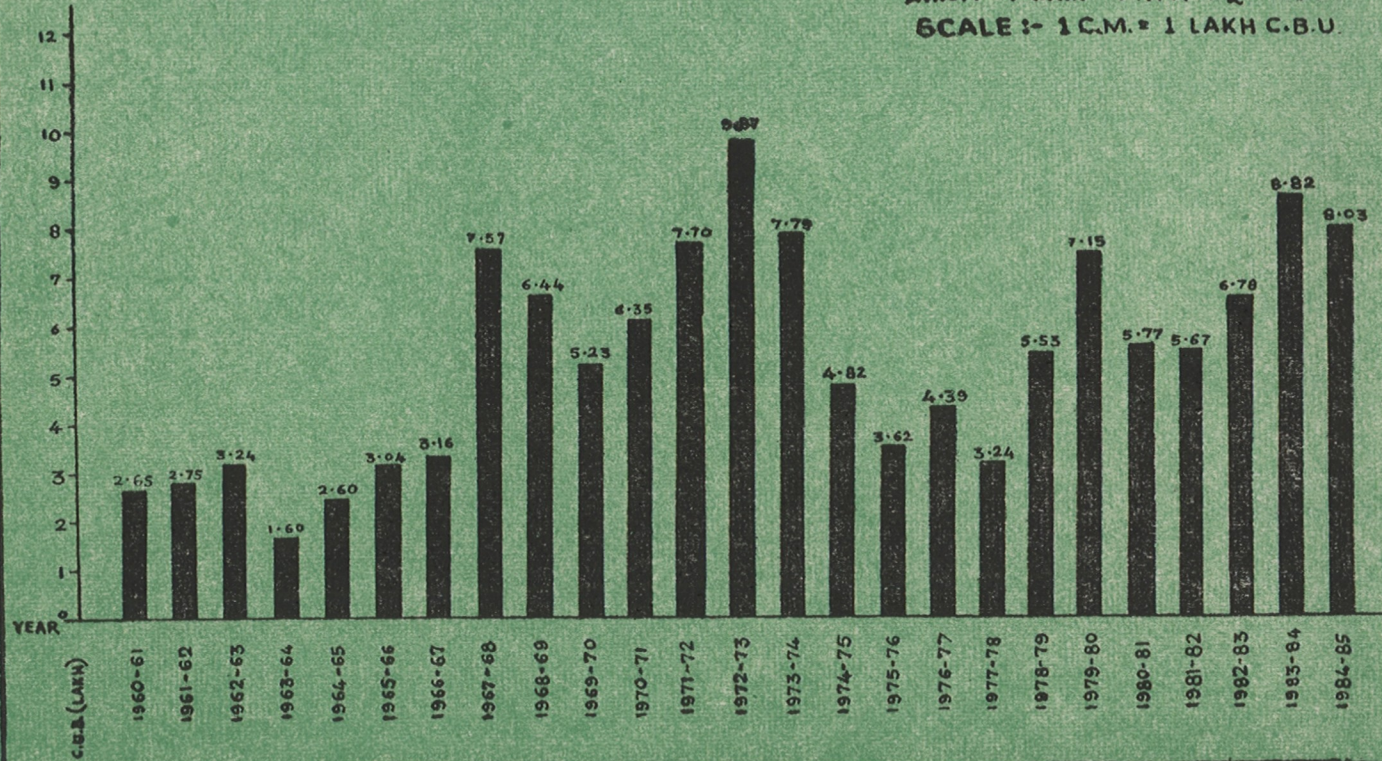
SOIL CONSERVATION PROGRAMME YEARWISE ACHIEVEMENT.

सं.बां.घ. लाख

C.B.U. IN LAKH

प्रमाण:- १ सें.मी. = १ लाख संपूर्ण घटक

SCALE :- 1 C.M. = 1 LAKH C.B.U.

३५. मृद संधारण कार्यक्रम-वर्षनिहाय साध्य

35. Soil Conservation Programme Yearwise Achievement

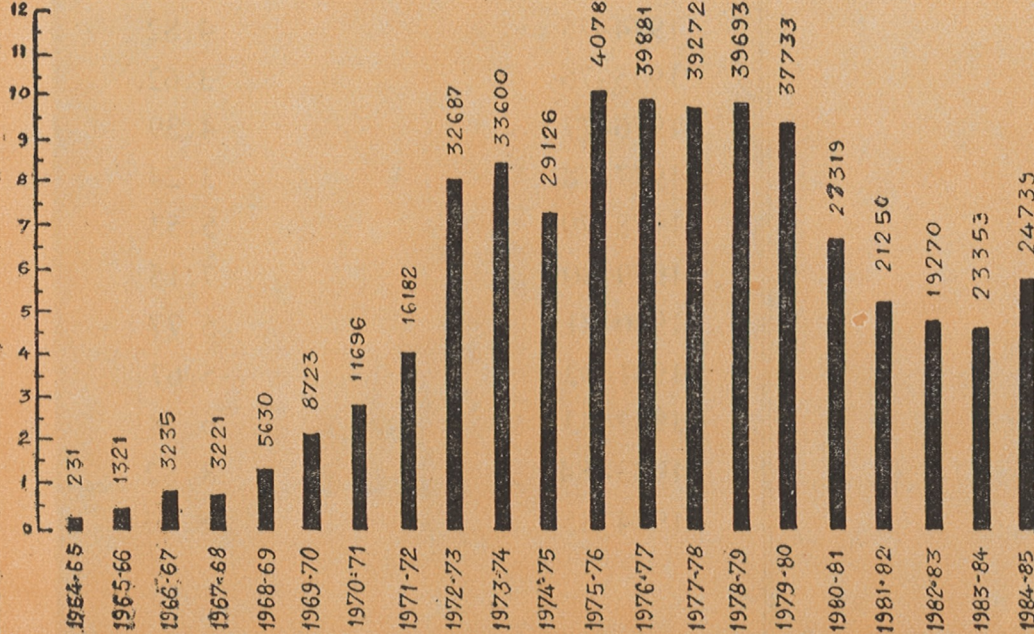
वर्ष Year	साध्य एकात्मिक मृद संधारण घटकात (लाख हेक्टर) Achievement in Converted Bunding Units (lakh ha.)	वर्ष Year	साध्य एकात्मिक मृद संधारण घटकात (लाख हेक्टर) Achievement in Converted Bunding Units (lakh ha.)
1960-61	2.65	1973-74	7.79
1961-62	2.75	1974-75	4.82
1962-63	3.24	1975-76	3.62
1963-64	1.60	1976-77	4.39
1964-65	2.60	1977-78	3.24
1965-66	3.04	1978-79	5.53
1966-67	3.16	1979-80	7.15
1967-68	7.57	1980-81	5.77
1968-69	6.44	1981-82	5.67
1969-70	5.23	1982-83	6.78
1970-71	6.35	1983-84	8.82
1971-72	7.70	1984-85	8.03
1972-73	9.87		

LAND DEVELOPMENT PROGRAMME

भू विकास कार्यक्रम

YEARWISE ACHIEVEMENT IN NON CADA PROJECTS नॉन-कडा प्रकल्पातील वर्षवार साध्य

- 1) TOTAL C.C.A. 7,76,655 Ha.
- 2) एकूण क्षेत्र ७,७६,६५५ हे.
- 2) AVAILABLE C.C.A. OUT OF
Ser. No. 1 is 5,97,440 Ha
- 2) क्रमांक १ पैकी उपलब्ध क्षेत्र
५,९७,४४० हेक्टर.
- 3) TOTAL ACHIEVEMENT
UP TO MARCH 1985
4,58,343 Ha.
- 3) मार्च १९८५ पर्यंत झालेले
साध्य ४,५८,९४३ हेक्टर

THE ACHIEVEMENT IS
IN S.D.U.S. THE ACHIEVE-
-MENT INCLUDE FIELD
CHANNELS, FIELD DRAINS,
GRADED BUNDS, OUTLETS,
MASONRY WORK & LAND
GRADING, SHAPING WORK.

साध्य हे भू-विकास
घटकामध्ये आहे. यामध्ये
शेताच्यान्या, शेताचेर, ढाळीचे बांध,
सांडवे, पळे बांधकाम, व जमिन
सपाटीकरण यांचा समावेश
आहे.

SCALE :- 1 CM = 4000 Ha
प्रमाण :- १ सें.मी. = ४००० हेक्टर

३६. कडाविरहित प्रकल्पातील भू-विकास कार्यक्रम (वर्षवार साध्य)
36. Land Development Programme in Non-Cada Projects (Yearwise Achievement)

वर्ष Year	साध्य हेक्टरमध्ये Achievement in ha.	बाब	Area in hectares	Item
1964-65	231	१. एकूण समादेश क्षेत्र हेक्टरमध्ये	7,76,655	1. Total CCA ha.
1965-66	1321			
1966-67	3235	२. कामाकरिता उपलब्ध क्षेत्र	5,97,440	2. Available CCA
1967-68	3221	अ. क्र. १ पैकी		out of Sr. No. 1
1968-69	5630			
1969-70	8723	३. एकूण साध्य भू. वि. घ.	4,58,943	3. Total Achieve- ment ha.
1970-71	11696			
1971-72	16182			
1972-73	32687			
1973-74	33600			
1974-75	29126			
1975-76	40781			
1976-77	39881			
1977-78	39272			
1978-79	39693			
1979-80	37733			
1980-81	27319			
1981-82	21250			
1982-83	19270			
1983-84	23353			
1984-85	24739			
Total..	458943			

Q 155-1,800 Bks.-1.86

PRINTED AT THE GOVERNMENT PRESS, KOLHAPUR.